

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KASTAMONU GELENEKSEL KENT DOKUSUNDA
SOSYO-KÜLTÜREL DEĞİŞMENİN KONUT
MEKANINA ETKİSİ**

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

**YÜKSEL LİSANS TEZİ
Mimar Tuğba SAĞDIÇ
(502981008)**

101320

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 22 Ocak 2001
Tezin Savunulduğu Tarih : 29 Haziran 2001**

Tez Danışmanı : Doç.Dr. Gülçin Pulat GÖKMEN *Gülçin 6.8.2001*
Diğer Jüri Üyeleri **Prof.Dr. Nuran Zeren GÜLERSOY (İ.T.Ü.)** *Nuran Zeren 6.8.2001*
Dç.Dr. Kutgün EYÜPGİLLER (İ.T.Ü.) *Kutgün 6.8.2001*

HAZİRAN 2001

ÖNSÖZ

Tarihi çevrelerde yapılan koruma çalışmalarında, konutlardaki fiziksel ve mekansal değişme ile bunun en önemli sebeplerinden birisi olan sosyo-kültürel değişme olgusunun bir arada incelendiği çalışmaların sayısının çok fazla olmadığı görülmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak Kastamonu tarihi kent dokusunda yaşanan sosyo-kültürel değişme ile ilgili çalışmamı önererek, alan çalışması için Kastamonu Workshop' una katılmam konusunda beni yönlendiren, tez danışmanım Doç. Dr. Gülçin Pulat Gökmen' e ve Kastamonu tarihi kent dokusunda daha önce yapmış olduğu çalışmalara ait bilgileri benimle paylaşan Doç. Dr. Kutgün Eyüpgiller' e teşekkür ederim.

Tez çalışmam sırasında bana her zaman sonsuz hoşgörü ve anlayış gösteren aileme, maddi manevi desteklerini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

11.06.2001

Tuğba Sağdıç

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	vi
ÖZET	viii
SUMMARY	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	1
1.2. Çalışmanın Yöntemi	2
2. TOPLUMSAL DEĞİŞİMLE İLGİLİ KAVRAMSAL ANALİZ	4
2.1. Toplum ve Kültürün Tanımı	4
2.2. Toplumsal Değişme	6
2.2.1. Toplumsal Değişme İle İlgili Tanımlar	6
2.2.2. Toplumsal Değişmenin Nedenleri	7
2.2.3. Toplumsal Değişme Kuramları	8
2.3. Türkiye' de Toplumsal Değişme Süreci	11
2.3.1. Osmanlı Toplum Yapısı ve Üretim Biçimi	11
2.3.2. Cumhuriyet Sonrasında Toplum Yapısı	13
2.4. Bölümün Sonucu	14
3. MEKAN, KONUT VE DEĞİŞİM	15
3.1. Mekan Kavramı	15
3.1.1. Mekan ve Kültür İlişkisi	16
3.1.1.1. Kullanıcının Mekansal İstek ve Gereksinimleri	17
3.1.1.2. Egemenlik Alanı	17
3.1.1.3. Mahremiyet	18
3.1.1.4. Kişisel Mekan	19
3.2. Konut Kavramı	19
3.2.1. Konutun Anlamı	19
3.2.2. Konut, Bağlılık ve Zaman İlişkisi	20
3.2.3. Konut, Kültür ve Değişim	21
3.3. Türkiye' de Konut Mekanı'nın Değişimi	22
3.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Geleneksel Konut Mekanı	22
3.3.2. Cumhuriyet Devrinde Konut Mekanı	26
3.4. Bölümün Sonucu	28
4. TARİHTEN GÜNÜMÜZE KASTAMONU KENTİNDE KONUT MEKANININ GELİŞİMİ	29
4.1. Kastamonu Kentinin Tarihsel Gelişimi	29
4.2. Kastamonu' da Yaşam, Konut ve Değişim	31
4.3. Kastamonu' daki Geleneksel Konutların Özellikleri	36
4.3.1. Plan Tipleri	37

4.3.2. Cephe Düzeni	41
4.3.3. Yapısal ve Süsleme Amaçlı Bileşenler	43
4.4. Kentte Geleneksel Konutlarda Koruma	44
4.5. Bölümün Sonucu	45
5. ALAN ÇALIŞMASI	47
5.1. Konutun Özellikleri	47
5.2. Kullanıcıların Sosyo-kültürel Özellikleri	47
5.3. Konutların ve Yerleşmenin Kullanıcı Açısından Değerlendirilmesi	49
5.4. Konutta Tespit Edilen Değişiklikler	52
5.5. Konutta Bakım, Onarım ve Koruma	58
5.6. Bölümün Sonucu ve Değerlendirme	60
6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	61
KAYNAKLAR	67
EKLER	70
ÖZGEÇMİŞ	120

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo A1. Kullanıcıların cinsiyeti	71
Tablo A2. Kullanıcıların yaşı	71
Tablo A3. Kullanıcıların eğitim durumu.....	71
Tablo A4. Kullanıcıların mesleği	71
Tablo A5. Kullanıcıların medeni durumu	71
Tablo A6. Kullanıcıların aile yapısı.....	72
Tablo A7. Kullanıcıların doğum yeri	72
Tablo A8. Mahallede oturulan süre.....	72
Tablo A9. Daha önce oturulan evden taşınma nedeni	72
Tablo A10. Oturulan evin mülkiyet durumu.....	72
Tablo A11. Evin elde edilış yolu	73
Tablo A12. Bu konutun dışında sahip olunan konut	73
Tablo A13. Evde ne kadar zaman oturulduğu.....	73
Tablo A14. Oturulmak istenen konut türü.....	73
Tablo A15. Sahip olunan dayanıklı tüketim malları	74
Tablo A16. Mahalleden memnuniyet	74
Tablo A17. Mahalleden memnuniyet nedenleri.....	74
Tablo A18. Bu mahallede konut sahibi olmak konusunda ne düşündükleri	74
Tablo A19. Evin mi, yoksa çevrenin mi nitelikli olması gerektiğı konusunda tercih.....	75
Tablo A20. Komşuluk ilişkilerinden memnuniyet	75
Tablo A21. Komşuları ziyaret sıklığı	75
Tablo A22. Çevredeki sosyal ilişkilerden memnuniyet	75
Tablo A23. Çevrede dayanışma olup olmadığı	75
Tablo A24. Çevrenin güvenli olup olmadığı	76
Tablo A25. Oturulan evden memnuniyet	76
Tablo A26. Evle İlgili Sorunlar	76
Tablo A27. Evin iyi planlanmış ve kullanışlı olup olmadığı	76
Tablo A28. Evi ısıtma şekli	76
Tablo A29. Çocukların ders çalışma yeri	77
Tablo A30. Çocukların oynama yeri	77
Tablo A31. Çocukların oynamasının tercih edildiğı yerler	77
Tablo A32. Evin bahçesi	77
Tablo A33. Bahçeden memnuniyet	77
Tablo A34. Bahçeyi kullanma şekli	78
Tablo A35. Evlerini nasıl gördükleri	78
Tablo A36. Evlerini diğer evlerden ayıran bir özellik bulunup bulunmadığı	78
Tablo A37. Evin anlamı	78
Tablo A38. Sokaktaki evlerin korunmaya değer bulunup bulunmadığı	79
Tablo A39. Evin bakım ve onarıma ihtiyacı olup olmadığı	79
Tablo A40. Binanın bakım ihtiyacı ölçüsü	79
Tablo A41. Olanaklar olması durumunda bakım ve onarım yapma isteğı	79
Tablo A42. Bakım ve onarım istememe nedeni	79
Tablo A43. Restorasyon için yardım alınabilecek yerler	80

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 2.1 : Toplumsal Değişim ve Fiziksel Yapıya Etkileri	8
Şekil 3.1 : Filtre Modeli	16
Şekil 3.2 : Konut ve Bağlılık	20
Şekil 3.3 : Türk Evi Plan Tipolojisinin Gelişimi	25
Şekil 4.1 : Kastamonu Tarihi Kent Planı	35
Şekil 4.2 : Akmescit Mahallesiinden Bir Görünüm	36
Şekil 4.3 : Akmescit Mahallesiinden Bir Görünüm	36
Şekil 4.4 : Kastamonu Konutları Plan Tipolojisi	40
Şekil 4.5 : Konutların Çıkma Düzeni	43
Şekil 5.1 : Değişiklik Türü: İptal Etme	53
Şekil 5.2 : Değişiklik Türü: Bölme	55
Şekil 5.3 : Değişiklik Türü: Dönüştürme	56
Şekil 5.4 : Değişiklik Türü: Genişletme	57
Şekil 5.5 : Değişiklik Türü: Ekleme	59
Şekil 6.1 : Değişimin Nedenleri ve Fiziksel Yapıya Etkileri	62
Şekil 6.2 : Mekansal Değişim Türleri ve Sosyo-kültürel Nedenleri ...	64
Şekil Ek B.1 : İbni Neccar Mahallesi-Şamlıoğlu Sokak No:22	82
Şekil Ek B.2 : Hepkebirler Mahallesi-Şamlıoğlu Sokak No:13	83
Şekil Ek B.3 : Hepkebirler Mahallesi-Şamlıoğlu Sokak No:7	84
Şekil Ek B.4 : Hepkebirler Mahallesi-Şamlıoğlu Sokak No:3	85
Şekil Ek B.5 : Hepkebirler Mahallesi-Saylav Sokak No:21	86
Şekil Ek B.6 : İbni Neccar Mahallesi-Saylav Sokak No:6	87
Şekil Ek B.7 : Hepkebirler Mahallesi-İç Aralık Sokak No:4	88
Şekil Ek B.8 : Akmescit Mahallesi-Çatlak Maslak Sokak No:7	89
Şekil Ek B.9 : Akmescit Mahallesi-Çatlak Maslak Sokak No:5	90
Şekil Ek B.10 : Akmescit Mahallesi-Çatlak Maslak Sokak No:2	91
Şekil Ek B.11 : Akmescit Mahallesi-Yukarı Pazar Sokak No:7	92
Şekil Ek B.12 : Şazibey Mahallesi-Yukarı Pazar Sokak No:6	93
Şekil Ek B.13 : Şazibey Mahallesi-Okulönu Sokak No:19	94
Şekil Ek B.14 : Şazibey Mahallesi-Engin Çeşme Sokak No:4	95
Şekil Ek B.15 : Şazibey Mahallesi-Engin Çeşme Sokak No:4-A	96
Şekil Ek B.16 : Akmescit Mahallesi-Yeniyol Sokak No:22	97
Şekil Ek B.17 : Akmescit Mahallesi-Yukarı Pazar Sokak No:18	98
Şekil Ek B.18 : Akmescit Mahallesi-Yukarı Pazar Sokak No:16	99
Şekil Ek B.19 : Akmescit Mahallesi-Kaymak Çeşme Sokak No:13	100
Şekil Ek B.20 : Akmescit Mahallesi-Göçmenler Sokak No:12	101
Şekil Ek B.21 : Akmescit Mahallesi-Dutdibi Sokak No:1	102
Şekil Ek B.22 : Akmescit Mahallesi-Dutdibi Sokak No:4	103
Şekil Ek B.23 : Akmescit Mahallesi-Dutdibi Sokak No:2	104
Şekil Ek B.24 : Akmescit Mahallesi-Yeniyol Sokak No:26	105

	<u>Sayfa No</u>
Şekil Ek B.25 : Akmesçit Mahallesi-İbrikçiler Sokak No:8	106
Şekil Ek B.26 : Akmesçit Mahallesi-İbrikçiler Sokak No:6	107
Şekil Ek B.27 : Akmesçit Mahallesi-İbrikçiler Sokak No:3	108
Şekil Ek B.28 : Akmesçit Mahallesi-Mağaraönü Sokak No:5	109
Şekil Ek B.29 : Akmesçit Mahallesi-Mağaraönü Sokak No:3	110
Şekil Ek B.30 : Akmesçit Mahallesi-Eski Çeşme Sokak No:19	111
Şekil Ek B.31 : Akmesçit Mahallesi-Eski Çeşme Sokak No:20	112
Şekil Ek B.32 : Akmesçit Mahallesi-Eski Çeşme Sokak No:18	113
Şekil Ek B.33 : Akmesçit Mahallesi-Kızıl Bayır Sokak No:10	114

KASTAMONU GELENEKSEL KENT DOKUSUNDA SOSYO-KÜLTÜREL DEĞİŞMENİN KONUT MEKANINA ETKİSİ

ÖZET

Değişme yaşamın ve doğanın mutlak özelliğidir (Kongar,1985). Doğa sürekli bir değişim ve gelişim içerisindedir. Doğadaki tüm canlılar doğum ile başlayan ve ölüme dek uzanan yaşamlarında büyürler, gelişirler ve değişirler. İnsan bu sistemin içinde yaşayan bir canlı olarak, bu evrelerden geçmekte ve değişime ayak uydurmaya çalışmaktadır. İnsanlar ve toplumlar bu evreler sırasında çevrelerini ve çevreleriyle olan ilişkilerini değiştirerek yaşamlarını sürdürmektedir.

Toplumsal ve kültürel yapı insanın çevresi ile olan ilişkilerini ve çevresini biçimlendirmesinde çok önem taşımaktadır. Bu nedenle toplumsal değişimin fiziksel çevredeki etkileri kaçınılmaz olmaktadır. Tezde yaşamın sürekliliğini sağlayan sosyo-kültürel değişimin, tarihi çevrede, konut mekanına olan etkisi, geleneksel konutların henüz tamamen kaybolmadığı Kastamonu kenti örneği kapsamında değerlendirilmektedir.

Tezin birinci bölümü olan girişte çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi anlatılmaktadır.

İkinci bölümde, toplum, kültür ve toplumsal değişme kavramları açıklanmakta, toplumsal değişme kuramları incelenmekte ve Türkiye'deki toplumsal değişme süreci gözden geçirilmektedir.

Üçüncü bölümde, tezin temel kavramları olan mekan, konut ve değişim kavramlarının tanımı yapılmakta, Türkiye'deki konut mekanının dünden bugüne değişim süreci incelenmektedir.

Dördüncü bölümde, alan çalışmasının yapıldığı Kastamonu kentinin tarihsel gelişimi, kent halkının geçmişteki ve bugünkü yaşam biçimi, kentteki geleneksel konutların mekan özellikleri ve günümüzde geleneksel konutların korunmasına ilişkin yapılan çalışmalar aktarılmaktadır.

Beşinci bölümde, alan çalışmasındaki anketlerin sonucunda çıkarılmış, kentteki geleneksel konutlarda yaşayan kullanıcıların sosyo-kültürel özellikleri ve zaman içerisinde konutlarda yapmış oldukları değişiklikler, kullanıcıların konutları ve yaşadıkları çevre ile ilgili değerlendirmelerine ilişkin tespitler yer almaktadır. Geleneksel konutlara ilişkin bilgiler, arşiv taraması ve gözlem tekniği ile saptanmıştır.

Altıncı bölümde ise kentteki geleneksel konutların bugünkü durumlarının değerlendirilmesi ve korunmasıyla ilgili önerilerin yer aldığı tezin sonuçları ele alınmıştır.

THE EFFECTS OF SOCIO-CULTURAL CHANGE ON THE HOUSE SPACE OF TRADITIONAL KASTAMONU HOUSES

SUMMARY

Change is absolute property of life and nature (Kongar, 1985). Nature is always in change and improvement. All living things in the nature grow up, improve and change in their life period from birth to death. During these periods, human being keeps up with change as a member of this system. People and society continue their life by changing their environment and their relationship with their environment.

Social and cultural structure places an important role in determining the environment of person. Because of this, effect of social change on physical environment is certain. In this thesis the effects of social-cultural change which supply the continuity of life on house space in the historical environment is evaluated in the context of the city of Kastamonu where the traditional houses haven't disappeared yet.

In the first part (Introduction) the aim, context and method of the thesis are explained.

In the second part, the concepts of society, culture and socio-cultural change are described, the theories of social change are explained and the period of social change in Turkey is examined.

In the third part, the concepts of space, house and change which are the main concepts of the thesis is described and the period of change in the house space of Turkey from past to today is examined.

In the fourth part, the historical development of the Kastamonu city where the case study is applied, the life style of the people in the city in past and today, the properties of traditional house spaces in the city and the studies about the conservation of traditional houses today are explained.

In the fifth part, the fixations taken from the interviews in the case study about the socio-cultural properties of the users the changes which they made in their houses in time, the evaluations of them about their houses and their environment take part. The information about the traditional houses is fixed by the archive research and observation technic.

In the sixth part, the results of the thesis in which the evaluations of condition of the traditional houses in the city today and the suggestions about the conservation of them take part, are described.

1.GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Tarihi kent dokularında, konut bölgelerinde yapılacak olan koruma çalışmalarının en önemli bölümünü kente ait tarihsel, fiziksel ve sosyo-kültürel gözlemler kapsamaktadır. Korumada sosyolojik ve dolayısıyla da ekonomik işlerlik çok önemlidir. Binalara verilecek roller, o yörenin insanının sosyo-kültürel yapısına ters düşmemelidir. Aksi takdirde kullanıcıların çevreye yabancılaşması ve çevreyle bütünleşememe sorunu başlamaktadır. Bu çalışmada, yaşamın sürekliliğini sağlayan sosyo-kültürel değişimin yapısal çevrede, konut mekanına olan etkileri, Kastamonu örneği kapsamında araştırılmıştır.

Kastamonu'daki tarihi konutlarda yaşayan kullanıcı profili zaman içinde değişmiş, aynı evde uzun süre oturan geniş aileler küçülmüş ya da parçalanmışlardır. Çalışmada bu nedenle ilk önce toplumsal değişimle ilgili kavramların analizi yapılmıştır. Üzerinde durulması gereken en önemli nokta kültür ve sosyo-kültürel değişim kavramıdır. Buradan yola çıkılarak Türkiye'deki sosyo-kültürel değişim tarihsel süreç içinde incelenmiştir. Toplumsal değişimdeki en önemli etkenler ekonomik ve teknolojik gelişmelerdir. Gelişmiş ülkelerden alınan teknoloji ile beraber, Batı kültürü ile olan etkileşimler kaçınılmaz olmuştur. Bu yeni kültür, Türk toplumunun Osmanlı'dan gelen kültüründen tamamen farklıdır ve toplumda zaman içinde bazen olumlu, bazen de olumsuz gelişmelere yol açmıştır. Bu değişimlerin etkileri aile kurumunda fazlasıyla hissedilmiştir (Kongar, 1985). Çalışmada Türk aile yapısındaki değişimin nedenleri üzerinde de durulmuştur. Mekansal değişim olgusu, mekan, konut kavramları ve mekanın sosyo-kültürel boyutu açıklanarak incelenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada uygulama alanı olarak Kastamonu kentinin seçilmesinin sebebi, kentin geleneksel konut alanlarının çok fazla değişmeden günümüze kadar gelmesidir. Kastamonu kenti ilk önce fiziksel ve tarihi açıdan incelenmiştir. Buradaki tarihi konutlara ilişkin bilgiler, arşiv taraması ve gözlem tekniğiyle derlenip, bu bilgiler

anket çalışmalarıyla desteklenmiştir. Toplanan bilgilerin ışığında konutların restore edilip, korunması sırasında karşılaşılabilecek sorunlar ve olası çözümler, Kastamonu örneğinden Türkiye geneline ortaya konulmuştur.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada Kastamonu kentindeki konutların, 1993 ve 1999 yıllarında yapılmış rölöve çalışmaları ile elde edilen özgün planların günümüzde nasıl kullanıldıkları, yapılan plan değişiklikleri ve yapısal durumları tespit edilmiştir. Fiziksel inceleme, yapılan gözlemlerin yanında kullanıcılarla yapılan anket ve görüşmelerle de desteklenmiştir. Yine anketlerle kullanıcıların sosyo-demografik yapısı, konuta ve çevresine ilişkin düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma, 1999 yılında Kastamonu kentinde Valiliği'nin desteklediği 1-11 Temmuz tarihleri arasında yapılan, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümünde görevli öğretim üye ve elemanlarından oluşan bir ekibin düzenlediği bir workshop çalışması kapsamında başlamıştır. Workshop sırasında öncelikle rölövesi çıkarılmış 15 evin kullanıcılarıyla görüşülmüştür. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla kentte yer alan ve mevcut geleneksel konutların %10' unu örneklemek amacıyla görüşme yapılan konut sayısı arttırılmıştır. Tespit edilen bazı evlerde kullanıcıya ulaşamaması, bazı evlerde ise kullanıcının görüşmeyi kabul etmemesi nedeniyle toplam 45 aile ile görüşme yapılabilmektedir.

Bazı konutların farklı katlarında farklı kullanıcılar olduğu için, toplam 38 evde anket yapılmıştır. Bazı kullanıcıların evlerine girilmesine izin vermemesi nedeniyle ancak 33 eve girilip tespit yapılabilmektedir. Bu konutlara ait 12 adet plan Kutgün Eyüpgiller' in "Kastamonu Kent Tarihi" isimli çalışmasından alınmıştır. 3 adet plan ise İTÜ. Mimarlık Fakültesi Restorasyon Ana Bilim Dalı arşivinden lisans öğrencilerinin yaptığı rölöve ödevlerinden elde edilmiştir. Geri kalan 18 evin rölövesi Tuğba Sağdıç tarafından yapılmıştır. Konutların bu gün nasıl kullanıldıkları, içlerindeki sabit ve hareketli mobilyalar çizilerek tespit edilmiştir.

Girilen evlerin tüm kat planlarının eskizi çıkarılmış, bugünkü mekan kullanımı, saptanmaya çalışılmıştır. Kullanıcı ile görüşme tez yöneticisinin gözetimi altında, biri tezin sahibi olmak üzere iki yüksek lisans, bir doktora öğrencisinden oluşan 3 kişilik bir ekip tarafından yapılmıştır. Kullanıcıya 49 adet sorudan oluşan anket formundaki sorular yöneltilirken, görüşme kaydedilmiş, bu arada bir kişi plan

eskizlerini çizmiştir. Ayrıca kullanıcı ile görüşme esnasında anketörün yorum ve gözlemlerinin de not edildiği bir tablo kullanılmıştır. Soruların bazıları açık uçlu bırakılırken, büyük bir çoğunluğu birkaç seçeneği olan bir biçimde oluşturulmuştur.

2. TOPLUMSAL DEĞİŞME İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ANALİZ

İçinde yaşanılan dünyayı, toplumsal ilişkiler ve kültürel yapılar yönlendirmektedir. Toplumsal ilişkiler, kültürel değerler ve kuralların bir sonucudur. Toplumsal değişme ise, zaman içinde, bu kuralların değişmesiyle ortaya çıkar. Konuya ilişkin bütün kavramlar birbirinden ayrı düşünülemeyecek biçimde bir bütünlük içinde olsalar da, toplum ve kültür tanımının çözümleme amacıyla yapılmasında fayda vardır. Bu bölümde toplum ve kültürün tanımı yapılacak, toplumsal değişme kavramı ve kuramları anlatılacak, Türkiye'de toplumsal değişme süreci üzerinde durulacaktır.

2.1. Toplum ve Kültürün Tanımı

Toplum bir çok insanın bir araya gelmesiyle oluşur. İnsanların bir araya geliş şekilleri, ürettikleri ürünler, aralarındaki etkileşimler yönünden değerlendirilerek, çeşitli toplum tanımları yapılmıştır. Bir tanıma göre toplum, "kendine göre, değer ve kurallara sahip belli bir çevrede yaşayan, birbiriyle etkileşimlerinde bu anlam, değer ve kuralları kullanan kişi ve gruplardan meydana gelir". Kısacası sosyo-kültürel bir oluşumdur. Bir başka tanıma göre ise "uzun süreli var olmanın temel gerekliliklerini kendi kaynaklarıyla oluşturan bir sistem" dir. Bu yaklaşıma göre uzun süreli yaşamayı sağlayan olgu, toplumda yer alan bireyler arasındaki etkileşimdir. Bir diğer tanıma göre toplum, "belli bir fiziksel yeri olan, varlığını uzun zaman kendi kendine sürdüren ve bir yaşam biçimini paylaşan insanlar topluluğudur". Tüm bu tanımlardan yola çıkarak toplum insan ömründen uzun yaşayan, göreceli bir kararlılığa sahip olan bir insan topluluğu olarak tanımlanabilir (Kongar, 1985).

Kültür ise insanların çevreyi ve birbirleri arasındaki ilişkiyi algılayış şeklidir. İnsanlar tarafından öğrenilip, gelecek nesillere aktarılabilir. Toplamların birbirine benzememesinin nedeni, kültürlerdeki farklılıktır. İnsanlar kültür varlığının hem yaratıcısı, hem de ürünüdür. Kültür, toplumun üyesi olarak, bireyin öğrendiği, edindiği, gelenek, görenek, bilgi, beceri ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün olarak tanımlamaktadır (Güvenç, 1984).

Kültürel özellikler, çoğunlukla merkezden dışarı doğru, sık kullanılan iletişim araçları veya doğrudan karşılıklı iletişim yoluyla yayılırlar. Kültür, ne kadar çok farklı kültürlerle, ne kadar yoğun iletişim içine girerse, o kadar karmaşıklaşır (Kongar, 1985).

Rapoport(1980) ise kültürün genel tanımını;

- a) Bir grubun tipik yaşam yolu,
 - b) Sembolik kodlar yolu ile aktarılan bir sembol sistemi olarak anlam ve bilişsel şema,
 - c) Hayatta kalmak için, ekoloji ve kaynaklarla ilgili bir grup uyumsal stratejiler,
- Olmak üzere üç ana grupta toplayarak yapmaktadır.

Kültürel Değişim ve Süreklilik

Kültürel değişim uyum yoluyla gerçekleşir ve zaman içinde doğal çevreye uyum sağlanır. Koşullar değiştikçe geleneksel çözüm yollarının sağladığı doyum düzeyi de değişir. Yeni gereksinimler ortaya çıktıkça bunları karşılayacak yeni yapılanmalara gidilir. Kültürel sistem zaman zaman ileriye dönük gelişme ve değişimlerin yanı sıra geri giden ve genel gelişme yönüne uymayan değişimlere de uyum gösterir. Kültürel değişimde kurumlar arası farklılaşmalar ortaya çıkar. Bazı kurumlar geri kalır ve değişmeyi yavaşlatır, bazıları ise destekleyip hızlandırır. Bazen de sorunların çözümü, yeni kültürel kurum ve öğelerin oluşmasını gerekli kılar. Böyle durumlarda yabancı toplumlardan hazır çözümler alınır (Güvenç, 1984).

Genel olarak bakıldığında dünyada bütün toplumlar hızlı ya da yavaş bir değişim içindedir. Değişim ve süreklilik birbirlerine zıt kavramlar gibi görünse de, aslında kültürler değişen şartlara uyum sağlayarak sürekliliklerini korurlar. Diğer canlılar, çevre koşullarındaki değişimlere "doğal seçim" stratejisiyle, yani daha güçlü olanın kalıcılığıyla direnirken, insan türü kültürünün değişmesiyle ayakta kalmıştır. İnsan ve kültür arasındaki kültürel sürekliliği sağlayan etkileşimler çeşitli süreçler içinde gerçekleşir. Bu süreçlerden kültürlenme (socialization), kültürlenme (culturation) ve kültürleşme (acculturation) en önemlilerindendir. Güvenç'e göre kültürün sürekliliğini gelenek ve görenekler sağlar. Eğer kültür bir kuşaktan diğerine geçiyorsa, yani sürekliyse bunun her kültürde ortak nedenleri ve sonuçları vardır (Güvenç, 1997).

Kişinin sağlıklı olarak toplumsallaşabilmesi için yaşadığı çevre ona tarihsel geçmişin simgelerini, izlerini aktarabilmelidir. Geçmişin izlerini taşıyan bir çevrede yaşayarak toplumsallaşan bireyler, kültürün sürekliliğini kolayca edinerek, tarih bilincine sahip olabilirler. Burada öngörülen süreklilik, geçmişini aynen canlandırmaya yönelik nostaljik bir özleminden çok, yeni yaşamın içinde geçmişin simgelerini de taşımaya yöneliktir (Tekeli, 1987).

2.2. Toplumsal Değişme

Bu bölümde, toplumların devamlılığını sağlamadaki en önemli etkenlerden birisi olan toplumsal değişme konusunda bir çok farklı bilim adamına ait, toplumsal değişmeyi farklı yönleri ile ele alan tanımlar, değişmenin nedenleri ve değişme kuramları üzerinde durulacaktır.

2.2.1. Toplumsal Değişme İle İlgili Tanımlar

"Toplumsal değişme" terimi, ekonomik, teknolojik, toplumsal, kültürel ve siyasal alanlardaki değişmeyi de kapsar. Bir tanıma göre toplumsal değişme "farklı eylem ve etkileşim biçimleri olan, toplumsal yapının, dolayısıyla toplumsal ilişkilerin değişmesidir". Bir başka tanım toplumsal değişmeyi, "toplumsal yapıdaki değişme, yani, toplumun büyüklüğü, parçaları arasındaki bir araya geliş ya da örgütlenme şeklinde meydana gelen değişme" olarak tanımlar.

Başka bir tanıma göre "Keşif, icat, çeşitleme veya difüzyon yoluyla, maddi ve manevi kültür alanında , serbest veya güdümlü bir şekilde mevcut kültür ünitelerine ek olarak veya onlardan birinin yerini alacak şekilde çizgisel veya ritmik bir tarzda meydana çıkıp kültürel bünyeyi etkileyen sürece" kültürel değişme denilir. Bir başka teorisyene göre ise toplumsal değişme, ailenin örgütlenişindeki, ekonomideki, dinsel davranışlardaki, insanlar tarafından benimsenen değerlerdeki ve kullanılan teknolojiadaki değişmelerdir.

Değişmenin değerlendirilmesinde, zaman önemli bir ölçüttür. Değişim zaman kavramından ayrı düşünülemez. Eğer değişim sürekli ise, dönüşüm hızı(transformasyon) önem kazanmaktadır. Bireyler kendiliğinden değişmeye, önceden belirlenmiş toplumsal ilişkiler ve kurumlar aracılığıyla, kısacası kültür ile uyum sağlamaktadır (Kongar, 1985).

2.2.2. Toplumsal Değişmenin Nedenleri

Kuramcılar, toplumsal değişimin tek bir nedeni olmadığını söylemekte, ancak nedenleri üzerinde anlaşılamamaktadırlar. Toplumsal değişim toplumdaki farklı grupları farklı biçimlerde etkilemektedir. Toplumsal değişimin arkasında yatan nedenin ele geçirilmiş çıkarlar olduğu ileri sürülmektedir (Dener, 1990).

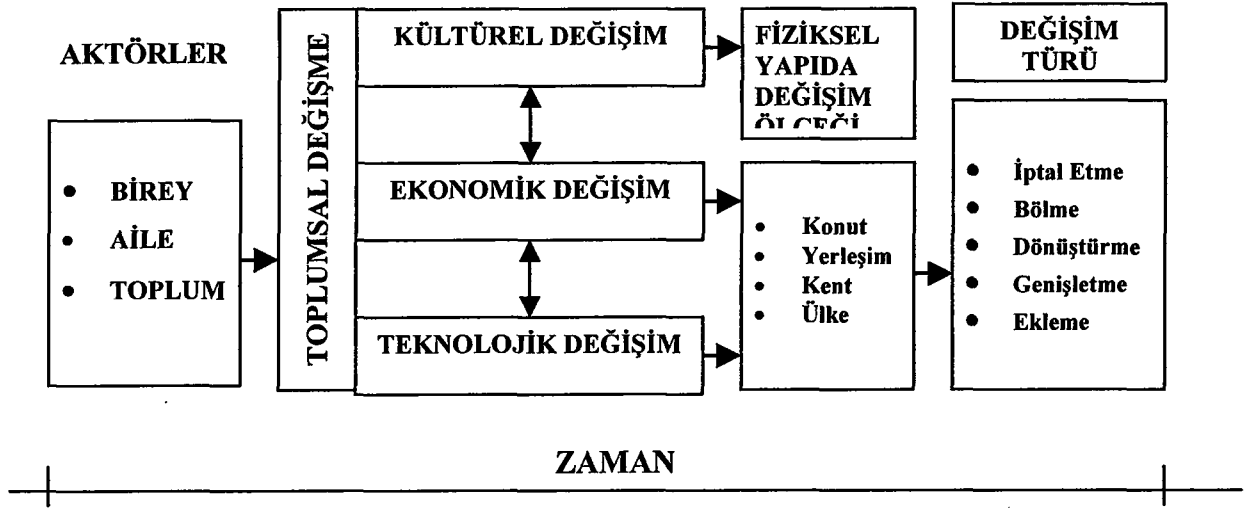
Kongar(1985), toplumsal değişimin nedenlerini, insanın maddi kültür alanındaki birikimi olan "teknoloji" ile manevi kültür alanındaki birikimi olan "ideoloji" arasındaki etkileşimi esas alarak incelemiştir. Buna göre toplumsal değişim kavramının altında, toplumları biçimlendiren "insan-insan" ve "insan-doğa" çelişkisi ve ilişkisi yatmaktadır. İlk insanların topladıkları yiyecekleri biriktirmeye başlamasıyla insan-insan çelişkisi ortaya çıkmıştır. Yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli besin maddesine sahip olanlar, olmayanlar üzerinde egemenlik kurmaktadır. İnsan-doğa çelişkisi ise insanın, kendisini yok etmeye çalışan doğaya karşı verdiği yaşam mücadelesiyle belirlenmektedir. İnsanın, doğayı denetimi altına almak amacıyla aletler geliştirerek teknolojiyi kullanması insan-insan çelişkisini daha da arttırmıştır. Üretilen malların mülkiyeti insanlar arasındaki farklılaşmanın en önemli kaynağı haline gelmiştir. Doğaya egemen olmak için üretilen mal ve hizmetler insana egemen olmaktadır. Teknoloji ve üretimin sınırlılığı, insanlar arasındaki çelişkileri ve eşitsizlikleri yaratmaktadır. İnsan-insan çelişkisi ise ideolojiyi yaratmıştır.

Teknolojinin kendiliğinden değişmeyi hızlandırıcı bir rolü vardır. Yeni icatlar, alet ve makinelerin geliştirilmesi ile üretimin niteliği değişir ve yaşam koşulları kolaylaşır. Ulaşım ve iletişim olanaklarının artmasıyla ise kültürel alışveriş hızlanır. Bunlar da değişimin oluşmasında önemli rol oynarlar (Dener, 1990).

Gürkan (1969)'a göre sosyo-kültürel değişimlerin oluşmasında rol oynayan etkenler, nüfus hareketleri, coğrafi, biyolojik ve sosyal afetler, ekonomik ve teknolojik gelişmeler, şehirleşme, yeni ideolojiler, öğrenci ve işçi mübadeleleri, kitle iletişim araçları, turizm hareketleri ile ekonomik ve sosyal planlamalardır.

Toplumsal değişimde toplumu oluşturan en küçük aktör olan bireyden başlayarak aile ve toplumun tamamı önemli rol oynamakta, toplumun değişmesi ekonomik, teknolojik gelişmeler ve kültürel değişim ile birlikte olmaktadır. Toplumsal değişimin fiziksel çevreye ülke, kent, yerleşim ve konut gibi farklı ölçeklerde

yansıdığı görülmektedir. Bu değişimler konut ölçeğinde incelendiğinde; iptal etme, bölme, dönüştürme, genişletme ve ekleme şeklinde olduğu görülmektedir (Şekil 2.1).

Şekil 2.1. Toplumsal Değişim ve Fiziksel Yapıya Etkileri

2.2.3. Toplumsal Değişme Kuramları

Toplumsal değişme, birçok kuramcı tarafından irdelenmiş ve konu farklı biçimlerde ele alınmış ve farklı yaklaşımlar getirilmiştir.

Bir yaklaşıma göre toplumsal değişme iki farklı grupta açıklanabilir. Kalıtsal içten gelen değişme ve dış etkilere bağlı dışsal gelişme :

a. İçsel Nedenlere Bağlı Sosyal Değişme Kuramları:

Bu grubun içinde yer alan çatışma kuramları, değişmeyi, karışıklık veya gerilim üreten elemanların sosyal sistemde kalıtsal olmasıyla açıklamaktadırlar. Bu kurama göre değişme, toplumun baskın elemanları ve bir önceki durumu yadsıyan düzenlemeleri arasındaki çatışma ile oluşur.

Toplumun klasik evrimci kuramına göre; toplumlar basitten karmaşığa doğru ilerlemektedirler.

Yükseliş ve çöküş kuramları; dengesizliğe yol açan koşullar ve toplumların, zaman içindeki gelişmeleri sırasında yer değiştirdiği süreci inceler (Dener,1990).

Çok doğrulu evrimci kuramı savunanlar, gelişmiş biçimlere doğru ilerlemenin genel yönünü oluşturduğu ve toplumların evriminin bu yönde olduğu görüşündedirler.

Ancak toplumların gelişirken değişik yollarda ilerlediklerini söylemektedirler (Dener,1990).

b. Dışsal Nedenlere Bağlı Sosyal Değişme Kuramları:

Bu kuramlar, toplumun, durağan ve bütünlüşmüş bir sistem olduğunu öne sürerler. Sistem dışındaki veya sisteme diğer sistemlerden yeni gelen güçlerden etkilenirler. Bu kuramın içinde yer alan klasik yayılma ve iletişim kuramına göre, kültürel yayılma, toplumsal değişimin en önemli kaynağıdır. Evrimlerin kendi kendini üreten değişim anlayışına tepki şeklinde ortaya çıkmıştır. Toplumlardaki kültürel eğilimler, genellikle başka kültürler aracılığıyla gelişmektedirler (Dener,1990).

Fiziksel çevrede oluşan deprem, sel, fırtına, yangın vb. gibi afetler, tahmin edilmesi güç olması ve sonuçlarına ilişkin genelleme yapılamaması nedeniyle toplumsal değişme kuramları içinde değerlendirilmemelidir. Ancak doğal afetler, doğrudan olmasa da değişme için bir başlangıç oluştururlar.

Denge kuramına göre ise toplumsal kuramlar insan temel gereksinimlerinin giderilmesi ile ilişkilidir. Gereksinimler değişmediği halde toplumsal organizasyonların değişmesi, gereksinimleri karşılayan kurumların düzenlemelerinin işlev ve göstergelerinin değişmesi olarak değerlendirilmektedir (Dener,1990).

Moore(1968), sosyal değişme kuramlarını evrimci, marksist ve işlevci kuramlar olmak üzere üç bölümde incelemektedir:

Evrimci kurama göre; değişimin bir yönü vardır ve toplumun yapısı giderek karmaşıklaşmaktadır.

Marksist kurama göre; toplumsal organizasyonlar birbirlerini izler ve sosyal değişme, teknolojinin toplumsal organizasyonlarla ilişkisi ile oluşur.

İşlevselcilik ise bir toplumsal olgunun bir başkası ile açıklanmasıdır. Toplumsal yapının değişik elemanları arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılması ile kendi kendini dengeleyen düzenler aranması şeklinde kısaca özetlenebilir.

Smelser(1967), sınıflamasının, kuramların hepsini kapsadığını ve amacının yaklaşımlara aydınlatıcı örnekler vermek olduğunu belirtmektedir. Appelbaum, sosyal değişme kuramlarını, evrimci, dengeci, çatışmacı ve yükseliş-çöküş kuramları biçiminde dört bölümde toplar. Evrimci kuramlar, doğrusal olarak gelişmiş ve daha

karmaşık yapıya doğru birikerek değişme düşüncesi üzerinde dururlarken, çatışmacı kuramlar, toplumlarda değişimin ve kararsızlık koşullarının devamlılığına işaret ederler. Dengesi kuramlar, toplumların sonunda, dengeyi sağlayan koşullara kavuşacağını savunurken, yükseliş ve çöküş kuramları ise toplumların aynı yönde değişmediklerini ifade ederler (Dener,1990).

Kongar(1985)'a göre, toplumsal değişme, toplumsal kurumların belirlediği toplumsal ilişkilerin değişmesidir ve basit olarak büyük boy, orta boy ve küçük boy kuramlar olmak üzere üç ana grupta toplanabilir.

Büyük boy kuramlar, toplumsal değişmeyi bütün insanlık tarihi içinde, sosyo-kültürel değişme olarak ele alırlar ve toplumsal yapı(alt yapı ve üst yapı olarak bütün insan ilişkileri), kültürel yapı(anlamlar, değerler ve gelenekler) ve siyasal yapı gibi alanları kapsarlar.

Bu grubun içinde yer alan yaklaşımlardan bir tanesi, toplumların organizmalar gibi doğup büyüüp öldükleri görüşündedir. Ancak toplumların nasıl doğdukları ve nasıl geliştiklerini açıklayamaz. Evrimci yaklaşımlar, kendi içinde meydana gelen birikim ile gelişme üzerinde durmaktadırlar. Diyalektik yaklaşımlar ise insanın yaşamındaki her aşamanın, antitezi oluşturan bir sonraki aşamanın tohumlarını taşıdığını savunmaktadırlar.

Orta boy kuramlar, toplumun değişim mekanizmasını bulmayı amaçlamakta, bu mekanizmanın çözümlenmesi ile elde edilecek bilgilerin, tarihteki benzer sorunları çözeceğini savunmaktadır. Orta boy kuramlar yapısal fonksiyonel yaklaşımlar ve çatışma yaklaşımı şeklinde ikiye ayrılırlar.

Yapısal fonksiyonel yaklaşım, toplumun daha iyi uyum sağlaması için belli fonksiyonlara sahip, farklı işlevleri olan öğelerden oluştuğu düşüncesini öne sürmektedir. Çatışma yaklaşımı ise, çatışmanın her yerde, her toplumda bir süreç olduğunu savunmaktadır. Orta boy kuramlar genellikle bütünleşme ve denge üzerinde dururlar.

Küçük boy kuramlar toplumsal değişmeyi grupsal süreçlere ve psikolojik öğelere bağlayan sosyal psikolojik kuramlardır. Etkileşimci modeller olarak ele alınırlar ve grupsal modeller ve bireyci modeller olmak üzere ikiye ayrılırlar. Grupsal modeller grup düzeyinde değişme üzerinde dururlarken, bireyci modeller toplumsal

değişmenin bireyin temel kişilik niteliklerine bağlı olarak ortaya çıktığı düşüncesini savunurlar (Kongar, 1985).

2.3. Türkiye’de Toplumsal Değişme Süreci

Türkiye Cumhuriyeti toplumsal ve siyasal yapısı, Osmanlı toplumsal yapısından çok önemli öğeler devralmıştır (Kongar, 1985). Bu nedenle bu bölümde Türkiye'deki toplumsal değişme süreci, Osmanlı döneminden başlayarak ele alınacak ve incelenecektir.

2.3.1. Osmanlı Toplum Yapısı ve Üretim Biçimi

Osmanlı Devleti, yönetimde eyaletlere ayrılmakta ve bu eyaletlerin merkezi olan kentlerde de diğer kentlere oranla ekonomik yaşamda canlılık gözlenmektedir. Bu kentler yargı, eğitim, öğretim vb. gibi hizmetler açısından da bir merkez konumundadır. Kentlerde kamu alanında hizmet veren memurlar çoğunlukla, kent sakinleri arasında yer almaktadır. Kentlerde aynı zamanda tarımsal olmayan, teknolojik imkanların kullanıldığı bir üretim biçimi hakimdir. Kent genelinde, şehir kethüdası, yönetimle halk arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde, halkı temsil eden ve seçimle görevlendirilen kişidir. Bu kişiler belediye örgütlenmesi öncesinde belediyenin üstlendiği görevleri de yapmaktadırlar (Çadırcı,1996).

Mahalleler, Osmanlı kentlerinde, yönetim ve yaşam biçiminde önemli bir birimi oluşturmaktadır. Mahalle, genel olarak birbirlerini tanıyan, belirli ölçüde birbirlerinin tutum ve davranışlarından sorumlu, sosyal dayanışma içindeki kişilerin evlerinin oluşturduğu, sınırları kesin çizgilerle ayrılmamış, bir veya birden fazla sokağı olan, camisi ya da mescidi bulunan bir alandır (Akdağ, 1979). İlk önceleri, mahallelerin yönetiminden sorumlu olan mahalle kethüdalığı, zamanla terk edilmiş, yerlerini mahalle imamları almıştır. Mahalle imamları, halkı hükümet karşısında temsil eden kişi kişi konumuna gelmişlerdir. 19.yy'ın başlarına kadar geçen dönemde, imamla beraber mahallenin ileri gelenleri kararların alınıp, uygulanmasında imamla beraber hareket etmekte iseler de, imam muhtarlık sistemine kadar kararlardaki en etkili kişi olmuştur. İmamlar halkın önerdiği kişiler arasından, padişah tarafından atanmaktadır. İmanın görevleri arasında doğum, ölüm, boşanma gibi olayların kayda geçirilmesi, ortak kullanılan cami, çeşme, hamam, yol vb. gibi birimlerin bakım ve korunması,

kentin güvenliği için mahallede geçen olaylardan halkla beraber sorumlu tutulması, kent giderlerinin halka bölüştürülmesi işinin düzenlenmesi sayılabilir (Çadırcı,1996).

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren geçen iki yüzyıllık süre içerisinde, özellikle yapılan fetihlerle devralınan kentlerde, Müslüman Türk nüfusun artmasıyla, mahallelerin sınırları genişlemiş, zamanla bölünerek yeni mahalleler oluşmuştur. Farklı dinlere sahip insanların aynı mahallede, aralarında önemli bir sorun olmadan yaşadıkları bilinmektedir (Çadırcı,1996).

Çevredeki sosyo-ekonomik koşulların değişmesi ile ilk başlarda çok fazla ilgilenmeyen, gelişmelerden haberdar olmak istemeyen Osmanlı İmparatorluğu, çöküş döneminin başlamasıyla, ekonomik ve toplumsal yaşamda birtakım düzenlemeler yapmak zorunda kalmıştır (Kongar, 1985). II. Mahmut zamanında (1808-1839) başlayan Tanzimat Döneminde, devletin bütün kurumları yeniden düzenlenirken, yönetim merkezi konumundaki bütün kentlerde meclisler oluşturulmuş; halkın yönetime katılması doğrultusunda önemli yenilikler yapılmıştır. Mahalle ve köylerde de muhtarlık sistemi getirilmiştir. Bu düzenleme, imparatorluğun dağılışına kadar devam etmiştir.

Batı ülkelerine karşı olan tutum, yerini batıya hayranlık duymaya bırakmıştır. 19.yy'ın başlarından itibaren batılılaşma hareketini başlatanlar, bürokratlar ve gayrimüslim gruplardır. Bu hareketin etkileri ilk önce, konutlardaki mobilya düzeninde görülmüştür. Masa, sandalye gibi mobilyalar saray ve konaklarda, daha çok sofalarda kullanılmış, odalardaki sabit oturma düzeni ilk dönemlerde bozulmamıştır. Masada yemek yeme alışkanlığı çok zor kazanılmış, birçok evde hem masada, hem de yer de yemek yenilmektedir. Bunun nedeni üst sınıf Osmanlı ailelerindeki üyelerin bir arada yemek yememesi ve yemek yemek için henüz ayrı bir mekan ayrılmamasıdır. Batılılaşma hareketlerinden en geç etkilenen donatı yatak olmuştur. Çünkü karyolanın odaya girmesi, odanın çok işlevli özelliğini ortadan kaldırmakta, oda tek işlevli yatak odasına dönüşmektedir. 19.yy'ın sonlarına doğru konut kültüründeki batılılaşma, diğer toplumsal gruplara da yayılmaya başlamış, konutlar, kentsel mekanlara oranla, toplumsal değişimin en önemli göstergesi olmuştur (Tanyeli, 1996).

Kongar(1985)'a göre "Batılılaşma aslında, değişmeyi engelleyici biçimde örgütlenen Osmanlı devlet yapısının zorunlu değişimler karşısında duyduğu yetersizliğin bir

sonucudur. Toplumdan kopuk olan devlet, önüne geçemediği değişimler karşısında, toplum kendi içinde doğal çözümler yaratamadığı için batılılaşmaya bel bağlamıştır".

2.3.2. Cumhuriyet Sonrasında Toplum Yapısı

Cumhuriyetin ilanı ile hilafet kaldırılmış, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrıldığı yeni bir düzen kurulmuştur. Ancak bu yeni devletin toplumsal yapısı, Osmanlı düzeninin izlerini taşımaktadır. Bu izleri silbilmek için, eğitim, ekonomi, hukuk gibi bir çok alanda reformlar gerçekleştirilmiştir. İlk etapta sanayinin gelişmesi hedeflenmiş, bu amaçla Osmanlı'da olmayan bir burjuva sınıfı oluşturulmaya çalışılmıştır (Kongar, 1985).

Osmanlı'nın son dönemlerinde, Tanzimat'tan başlayarak sofa kültürü, aile yaşantısı, giyim ve mobilya gibi alanlarda etkisini gösteren batılılaşma hareketleri, Cumhuriyet' in ilanından sonra da daha büyük bir hızla devam etmiştir. Osmanlı Döneminde, batılı yaşam tarzının getirdiği imkanlar konusundaki kadın ve erkek arasında devam eden ayırım, Cumhuriyet Döneminde ortadan kalkmış, kadınlar bütün alanlarda modern hayatın imkanlarından yararlanmaya başlamışlardır. Yine Cumhuriyet öncesinde, seçkin bürokratlarda görülen, hem batılı, hem de eski geleneklerden oluşan yaşam tarzı, Cumhuriyet' in ilk yıllarında sürdürülse de ilerideki yıllarda etkisi giderek azalmaya başlamıştır.

Geniş ailelerin parçalanması ile Osmanlı'nın son dönemlerinde başlamış olan çekirdek aileye dönüşüm süreci hızlanmıştır. Erken Cumhuriyet dönemindeki batılılaşma hareketinin, Cumhuriyet öncesi başlayan hareketlerden farkı, toplum yapısını değiştirmeyi amaçlayan köklü bir reform projesinin olmasıdır (Bozdoğan, 1996).

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte sanayi ve teknoloji konusundaki gelişmeler, yeni bir yaşam biçimine geçilmesini sağlamış, aile yaşamını etkilemiştir. Gelişen teknoloji ile evlere çamaşır makinesi, fırın, elektrik süpürgesi gibi aletlerin girmesi sonucunda, kadınların ev işleri için ayırmaları gereken zaman azalmış, kadınlar çalışma hayatında kendilerini göstermeye başlamıştır (Bayazıt, 1976).

Sanayi kollarındaki işgücü açığından ve kırsal kesimdeki işsizlikten dolayı, cumhuriyetin ilk yıllarında, günümüze kadar artan bir şekilde gelen, büyük kentlere göç olgusu başlamıştır. Göçle beraber, geniş aileler dağılıp, çekirdek ailelere

dönüşmüştür. Büyük kentlerde yaşanan kültürel değişim süreci, köylerde ve alt gelir gruplarında aynı hızda olmamıştır.

2.4. Bölümün Sonucu

Bu bölümde ilk önce, toplumsal değişme ile ilgili toplum, kültür ve değişim kavramları açıklanmış, daha sonra çeşitli araştırmacıların, toplumsal değişme konusundaki tanımları ve toplumsal değişmenin nedenlerine ilişkin farklı bakış açıları incelenmiştir. Toplumsal değişme konusundaki genel bilgilerden sonra, Osmanlı toplum yapısından başlanarak, günümüze kadar olan Türkiye'deki toplumsal değişme süreci anlatılmaya çalışılmıştır.

3. MEKAN, KONUT VE DEĞİŞİM

Bu bölümde tezin temel kavramları olan mekan, konut ve değişim kavramlarının tanımı yapılacak ve kısaca bu kavramlar açıklanmaya çalışılacaktır.

3.1. Mekan Kavramı

Mekan, sözcük anlamı olarak bulunulan yer, ev, yurt, uzay, boşluk anlamına gelmektedir (Anon, 1998). Arapça bir sözcük olan "mekan"ın kökü, var olma, varlık, vücut anlamındaki "kevn" sözcüğüdür. Bir mimar bir çevre yaratırken, aynı zamanda o "yer" de yaşayacak bireylerin hayatını da bir ölçüde biçimlendirmektedir. Mimari mekan içinde yaşayan kullanıcıların fizyolojik, psikolojik ve toplumsal gereksinmelerini karşılayan bir uzay parçası olarak tanımlanmaktadır (Schulz, 1971).

Mekan insanın, insan ilişkilerinin ve bu ilişkilerin gerektirdiği donatıların içinde yer aldığı, sınırları kapsadığı örgütlenmenin yapı ve karakterine göre belirlenen bir boşundur. Hiyerarşik bir dizi içerisinde, kişisel mekandan, egemenlik alanına, en küçük ölçekteki iç mekandan en büyük ölçekteki kent mekanına ,evrene kadar mekan kavramını çeşitli ölçeklerde sınıflandırmak mümkündür (Gür, 1996).

Mekan kavramı dört ana temel kategoride incelenebilir;

Fiziksel Mekan : Ölçülebilen ve geometrik kavramlar yardımıyla saptanan maddesel mekandır. İnsanın yaşama, çoğalma, beslenme gibi temel gereksinimleri ile ilgili davranışlarını sergilediği yerdir. Mimari mekan denildiğinde sözü edilen mekan türü bu gruba girer.

Simgesel Mekan : İnsanın, siyasi, ekonomik,kültürel, toplumsal sistemlerin empoze ettiği şekilde algıladığı mekandır. Sosyal bir varlık olan insanın, belirli bir topluma, kültüre ait olmasını sağlar.

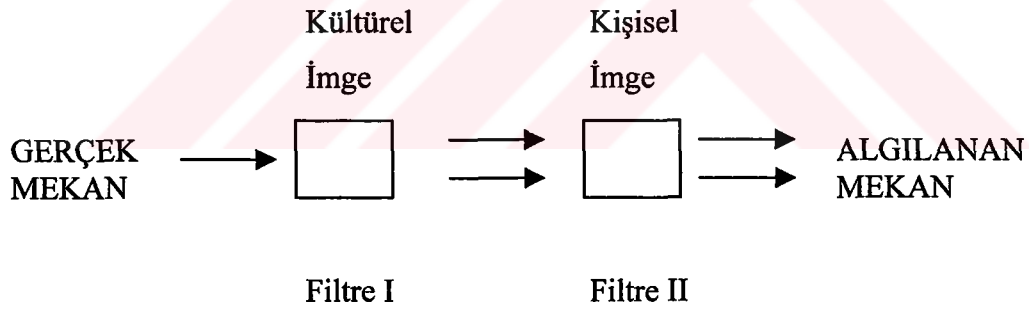
Varoluşsal Mekan : İnsanın mekanı çevrenin somut yapısıyla algılaması, daha sonra toplumsal, kültürel deneyimleri ile bulunduğu mekanı değiştirmeye çalışmasıdır.

Algısal Mekan : İçinde bulunan insan tarafından gözlenen, yaşanan ve algılanan mekandır ve uyarıcının fiziksel özellikleri ile algılayanın özel değerlerinin bir işlevidir (Aydınlı, 1986).

Schulz (1971)' e göre asıl mekan, toplumsal yaşamın içinde geçtiği ve toplumca kabul edilmiş kültürel şemalara uygun bir şekilde kavrandığı varoluşsal mekandır. Kavramsal mekan soyut, tekörnek ve sürekliyken , yaşanan mekan, somut ve anlamı temel alan bedensel deneyimdir (Özsoy, 1994).

3.1.1. Mekan ve Kültür İlişkisi

Mekan toplumsal ilişkilerin varoluş biçimlerinden biridir(Le Febvre, 1994). Yapısal çevre kültürel roller ve sistemlerle şekillenir. Sosyo-kültürel faktörler mekanın algılanmasında çok büyük rol oynar. Rapoport' un filtre modeli, çevrenin nasıl algılandığı, insanların kentleri, peyzajı, ve binaları nasıl sembolize ettikleri konusunda açıklayıcı niteliktedir (Şekil 3.1.). Bu modele göre mekan, kültürel ve kişisel imge filtrelerinden geçtikten sonra algılanan mekan haline gelmektedir. Kültürel imgeler, toplumun yaşama biçimi, gelenekleri, sistemleri iken, kişisel imgeler, kişinin daha önceki deneyimleri, bilgisi, eğitimi, değerleri ve statüsüdür.

Şekil 3.1. Filtre Modeli (Rapoport, 1977)

Mekan, sadece belirli bir ölçüsü olan, üç boyutu olan bir boşluk değildir, içinde yaşayan insanlarla anlam kazanmaktadır. Bazen da mekan, kültürel, siyasal, psikolojik etkenler sonucu kazandığı anlamları içinde yaşayan insanlara yüklemektedir. Mekanda kişinin kendini rahat hissetmesi için gerekli ilişkilerin kurulması gereklidir (Hall, 1969).

Bireyler yaşadıkları mekana sosyo-kültürel özelliklerini yansıtır. Bu yüzden benzer topografya, iklim ve teknolojik özelliklere sahip toplumlarda farklı mekanlar olduğu görülür. Gruplar, yerleştikleri mekanı kendilerine göre yorumlamakta ve uygun düzeni kurmaktadır (Rapoport, 1969).

3.1.1.1. Kullanıcının Mekansal İstek ve Gereksinimleri

Kullanıcı istekleri, kullanıcı gereksinimlerinden farklı anlamlar taşımaktadır; kavramsal olarak bir şeye duyulan eğilim, arzu şeklinde açıklanan kullanıcı istekleri kişiye özgü değerlendirmeleri içerir. Mekansal istekler temelde kullanıcının değerleri, eğitimi, kültürü v.b. değişkenlerin etkisi altında değerlendirip, karar verdiği tercih ya da arzulardır. İstekler, subjektif, öznel ve soyut kavramlar olup kişiden kişiye değişir. Gereksinme ise bir gereği, zorunluluğu belirtir, bir mekanın taşınması gereken nitelikleri tanımlar. Kullanıcı gereksinimleri, mekanı kullanırken kullanıcının fizyolojik, psikolojik ve sosyo-kültürel rahatsızlıklara uğramadan mekandan beklediği nesnel alt koşullar şeklinde tanımlanabilir (Ünlü, 1986).

İnsanın gereksinimleri temel ihtiyaçlarından, üst düzey ihtiyaçlarına doğru gelişen bir şekilde oluşturulur. İhtiyaçlar piramidine göre fiziksel ihtiyaçlar, korunma ihtiyaçları, bağımlılık gereksinimleri, kendini var etme ihtiyaçları hiyerarşik olarak tabandan itibaren sıralanır. Fizyolojik gereksinimler, yeme, içme, uyuma v.b. aktivitelerdir. Güvenlik gereksinmesi ise, bu aktivitelerin rahat bir şekilde yapılabileceği bir barınak gereksinmesidir. Maslow'a göre, estetik gereksinimler diğer ihtiyaçlardan sonra kendini hissettirir (Ünlü, 1986).

3.1.1.2. Egemenlik Alanı

Egemenlik alanı kişinin ya da grubun kullandığı, mülkiyet duyduğu sınırları belirlenmiş özel bir mekan parçasıdır (Altman, 1980). Bu tanıma göre; kişiye ait olan veya yasal ve töresel yoldan denetleme hakkına sahip olduğu, ölçekten bağımsız, yabancı ve dış tehditlere karşı savunulan, sınırları olan bir alandır ve kişi herhangi bir gereksinmesini bu alanda karşılar. Alan kişinin egemenliğinde olduğu için kişiselleştirilebilir (Gür, 2000).

Bu özelliklere göre egemenlik alanı ve davranışı, bir topluluktaki ilişkilerin tanımlanmasını ve belirli bir toplumsal düzenin korunmasını sağlayan, kişisel ve grup sınırlarını oluşturan önemli bir davranış mekanizmasıdır. Bu sınırların

oluşmasında sosyal statülerin büyük önemi vardır. Bir toplumda statüler kişiler arasında sosyal uzaklıklar oluşturmakta ve bu uzaklıkların belirlediği alanlar kişileri mekansal olarak birbirinden ayırmaktadır.

Egemenlik alanının boyutları zaman içinde değişme ve kayma gösterir. Ölçü ve konumu örgütlenmenin sosyal yapısına bağlıdır. Egemenlik alanı davranışı kültürel normlara çok bağlı olduğu için varlığı ancak bu normlar uygun görüyorsa gerçekleşebilir (Turgut, 1990). Altman (1980), egemenlik alanının oluştuğu bölgeleri birincil, ikincil ve genel olmak üzere üç grupta tanımlar. Bu tanıma göre, konutlarda yatak odaları ve yaşama mekanları, kullanıcılar tarafından kolayca kontrol edilebilen, bireylerin yaşamında önemli bir yer tutan birincil egemenlik alanlarıdır. Kullanıcılar tarafından daha az kontrol edilebilen, klüp, sosyal merkez v.b. alanlar ise ikincil egemenlik alanlarıdır. Üçüncü grup ise, toplumda bireyler tarafından kısa bir süre için kullanılan, kontrollüğü geçici olan otobüsdeki oturma yerleri, lokantalardaki masalar gibi alanlardır (Gür, 2000).

3.1.1.3. Mahremiyet

Mahremiyet, kişi veya grupların birbirleri ile olan etkileşimlerini kontrol eden ve kişinin istediğinde yalnız kalmasına, istediğinde diğer insanlarla iletişim kurmasını sağlayan bir davranış sürecidir (Altman ve Chemers, 1980).

İnsanlar zihinlerinde, içinde yaşadıkları her bir mekan için farklı olan ve sadece o mekana özgü nitelikte mahremiyet düzeyi belirlerler. İnsanlarla etkileşim sonunda elde edilen mahremiyet ise ulaşılan mahremiyet olarak tanımlanır. İstenen ya da aranan, ulaşılan mahremiyet ile arzu edilen mahremiyetin birbirine eşit olmasıdır (Altman, 1975).

Kişisel mekan ve egemenlik alanı gibi davranış mekanizmalarının her biri insanın mahremiyetini sağlama amacıyla oluşturduğu kontrol mekanizmalarıdır. Bu da mahremiyetin sadece tek yönlü bir gizlilik süreci değil, toplumsal gelenekler tarafından etkilenen, insanların birbirleriyle ilişkide olma ya da olmama isteğine göre değişen bir kontrol süreci olduğunu ortaya koyar (Turgut, 1990). Mahremiyet, insanların birbirleriyle olan iletişim ve etkileşiminde seçicilik sağlayabilmesi özelliği ile kişinin kendi kimliğini bulmasına yardımcı olmaktadır. Mahremiyet kontrol mekanizmaları kavramsal olmasına karşın, mahremiyet anlayışı toplumların yapısal çevresindeki kalıcı izlerinden okunabilmektedir (Gür, 2000).

3.1.1.4. Kişisel Mekan

Birey veya gruplar, kendileriyle diğerleri arasında, düzgün olmayan sınırlarını zihinlerinde belirledikleri, kendileriyle birlikte hareket eden bir görünmez mekan oluştururlar. Kişisel mekan kavramı, bir uzaklık belirleme mekanizması olarak insanların sosyal ilişkilerini açıklamak üzere ortaya atılmıştır.

İnsanlar, sosyal ilişkilerinin derecesine ve farklı koşullara bağlı olarak dört mekansal alan kullanmaktadır. Samimi, kişisel, sosyal ve kamusal olarak isimlendirilen bu alanlar bireylerin çevresindekilerle kullandığı alanlar olarak belirlenmektedir (Hall,1969).

Kişisel mekanın nasıl kullanılacağı konusunda hem bireyler arasında, hem kültürler ve dolayısıyla toplumlar arasında bazı farklılıklar vardır (Bayazıt, 1976). Kişisel mekanlar, genelde günümüzde Batı kültüründe daha büyük, Doğu ve Akdeniz kültüründe daha küçüktür.

3.2. Konut Kavramı

Konut, sözcük olarak "bir insanın yatıp kalktığı, iş zamanı dışında kaldığı veya tüzel kişiliği olan bir kuruluşun bulunduğu ev, apartman gibi yer, mesken,ikametgah" anlamına gelmektedir (Anon, 1998). Yapısal çevreyi oluşturan konut, insanların barınma, korunma gibi gereksinmelerini karşılayan, özel bir mekandır. Konut, mekan, zaman, anlam ve iletişim olarak belirlenen dört değişkenin organizasyonu şeklinde de tanımlanmaktadır (Rapoport, 1989). Ancak konut, birey için bir barınak olmanın ötesinde de anlamlar taşır, kültürler arası değişiklik gösteren pek çok aktivite ve insan ilişkilerini de ifade eder. Kültürler arasındaki farklar, o kültürlere ait konutlarda yapılan incelemeler ile ortaya çıkar.

3.2.1. Konutun Anlamı

Konut, sadece kişi konutunu sahiplendiği zaman "ev(yuva)" olur. Mal etme terimi, insanların alansal kontrol uygulamaları ve diğerlerinin adetlerini düzenlemeleri gibi üstünlük ve yeterlilik ifade eder (Tognoli, 1987). Ev kişinin kendi kimliği olarak çeşitli görünüşlerde birleşir: kişiselleştirme, bireysellik, mal etme, evdeki sosyal kimlik denetim hissi ve uyum sağlama duygusu gibi. Kendi kimliği, bireyin kendi özelliklerine bağlı olarak, birey ile yer ilişkisini ifade etmektedir. Çeşitli

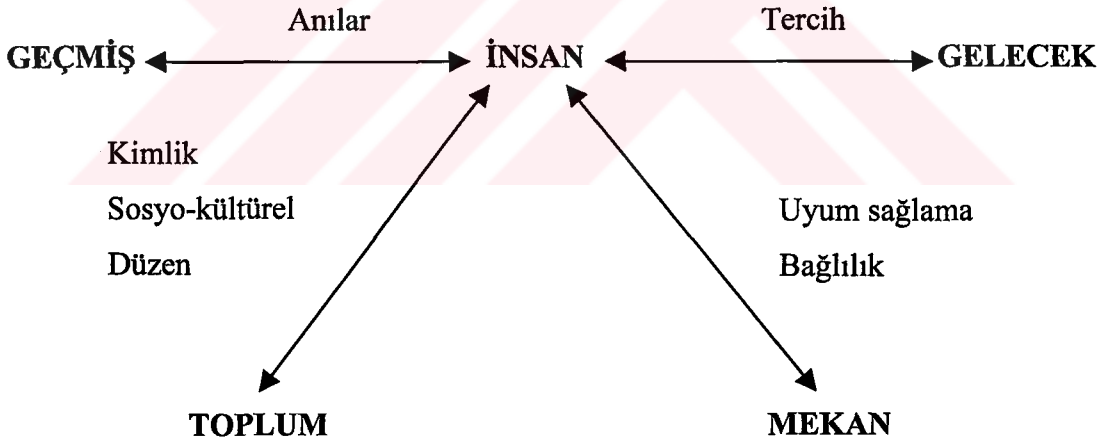
araştırmalarda bireyin kendi anlayışı ile düzenlediği evin, orada yaşayanın kimliğini ifade ettiği ve kendisi için kişisel anlamlar taşıyan yer olduğu görülmüştür (Dovey, 1985).

Konut ile içinde yaşayan bireyler arasındaki ilişkiler, sanıldığından çok daha karmaşık ve çok yönlüdür. Konuta yüklenen anlamlar zaman ve kültüre göre değişir. Ülkemizde konut bir çok insan için bir yuva olmanın ötesinde, geleceğini güvence altına alacak bir tüketim malı anlamına gelir.

Konut ile ev(yuva) arasında başka ayırıcı yönler de vardır. Ev, konuttan daha sınırlayıcı ve yere bağlı bir kavramdır. Ev ya da yuva günlük yaşamın önemli eylemlerinin sürdürüldüğü ve içinde yaşayanın, simgesel anlamlar yüklediği yerdir (Saegert, 1985).

3.2. 2. Konut, Bağlılık ve Zaman İlişkisi

Ev(yuva), kişi ve dünya arasında insanlar, yer, geçmiş ve gelecek ile ilgili dört temel bağlılık kavramlarını içerir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Konut ve Bağlılık (Dovey, 1985)

- Sosyal Bağlılık : Sosyo-kültürel davranış örüntüleri ve konutun kimliği yoluyla ortaya çıkar.
- Fiziksel Bağlılık : Öncelikle bireyin mekanda var olması ve daha sonra bireyin kendini o mekana ait hissetmesi şeklinde açıklanır.

- Geçmiş ve Gelecekle Bağlılık : Konutun oluşumundan itibaren yaşanan anılar ve bunların getirdiği süreklilik yoluyla sağlanır. Mekansal değişimi gerektiren beklentiler, güç ve özgürlük duygusu ile sağlandığında ortaya çıkar.

Ev geçmiş deneyimlerle ve anılarla dolu bir çevredir. Ev ve evin yakın çevresine ilişkin değerlendirmelerde zaman önemlidir. Belli bir zaman kesitinde yapılan eve yönelik araştırmalar, belirli bir çevrede görüşülen kişilerin algılama ve değerlendirmelerinin, geçmişteki ev deneyimlerinden az ya da çok etkilendiğini ortaya çıkarmıştır (Dovey, 1985).

Farklı zamanlarda yinelenen davranış örüntüleri nedeniyle, zamana bağlı bir yönü olan ev, insan ile çevresi arasındaki, dinamik, sürekli ve değişken ilişkileri yansıtır. Bu ilişkilerin değişim ve durağanlık, tekrar ve ritim gibi özellikleri vardır (Werner ve diğ., 1985).

3.2.3. Konut, Kültür ve Değişim

Çevre, doğal çevre ile insan-çevre-kültür ilişkilerinin ortak ürünü olarak bir değişim göstermekte ve aynı zamanda toplumu yansıtmaktadır. Örneğin Rapoport bir binayı; biyolojik yapı, sosyal organizasyon, dünya görüşü, yaşam şekli, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlar, fiziksel ihtiyaçlar gibi bileşenleri ile fiziksel çevre arasındaki etkileşim olarak görmektedir.

Geleneksel kültürde kavramsal ve nesnel mekan arasında çok yaygın bir uyum vardır (Turgut,1990). Geleneksel konutlar konusunda ayrıntılı çalışmalar yapan Rapoport(1969), konutun biçimsel ve mekansal oluşumunda, belirleyicilerin toplumsal ve kültürel etmenler olduğunu; buna karşılık iklim, malzeme, yapım yöntemleri ve teknoloji gibi fiziksel etmenlerin ise sadece değiştirici rol oynadığını belirtmektedir.

Mekanda ve zamanda, "bedenin ve dünyanın yapılarının" belli temel sınırları içinde, konut biçimlerinin sınırsız çeşitliliği söz konusudur. Kültürel inançlar ve toplumsal uygulamalar, toplumsal-kültürel bağlamda, zengin ev görünüşleri arasında seçim yapan düzenleyici sistemi oluşturur (Dovey, 1985).

Çevresel deneyim ve davranışın kendine özgü örüntüleri ve törenleri, geniş ölçüde sosyo-kültürel olgudur. Konut olgusu, mekansal, zamana bağlı ve sosyo-kültürel olan bu düzenli yapıdan oluşur. Deneyim ve davranış örüntüleri zamanla durağan hale

geldiği için, o deneyimleri destekleyen ve ortaya çıkaran mekansal düzenlemeler ve çevresel destekler de aynı şekilde durağanlaşır. Yemek yeme, konuşma, uyuma, çalışma, televizyon seyretme örüntüleri, konut tasarımında söylemeye gerek kalmaksızın bulunan varsayımlar bütünü oluşturur. Bunlar, bizleri mekanda, zamanda ve sosyo-kültürel bağlamda yönlendiren örüntülerdir (Dovey, 1985).

3.3. Türkiye'de Konut Mekanının Değişimi

Bu bölümde Türkiye'de konut mekanının değişimi tarihsel süreçte toplumsal değişim ile birlikte incelenecektir. Tarihsel süreç Cumhuriyet öncesi ve sonrası şeklinde iki başlıkta açıklanacaktır.

3.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Konut Mekanı

Ev, kendisini yaratan kültürü simgeler. Geleneksel Türk Evi, geleneksel Türk ailesinin yaşam kültürü ve törelerine uygun şekil ve plan özellikleri gösteren, asırlarca Türk insanının gereksinmelerine cevap vermiş bir konut tipi olarak bilinmekte ve tanımlanmaktadır (Kuban,1976). Eldem (1968)'e göre Türk Evi, eski Osmanlı Devleti'nin işgal ettiği sınırlar içinde, eski ifadesiyle Rumeli ve Anadolu bölgelerinde gelişmiş ve 500 yıl kullanılmış, kendine has özellikleri olan bir ev tipidir. Geleneksel konut mimarlığının özellikleri, Anadolu'da İstanbul ve yakın çevresine göre çok az değişme göstermiştir (Kuban,1982).

Geleneksel evin, Anadolu'da 12.yy' dan itibaren Orta-Batı Anadolu Bölgesinde görülmeye başladığı bilinmekle beraber, tipolojik gelişmesi 16.yy' dan itibaren başlamaktadır. Kent geleneğinin güçlü olmadığı, yarı kırsal bir çevrede ortaya çıkmıştır. Daha sonraki yıllarda kent yaşamında, açık sofanın, kapalı iç sofaya dönüştüğü görülmektedir (Kuban,1995).

Geleneksel evin klasik döneminde açık sofa bahçeye doğru bakar. Plan tipleri basit, az çıkmalı ve az pencereli evlerdir. Sokağa bakan cephesinde mümkün olduğunca az pencere vardır. Merdivenler galerinin içinde ya da dışında bulunabilir. Zamanla evin önünde boylu boyunca giden sofanın etrafına odalar konularak, oda sayısının artmasıyla galerinin boyunun uzamaması sağlanmıştır. Açık sofadaki köşkler zaman içerisinde odaya dönüşmüştür. Geleneksel Türk Evi, Batı ve saray mimarisinin etkisiyle, 19.yy' da kentlerde, yarı açık sofanın terk edilmesi ile köklü bir tipolojik değişim içine girmiştir. Evler küçük arsalar üzerine, bitişik nizamda yapılmaya

başlanmıştır. Eyvanlar ya direklikle ayrılmış ya da odaya dönüştürülmüş, zemin katta yer alan, avluya bağımlı odunluk, samanlık, ahır gibi kırsal nitelikli hizmetlerin, kent yaşamında olmaması nedeniyle, alt ve üst katlar arasındaki işlevsel farklılıklar ortadan kalkmaya başlamıştır (Kuban,1995). 9.yy'ın sonlarına doğru zemin katlarda da oturma, yatma, dinlenme gibi işlevler için de mekanların ayrılmakta olduğu görülmektedir (Arel, 1982)

Türk Evindeki mekan geleneği, özellikle odaları, plan organizasyonu ve yapım teknolojisi ile, kolayca kurulup sökülebilen ve taşınan çadır evlerinin önemli izlerini taşımaktadır. Anadolu'da biçimlenen Türk konutunun, yüzyıllardır süregelen bir yaşam geleneğinin ilkeleri ile bağlantılı olduğu görülür. Bu kavramlar şöyle özetlenebilir:

- Taşınabilen üst örtü: Ev, çadır.
- Taşınabilen alt örtü: Halı, kilim, döşemeler.
- Taşınabilen iç düzen: Yatak, sandık. (Küçükerman, 1973).

Yerleşik düzene geçildikten sonra, göçebe kültüründeki çadırlarda taşınabilir olan elemanların yerini çatı, döşeme gibi yapısal elemanlar ile divan, yüklük gibi sabit mobilyalar almıştır. Geleneksel konutlardaki oda düzeni, yerleşik düzen öncesindeki çadırların iç düzenlemesiyle benzerlik göstermektedir. Bütün odalarda sedir, gömme dolap, ocak ve raf gibi sabit mobilyaların dışında, değişik kullanımlara olanak veren yer minderleri de göçebe kültürden geldiği düşünülen hareketli mobilyalardandır (Turgut, 1990). Çadır yaşamında anne, baba, çocuklar, damatlar ve gelinler yan yana dizilmiş ayrı çadırlarda yaşarken, geleneksel Türk evinde tek bir çatı altında aynı mekana açılan ayrı odalarda yaşamaya başlamıştır. Odaya birçok yerde, her biri bir aileye ayrıldığı için "hane" denir (Soykan, 1999).

Geleneksel konutların en önemli mekan öğeleri, odalar ve odalar arası ortak mekan olan sofadır. Plan tipolojisindeki çeşitlilik, tamamen oda ve sofa arasındaki ilişkilerin farklılaşması üzerine kurulmuştur ve odaların aralarındaki ilişki sofa yoluyla sağlanmaktadır. Sofanın ev içinde dolaşımı sağlama işlevinin dışında, ev halkının bir arada toplanıp, oturduğu bir mekan olma özelliği de vardır. Sofa aile bireylerinin hem birbirinden bağımsız olmasını, hem de birbirleriyle yakın ilişkiler kurmasını sağlar.

Odalar yapı içinde belirli eylemleri karşılayan birimler olup, göçebelik dönemindeki çadırlarda olduğu gibi, her oda, oturma, yemek yeme, çalışma, yatma gibi birden fazla eylemin gerçekleştiği bir mekandır. Odaların önceden belirlenmiş işlevsel özellikleri yoktur. Mahremiyet, odalarda sofaya göre daha fazladır (Küçükerman, 1973).

Anadolu' da, tarih ve kültür dokusu, bölgesel yapı geleneklerinin farklılıkları nedeniyle homojen bir yapı üslubu yoktur. Kuban (1982), Anadolu'yu konut mimarisi bakımından 7 bölgeye ayırmaktadır:

- a) Güney Doğu Anadolu Bölgesindeki taş konut mimarisi.
- b) Kuzey Doğu Anadolu Bölgesindeki ahşap hatıllı taş mimarisi.
- c) Doğu Karadeniz Bölgesindeki ahşap iskeletli ev mimarisi.
- d) Ege ve Akdeniz Bölgesindeki düz damlı kübik mimari.
- e) Orta Anadolu'da Niğde ve Kayseri bölgesindeki taş mimarisi.
- f) Orta Anadolu Bölgesindeki, kökü taş çağına kadar uzanan kerpiç mimarisi.
- g) Anadolu'nun kıyıları ile Orta Anadolu arasında bir çember gibi dolanan ve Sivas dolaylarından batıya ve İç Ege'den Torosların kuzey yamaçlarına kadar uzanan ve yer yer diğer bölgelerde ve Balkanlarda görülen hımsız yapı tekniği (taşıyıcı sistemi ağaç ve kerpiç dolgulu, zemin katı çoğunlukla taş olan) ile inşa edilmiş konut mimarisi.

Yapı malzemesi olarak çevrede kolaylıkla bulunan malzemelerin kullanılması, evlerin çevresiyle uyumunu sağlamaktadır. Ormanlık alanların yoğun olduğu bölgelerde ahşap, ahşabın bulunmadığı yerlerde taş, o da yoksa toprak(kerpiç) kullanılmıştır. İklim ve bitki örtüsü haritalarına bakıldığında, aynı iklim ve bitki örtüsüne sahip bölgelerde kullanılan yapı malzemesinin benzeşmekte olduğu anlaşılmaktadır (Bektaş, 1996).

Osmanlı konutunda, zaman içinde kullanıcı ve aile yapısı farklılaşmalarında, odaların sayısı arttırılıp, sofa ile olan ilişkileri düzenlenerek farklı plan tipleri oluşturulmuştur (Eldem,1968)(Şekil 3.3). Bu durum geleneksel konutların en önemli özelliklerinden birisi olan "esneklik" veya "değişkenlik" özelliğinin bir sonucudur. Genel planlama ilkeleri ailenin ekonomik durumuna göre değişmez.

DIŞ SOFALI PLAN TİPİ	 	 	 	 	 	 	 	 	
İÇ SOFALI PLAN TİPİ	 	 	 	 	 	 	 	 	
ORTA SOFALI PLAN TİPİ	 	 	 	 	 	 	 	 	

Şekil 3.3. Türk Evi Plan Tipolojisinin Gelişimi (Eldem, 1968)

Ekonomik durumu iyi olan aileler kışlık ve yazlık olmak üzere farklı konutlara sahip olabiliyorken, orta gelir grubundaki aileler evlerinde kışın ve yazın oturulabilecek ayrı mekanlar yaratarak iklimsel farklılık sorununu çözümlemişlerdir. Kış aylarında tavan yüksekliği düşük olan ara katlarda, yaz aylarında ise daha serin olan üst katlarda oturulmaktadır.

19.yy'dan itibaren kentlerde orta sofalı plan tipinin hakim olduğu görülmektedir. Orta sofalı plan tipi de kendi içinde iki gruba ayrılabilir. Birinci grup iki tarafında odalar bulunan orta sofalı plan tipidir. Bu grupta uzun hol evin uzun kenarına dik ya da paralel olabilmektedir. Son dönem örneklerde orta sofa, harem ve selamlığı ayırıcı bir görevi üstlenmektedir. İkinci grup ise, haç biçiminde bir sofa etrafındaki köşe odalı plan tipidir. Avrupa neo-klasisizminin etkisi ile oluşmuş, simgesel nitelikteki bu plan tipi, büyük boyutlu olduğu için daha çok zengin konutlarında kullanılmıştır (Kuban,1995).

3.3.2. Cumhuriyet Devrinde Konut Mekanı

Cumhuriyet öncesinde başlayan, batılılaşmanın getirdiği sosyo-kültürel değişim süreci, konut planlarının değişmesinde önemli rol oynamıştır. Büyük kentlerde sanayinin gelişip, üretimin artmasıyla, satın alınacak ürünler dolayısıyla aile bireyleri için yapılacak harcamalar artmıştır. Böylece gelir düzeyi düşük ailelerde kadının da çalışması gerekmiştir. Kadının, eğitim alması ve çalışması ile dışa bağımlılığı azalmıştır. Bu durum aile içindeki rolleri ve buna bağlı mekanların kullanımlarını doğrudan etkilemiştir (Bayazıt, 1976).

Cumhuriyet devrinde konut mekanı, sosyo-kültürel değişim süreci doğrultusunda genel olarak Erken Cumhuriyet Dönemi ve 1950 Sonrası Dönem olarak incelenebilir. Erken Cumhuriyet Döneminde, bahçe içindeki geleneksel konutlar, batılılaşma sırasında değişen gereksinimleri karşılamada yetersiz kalmıştır. İçinde her türlü sağlık ve konfor koşullarının sağlanabildiği, batıdaki plan tiplerinden etkileşimle yapılmış konutlar tercih edilmeye başlanmıştır. Salon ve yemek odasının önde, yatak odaları ve servis mekanlarının arkada yer aldığı plan tipi yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. Salonla birlikte düşünülen yemek mekanı günlük kullanıma açık değildir. Geçmişte sofa ya da avluda geçen yaşantı, yeni yaşam biçiminde salon ya da oturma odasında geçmeye başlamıştır. Odalar, birçok işleve hizmet etmemekte, işlevleri önceden belirlenerek tasarlanmaktadır (Bayazıt, 1976).

1950'lerden sonra kadının sosyal yaşamda daha aktif rol almaya başlamasıyla, eskisi gibi misafire ayıracak zaman kalmamaktadır. Bu nedenle özel bir misafir odasının varlığına ihtiyaç duyulmamaya başlanır. Oturma, yemek-yeme, misafir ağırlama gibi işlevler aynı mekan içinde gerçekleştirilmektedir. Erken Cumhuriyet devrinde görülen geniş giriş hollerinin giderek küçülmeye başladığı görülmektedir (Bayazıt, 1976).

1960'lı yıllardan itibaren apartmanlaşma süreci hızını arttırmış, insanlar bahçeli evlerinden çıkıp, çağdaşlığın ve konforun simgesi haline gelen apartmanlara taşınmaya başlamıştır. Tek katlı bahçeli evler eskiyi, konfor koşullarına yönelik sorunları, çağa ayak uyduramamayı simgelerken, yalnızca arsanın üzerine çıkılacak kat sayısı ile değer bulmaktadır. Apartmanlar ise, çağdaş konforun yanı sıra, toplu yaşamaya geçişteki problemleri de yanında getirmektedir. Bu apartmanlar, plan tipleri birbirine çok benzeyen, çoğu kez giriş holünde küçük bir tuvaletin bulunduğu, koridorun üzerine odalar dizilmiş, her katta birden fazla dairenin bulunabildiği çok katlı yapılardır (Güzer, 1999).

Hızlı değişen toplum düzeninde, birbirine benzeyen apartman dairelerinin içindeki kimlik sorununa ara çözümler üretilmeye başlanmış, ilk iş olarak ta konutun içindeki mobilyaların tasarımı değiştirilmiştir. Batılı yaşam tarzını konutlara taşımayı amaçlayan süslü amerikan barlar, misafir odası takımları, kütüphaneli dolaplar, çekyatlar tasarlanmıştır (Güzer, 1999).

Mimarlar ideal bir toplum yaratmak amacıyla konutlar tasarlama ideallerinden vazgeçmek zorunda kalıp, toplumdaki farklılıkları kabul ederek, konutu üretim değil bir tüketim aracı olarak gören bir tutuma girmişlerdir. Birbiri ardına yapılan yeni konut alanlarında giderek konutların oda sayısı ve yükseklikleri artmıştır. Birbirine benzeyen apartmanlarda oturmaktan sıkılan genellikle gelir seviyesi yüksek insanlar konutlarının diğerlerine göre ayırt edici özellikte olmasını istemektedirler. Bu eğilim genellikle post-modern tarzda çok katlı binalardan oluşan, içinde yeşil alanlar, alışveriş merkezi, spor salonları, oyun bahçeleri gibi dinlenme ve eğlence alanlarının yer aldığı lüks site ve konut yerleşmelerinin oluşmasına yol açmıştır (Güzer, 1999).

90'lı yıllara gelindiğinde mimarlar tasarımda kimliğin önemini keşfedip, kurallara bağlı kalmaksızın kendi hayal güçleri doğrultusunda mekanlar tasarlamaya başlasalar

da, villaların plan tasarımında bile eski apartman tipolojisinden kopamamaktadırlar. Bireyler gelir durumları yükseldiğinde mevcut konutlarının içini değiştirerek, kendilerine özel tasarımlı konut yapma yoluna gitmektedirler. İç mimarlar isteğe göre modern, klasik, neo-klasik vb. gibi pek çok tarzda konut mekanı yaratmakta ve moda olan tarzlar zaman içerisinde değişip eskimektedir. Konutların dış görünüşü iç görünüşlerini yansıtmamaktadır. Mimarların konuta olan yaklaşımlarının değişmesi yaşamın ve toplum düzeninin değişmesinin bir sonucudur (Güzer, 1999).

3.4. Bölümün Sonucu

Bu bölümde, mekan kavramı fiziksel, algısal, simgesel ve varoluşsal boyutlarıyla incelenmiş, mekanın ve konutun kültürle olan ilişkisi değişim olgusu boyutuyla açıklanmaya çalışılmıştır.

Bir barınak olmanın ötesinde, kültürel, ekonomik ve toplumsal pek çok boyutu olan konut, kişinin içinde yaşadığı toplumun ve kendi kişiliğinin özelliklerini taşımaktadır. Konut sahiplenildiği zaman ev ya da yuva olmakta, ev ise farklı kişilere farklı anlamlar ifade etmektedir.

Konut ve yakın çevresi, mekansal açıdan kültürler arasında da farklılık göstermektedir. Toplumların geçirdiği sosyo-kültürel değişimlerin etkileri konut mekanında belirgin olarak görülmektedir. Türkiye'de de konut mekanı, toplumda yönetim ve aile yapısındaki köklü değişimle beraber, Cumhuriyet öncesinden bugüne dek değişimler göstermiştir.

4. TARİHTEN GÜNÜMÜZE KASTAMONU KENTİNDE KONUT MEKANININ GELİŞİMİ

Türkiye'nin Kuzeybatı Anadolu bölgesinde yer alan Kastamonu ili, doğudan Sinop ve Çorum, güneyden Çankırı, batıdan Bartın ve Zonguldak kentleri ile, kuzeyden ise Karadeniz ile çevrelenmiştir. Kentte yerleşmeler, doğu-batı doğrultusunda uzanan dağlar arasındaki tarıma elverişli akarsu vadileri, kıyı kesimi ve dağların kıyıya bakan eteklerinde toplanmıştır. Bölgenin jeolojik yapısının dağlık olması, bölgenin iç ulaşımını ve diğer bölgelerle ilişkisini de güçleştirmektedir. Kentte iki ayrı iklim tipi görülmektedir. Kuzey kesimde, kıyı şeridinde Karadeniz iklimi hakimken, güney bölgelerinde karasal iklimin etkilerine rastlanmaktadır. Kış aylarında çok soğuk bir iklim hakimdir. Yılın ortalama üçte biri yağışlı geçer. Bu durum, Kastamonu kentinde konutların çatı biçimlenmesini doğrudan etkilemiştir. Kastamonu, maden ve kömür yatakları açısından zengin bir ilimizdir. Bölgede sanayi az gelişmiş, şeker, besin, dokuma, çeltik ve orman ürünleri işleyen fabrikalar ile sınırlı kalmıştır (Anon, 1984). Güney-kuzey doğrultusunda akan Karaçomak, diğer adıyla Kastamonu Deresi kenti ikiye bölmektedir. Kentte konut alanları, derenin iki yanındaki düz alanlardan sonra sert bir eğimle yükselen yamaçlar üzerinde yerleşmiştir. Yamaçlarda konumlanan konutlara ulaşımı sağlayan yollar eğime paralel bir şekilde çizgilerle tepelere yönelmektedir. Kaleye yaklaştıkça, eğimin artması nedeniyle yapılaşma azalmaktadır (Eyüpgiller, 1999).

4.1. Kastamonu Kentinin Tarihsel Gelişimi

Kastamonu, ilk çağda "Paflagonya" denilen bölgenin sınırları içerisindeydi. Bu bölge sırasıyla Hititler, Frigler, Kimmerler ve Lidyalıların eline geçmiştir. M.Ö. 91 yılından sonra Paflagonya'da Roma yönetimi başlamış, kent M.S. 922 yılında Bizans İmparatorluğu'nun eyaleti haline gelene dek sayısız Arap istilasına uğramıştır. Kentin adı, Arap kaynaklarında Kastomuniya, Kastamuni olarak, Bizans kaynaklarında ise Kastamon olarak görülmektedir. Halk arasında Kastambolu olarak

adlandırılan kent Osmanlı kaynaklarında Kastamoni olarak geçmektedir. Cumhuriyetin ilanından sonra kente Kastamonu denmiştir. Kelimenin kökünün tespiti konusunda karşılaşılan güçlüklerin nedeni, kentin ilk ve Orta çağın ilk yarısına ait eserlerde hiç adının geçmemesi ve Kastamonu'dan ancak Bizans devrinde ve Türklerin Anadolu'yu fethi sırasında söz edilmesidir (Darkot, 1955). XI. yy sonlarında Anadolu'nun büyük bölümüyle birlikte Kastamonu da Türk egemenliğine girmiştir. Zaman zaman Türklerle Bizanslılar arasında el değiştiren kent, XII. yy'ın ortalarından sonra sürekli Türk egemenliğinde kalmıştır. Kastamonu, Allaaddin Keykubat döneminde, Anadolu Selçuklu Devleti'nin bir uç merkezi haline getirilmiş ve bölgenin yönetimi Çobanoğulları beyliğine bırakılmıştır Bu dönemde yaptırılan ilk yapılar Frenkşah Mescid, Türbe ve Hamamı, Ali Bin Süleyman Şifahanesi, Atabey Camii, Karanlık Evliya Mescid ve Türbesi, Müfessir Alaaddin ve Aşıklı Sultan Türbeleri, Atabey Medresesi ve Türbesi ve Muzaffereddin Mescididir. Bölge daha sonra Candaroğulları beyliğinin yönetimine geçmiş, Osmanlılar ve Candaroğulları arasında uzun bir süre savaşlar yaşanmıştır. Candaroğulları döneminde kentte imar ve kültür faaliyetlerinin canlı olduğu anlaşılmaktadır. Bilim ve sanat adamları desteklenmiş, çeşitli alanlarda kitaplar yazılmıştır. Bu dönemde İsmail Bey' in yaptırdığı kervansaray, Kastamonu'da kayda değer bir ticari potansiyelin bulunduğunu göstermektedir. Daha sonra bu kervansarayın çevresine yapılan hanların etrafında gelişen işyerleriyle, Kastamonu'nun bugün de yaşamakta olan ticari merkezi biçimlenmiştir. XVI. yüzyıl konut alanlarının gelişiminin hızlandığı bir dönem olmuştur. Kentte XVII. yy'da hiçbir imar faaliyetinin kaydedilmemesinden Anadolu' da siyasi kargaşaya yol açan Celali isyanlarından Kastamonu'nun da etkilendiği anlaşılmaktadır. Kentin ekonomisi XVIII. yy'da canlanmaya başlamıştır. Kastamonu kenti 460 yıl Osmanlı yönetiminde kalmıştır. Bu yönetimin ilk yıllarında Kastamonu, merkezi Kütahya olan Büyük Anadolu Beylerbeyliği'nin sancaklarından biri olmuş, Tanzimat'tan sonra vilayet merkezi haline getirilen Kastamonu'ya Bolu, Çankırı ve Sinop bağlanmıştır (Eyüpgiller, 1999).

XIX. yüzyılda Kastamonu'da Osmanlı İmparatorluğunun Batılılaşma hareketine bağlı olarak, Batı etkisinde yeni bir imar dönemi başlamıştır. Yüzyıl başında kışla binaları, ardından eğitim ve yönetim binaları, hapisane, banka, matbaa gibi kamu binaları, kentin batılı mimarlık kavramlarıyla biçimlenen yeni görünümünü

oluşturmuştur. Bu yapılar kent içindeki konumları, dış görünüşleri ve plan organizasyonları ile Kastamonu geleneksel kent dokusundan farklı nitelikler sergileyerek, kentin tarihsel görünümünü zenginleştirmişlerdir (Eyüpgiller, 1999).

Günümüzde kentin hemen hemen aynı doğrultuda olan biri yeni, diğeri eski iki ana merkezi bulunmaktadır: Tarihi Nasrullah Camisi' nin kuzeyinde yer alan Nasrullah Meydanı ve Cumhuriyet Meydanı. Nasrullah Meydanı ve caminin batısında yer alan İsmail Bey Hanı, Urgan Hanı gibi yapılardan oluşan çarşıda halen Osmanlı dönemi ticaret ve zanaat kollarının adlarını taşıyan sokaklar bulunmaktadır. Çok sayıda tarihi yapının yıkılması ile oluşturulmuş, merkezinde Atatürk Anıtı bulunan Cumhuriyet Meydanı, askeri ve sivil kamu yapıları ile çevrilidir. Meydandaki Askerlik Şubesi, Hükümet Dairesi, Mekteb-i İdadi ve Eski Hapishane, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerindeki batılılaşma hareketlerinin etkisiyle yapılmış olan binalardır (Eyüpgiller, 1999).

Günümüzde genel karakterini büyük ölçüde koruyan tarihsel kentin yol dokusu ve yapı adaları düzenine, ticari ve yönetsel merkezlerin meydanlaştırılması dışında köklü müdahalede bulunulmamıştır (Eyüpgiller, 1999).

4.2. Kastamonu 'da Yaşam, Konut ve Değişim

Kastamonu kenti tarih boyunca, çeşitli uygarlıkların yönetim ve kültür merkezi olmuştur. Kurtuluş Savaşı yıllarında Ankara-İstanbul arasındaki konumuyla önemli bir yer tutan Kastamonu, Cumhuriyetin ilk yıllarında da, eğitim kurumlarının etkinliğiyle kültürel merkez olma niteliğini sürdürmüştür. Ancak bu dönem kısa sürmüş, Cumhuriyet döneminde toplumsal yaşamda ve üretim biçiminde başlayan değişimler sonucunda, kentte geleneksel yöntemlerle yapılan üretim biçiminin yetersiz kalması ve yeni iş imkanları sağlanamaması nedeniyle, Kastamonu kenti, büyük illere, özellikle İstanbul'a en çok göç veren illerimizden biri olmuştur (Anon, 1984).

Cumhuriyetin ilanından sonra 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında kentin nüfusunun 14.950 kişi olduğu belirlenmiştir. 1927'den bugüne kentin nüfusu giderek artmış, 1990 yılında yapılan nüfus sayımında kentin nüfusu 51.560 kişi olarak tespit edilmiştir (Anon, 1993). Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Ermeni ve Rum vatandaşlar kent nüfusunun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. 1899 yılı

salnamesine göre kentte 427'si Ermeni, 1.783'ü Rum, 14.796'sı Müslüman olmak üzere 16.961 kişi yaşamaktadır (Eyüpgiller, 1999). Günümüzde ise kentte Ermeni ve Rum azınlıktan hiç kimse kalmamıştır.

Cumhuriyet döneminde yaşanan ekonomik ve toplumsal değişmeler sonucu, diğer kentlerde olduğu gibi, Kastamonu'da da geçmişte toplumda hakim olan, anne, baba, çocuklar ve akrabalarından oluşan, birkaç kuşak ailenin bir arada yaşadığı, ortak üretim ve tüketim anlayışının hakim olduğu geniş aile düzeni büyük ölçüde terk edilmiştir. Sanayileşme ile birlikte birçok zanaat ve iş kolunun yok olması sonucunda, bir çok aile iş bulmak ve daha iyi bir yaşam düzeyi elde etmek amacıyla büyük kentlere göç etmiştir. Göç sebebiyle geniş aileler parçalanmış, kentte geleneksel konutlarda oturup, eski kültürü sürdüren çok az aile kalmıştır. Göç eden aileler kentle bağlarını koparmamak için, konutlarını tamamen boşaltmayıp, yaz aylarında ve tatillerde kullanılmaktadırlar. Büyük kentlere yerleşmiş olan bu aileler, yazın kısa bir süre kaldıkları konutların bakım ve onarımını ekonomik nedenlerden dolayı yapmak istememekte, çoğu zaman evlerin bir bölümünü eşyalarıyla kapatarak, diğer bölümünü kiraya vermekte ya da tamamen satmaktadır. Diğer bir grup ev sahipleri ise rant amacıyla yıkıp yerine betonarme yeni bir bina yaptırma yoluna gitmektedirler.

Değişen üretim ve yaşam biçimiyle, ailelerin beklenti ve gereksinimleri de değişime uğramış, göç etmeyip geride kalan kullanıcılar, çağdaş yaşam koşullarına ulaşma isteğiyle konutlarını kiraya verip ya da satıp, bakımı kolay, ısınma ve altyapı sorunları olmayan genellikle çok katlı olan betonarme binalarda yaşamayı tercih etmektedirler. Satılan ya da kiralanmış konutların yeni kullanıcılarının büyük çoğunluğu, kente Kastamonu'nun ilçelerinden ve köylerinden göç etmiş, farklı sosyo-kültürel özelliklere sahip, genellikle ekonomik durumu iyi olmayan kişilerdir. Bu kişiler geleneksel konutları satın alabilme gücü içerisinde olduğu için kiralamakta ya da satın almaktadır.

Çoğu zaman bir konut birden fazla aileye kiralanmaktadır. Konutların yeni sakinleri, kente yeni gelmeleri nedeniyle, burada uzun süredir yaşayanlarla oluşmuş kent kültürüne ve bilincine sahip değillerdir. Bu kişilere göre, geleneksel konutların taşıdığı tek özellik, ucuz bir barınak olmasıdır. Büyüklükleri nedeniyle geleneksel konutlar ya bir bölümü kullanılan evler haline gelmiş ya da göç eden ailelerin köyden

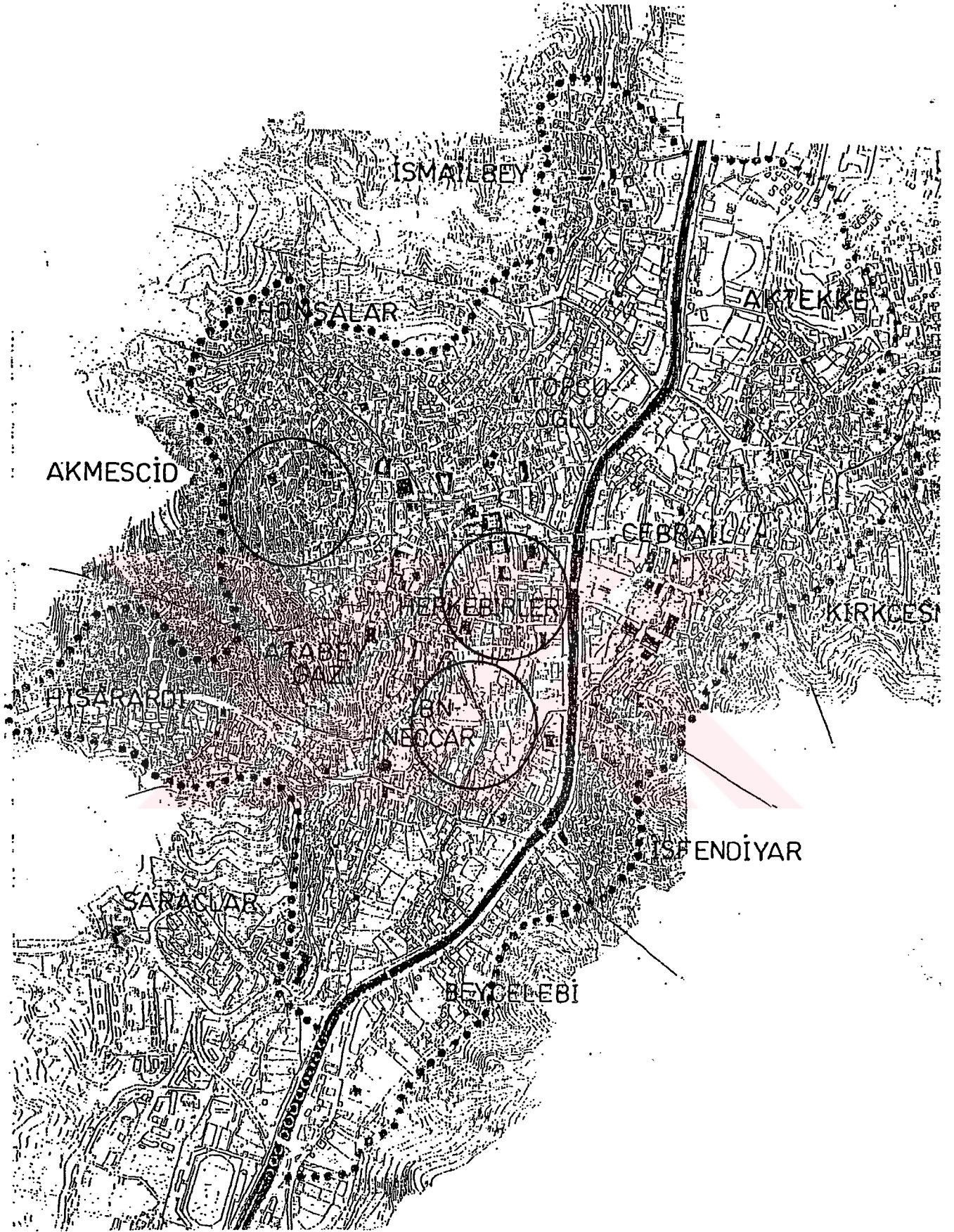
kente yeni gelenlere kiraladıkları, bazen birden fazla kiracısı olan konutlara dönüşmüştür.

Kastamonu'da, Cumhuriyet sonrası ekonomik değişimle birlikte birçok geleneksel zanaat yok olmuş, ya da yok olmak üzeredir.

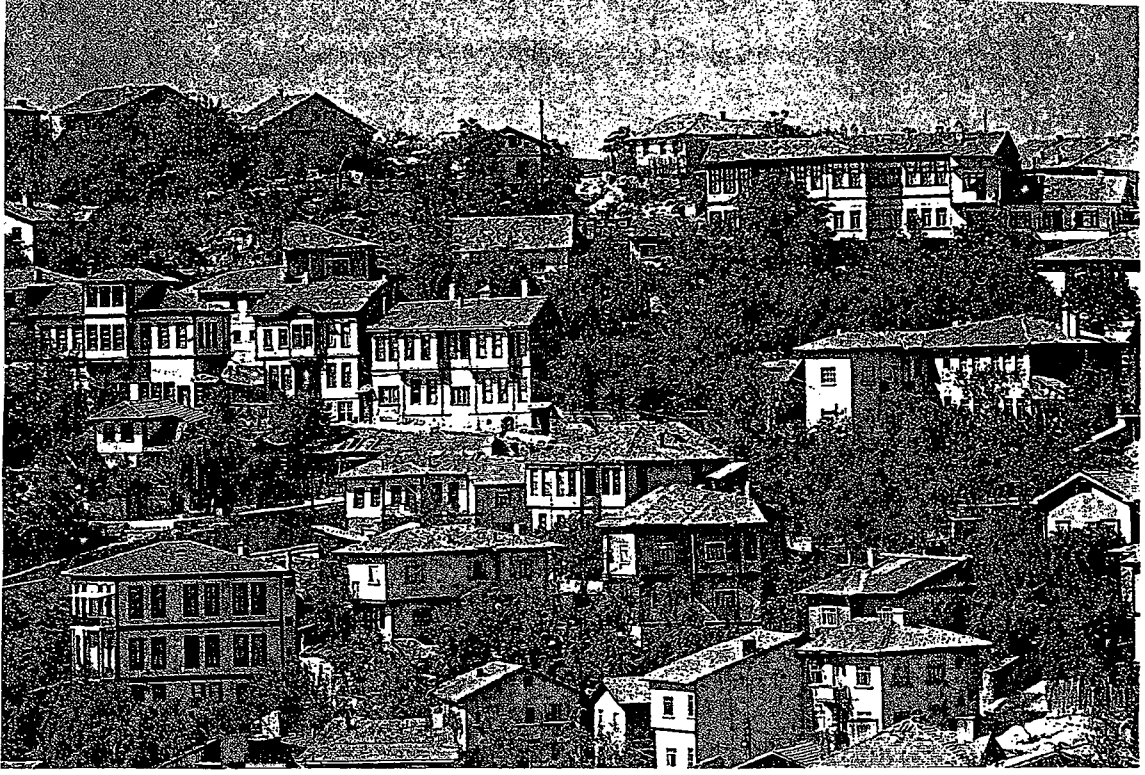
Geçmişte Kastamonu'nun en önemli üretim mallarından biri dokumalardır. Günümüzde ise kentte dokumacılık yapan imalathane çok azalmış, birkaç geleneksel imalathane dışında dokuma imalatı yapılmamaktadır. Kastamonu'nun ekonomik yaşamında önemli yer tutan bir diğer üretim kolu bakırcılıktır. Küre'de çıkarılan bakır Kastamonu'da işlenmektedir. 1920'li yıllardan günümüze bakırcılık zanaatı da azalmaya başlamıştır. Günümüzde bu zanaatı sürdüren çok az sayıda bakırcı dükkanı olduğu gözlenmektedir. Kentte Cumhuriyet öncesi gözde olan basmacılık, boyacılık, saraçlık gibi zanaatlar ise bugün yok olmaya yüz tutmuş üretim kollarıdır (Eyüpgiller, 1999).

Geleneksel Kastamonu Evleri, kentin kuzey - güney doğrultusunda akan derenin iki yamacına kurulmuş olması nedeniyle, eğim çizgilerine paralel yollar üzerinde kentin çoğunlukla batı tarafında yer almaktadırlar (Şekil 4.1). Konutların zemine sağlam bir şekilde oturması amacı ile arazi setlenmiştir. Eğim çizgilerine paralel yerleştirilmiş konutlar, arazide yapılan düzenlemeler sayesinde geniş taban alanına sahiptir. Eğim çizgilerini dik kesen yollar üzerinde inşa edilmiş konutların ise daha az taban alanına sahip olduğu ve bitişik nizam olarak yapıldıkları görülmektedir.

Geçmişte Kastamonu'da Müslüman ve Müslüman olmayan kişilerin yaşadığı mahalleler arasında sosyal ve ekonomik statü farklılığı olduğuna dair bir veri yoktur. Büyük ve özenli evler kent içerisinde homojen dağılmışlardır. Kentte yer alan Ermeni ve Rum Kiliseleri'nin Akmescit Mahallesi'nin (Şekil 4.2 ve Şekil 4.3) kuzeybatısında yer aldığı, gayrimüslimlerin bu bölgede yerleştikleri bilinmektedir.

Şekil 4.1. Kastamonu Tarihi Kent Planı (Eyüpgiller, 1999)

Şekil 4.2. Akmescit Mahallesi'nden Bir Görünüm (Kaynak: Eyüpgiller, 1999)

Şekil 4.3. Akmescit Mahallesi'nden Bir Görünüm (Kaynak: Eyüpgiller, 1999)

Karaçomak Deresinin doğu tarafında konut iskan alanı daha azdır. Bunun nedeni, kentin kuruluşunun önce batı yakada gerçekleşmesi olduğu kadar, bu bölgede düzlüklerin daha az olmasıdır. Derenin her iki tarafında yer alan tarihi konutlar, özellikle 1950'li yıllardan sonra betonarme yapı tekniğinin yaygınlaşması sonucunda, genelde yıkılarak yerlerine 4 ve daha fazla katlı betonarme binalar yapılmıştır. İnsanlar modern yaşam biçimini temsil eden, konforlu olduğuna inanılan bu yeni konutları, geleneksel konutlara tercih etmişlerdir. Günümüzde kentin kuzey bölgelerinde, planlı gelişen yeni yerleşmeler bulunmaktadır. Bu yerleşmeler kooperatifler aracılığı ile yapılan az katlı toplu konutlardır (Eyüpgiller, 1999).

4.3 Kastamonu'daki Geleneksel Konutların Özellikleri

Kastamonu'daki geleneksel konutların plan organizasyonları, aralarında kan bağı bulunan birkaç kuşak ailenin bir arada yaşadığı, ortak üretim ve tüketim anlayışının hakim olduğu geniş aile düzenine göre oluşmuştur. Konutların tasarımını ailenin ekonomik gücü, bireylerin sayısı, bireylerin görevleri ve ailenin kültürel yapısı belirlemiştir.

Kastamonu'daki geleneksel konutların en önemli mekan ögesi "sofa" dır. Sofa, aile bireylerinin ortak yaşamının geçtiği, günlük işlerin görüldüğü, çocukların oyun oynadığı, oturma, yemek yeme gibi işlevlerin yapıldığı bir mekandır. Sofa dış hava koşullarına açık olduğu zaman "çardak" ismini almaktadır. Çardaklar, genellikle bahçeye yönelmiş ve bahçenin devamı niteliğindedir. Bu özellik, kırsal yaşamın izlerinin kent yaşamında da devam ettirilmek istenmesinin bir sonucudur. Çardaklar, kışlık erzakın hazırlanması gibi, üretim amaçlı da kullanılmaktadır. Sofa, geniş ailenin alt birimlerinin kendilerine ait odalardan çıktıklarında, aile içi ortak yaşama katıldıkları bir mekandır. Yol ve manzaraya daha iyi yönelmesi amacıyla, çoğunlukla çıkmalı düzenlenen sofalar, evin en geniş mekanlarından birisidir (Eyüpgiller, 1999).

Odalar ise, geniş aile yapısının her biriminin, yatma, oturma, yıkanma gibi çeşitli gereksinmelerini içerisinde karşılayabildiği çok amaçlı, bağımsız mekanlardır. Bu gereksinmelerin yerine getirilebilmesi için, odalarda yatakların kaldırıldığı, gerektiğinde içinde gusülhane bulunan dolaplar ve ısınma amaçlı ocaklar bulunmaktadır. Dolaplar çoğunlukla ocağın her iki yanında yer almaktadır. Bu

düzenlemenin, odanın iç duvarında ya da sağır cephe duvarında yer aldığı görülmektedir. Kastamonu konutlarında, odalarda sabit mobilya olarak kullanılan "sedir", yola bakan duvar boyunca uzanmakta, ya da köşe odalarda L biçimini almaktadır (Eyüpgiller, 1999).

Odalar arasında işlev ve statü ayırımı nadir olmakla birlikte, bazı örneklerde konutun en güzel köşesinde yer alan, genelde konuklar için özenle düzenlenmiş "başoda" bulunmaktadır. Ara katlarda düzenlenmiş, basık tavanlı, az pencereli kış odalarına ise çok sık rastlanmaktadır. Odalar kareye yakın ya da dikdörtgen planlı mekanlardır (Eyüpgiller, 1999).

Geleneksel Kastamonu konutlarında mutfak, kiler, ahır, odunluk, çamaşırhane gibi işlevlere sahip servis mekanları genellikle zemin ya da bodrum katta yer almaktadır. Kadınların kullandığı bu mekanlar, İslam toplumundaki gizlilik ilkesi gereğince, az sayıda ve küçük pencereli, az ışık alan yerlerdir. Alt katlar genelde arka cephede yer alan bahçe ile bütünleşmektedir. Alt katlardaki dışa kapalılığa rağmen, üst katlardaki odalar, mümkün olduğu kadar çok ışık alan, bahçeye ya da sokağa doğru, çıkmalar ve cumbalarla taşan bir düzene sahiptir. (Kuban, 1982).

Mutfakların, bazı konutlarda bahçe içerisinde ayrı bir bina olarak tasarlandıkları, bir çok konutta ise, zemin katta yer aldıkları ve çoğunlukla fırınlı bir ocağa sahip oldukları tespit edilmiştir. Bütün mutfaklarda taş tezgaha rastlanmaktadır. Helaların ise, çoğunlukla konut içinde yer aldığı görülmektedir. Konut dışında bahçede yer alan helaya az sayıda konutta rastlanmaktadır. Konut içinde yer alan helaların tamamına yakının abdestlik ve hela bölümü olmak üzere iki bölümlü düzenlenmesi, helayı görsel olarak iç mekandan ayırmakta ve koku sorununu çözmektedir. Sofa ile bir bağlantısı olmayan, merdiven kovanından ulaşılan örneklerle de rastlanmaktadır (Eyüpgiller, 1999).

4.3.1. Plan Tipleri

Geleneksel Kastamonu konutlarında sofanın ve çardağın, konutun içinde aldığı konum ve odalarla ilişkisi, plan şemasını biçimlendirmektedir. Eyüpgiller(1999)'a göre, geleneksel Kastamonu konutları, çardaklı(dış sofalı), sofalı ve iki bölümlü (harem ve selamlık) konutlar olmak üzere üç bölümde incelenebilir (Şekil 4.4):

1. Çardaklı(Dış sofalı) Plan Tipi

Geleneksel Türk konutundaki dış sofalı plan tipi, burada çardak adını almaktadır. Çardaklar, bahçeyle bütünleşen, dış hava koşullarına açık, üstü içinde yer aldığı konutun çatısı ile örtülü, dörtgen planlı, bir ya da birkaç odanın açıldığı bir ortak mekandır. Konumuna göre bir, iki veya üç yönü bahçeye, nadiren de yola açık tutulan çardakların, mahremiyet sağlamak amacıyla kafeslerle dış mekandan ayrıldığı örneklere de rastlanmıştır. Bu tip konutlarda bahçeden giriş söz konusudur. Konuta çardağın bir yanına yaslanmış, çoğunlukla tek kollu olan bir merdivenle ulaşılır (Şekil 4.4). Oda sayısının artması ve alan gereksinimlerine bağlı olarak, çardak L şeklini almıştır. Çardağın yola dik gelen kanadı, çoğunlukla yola çıkma yapan bir oda ile bitirilmektedir. Kastamonu' da az sayıda çardaklı plan tipine rastlanmaktadır (Eyüpgiller, 1999).

2. Sofalı Plan Tipi

Kastamonu' da çok yaygın olan sofalı plan tipinin, çardaklı plan tipinden farkı sofanın dış hava koşullarına kapalı olmasıdır. Sofalı plan tipi:

a. Orta Sofalı Plan Tipi

b. İç Sofalı Plan Tipi

biçiminde iki başlık altında incelenebilir.

Sofalı konutlarda, merdiven kovası, sofanın arka duvarında ya da sofanın her iki tarafındaki odaların arasında yer alır. Sofanın iki yanında yer alan odaların sayısının artmasıyla sofanın uzunluğu da artar (Şekil 4.4). Sofalı plan tipi bir çok ihtiyaca cevap verebilen, çok sık kullanılan bir plan şemasıdır (Eyüpgiller, 1999).

a. Orta Sofalı Plan Tipi

Kastamonu' da, bilinen bir konutta rastlanan bu plan tipinde, dörtgen planlı yapının ikinci katı orta sofa ve ona bağlı üç eyvandan oluşmaktadır (Şekil 4.4). Üç köşede bulunan odaların girişinin pahlanmış köşegenlerden verilmesi, orta sofa kavramını güçlendirmektedir (Eyüpgiller, 1999).

ÇARDAKLI KONUTLAR	SOFALI KONUTLAR	ORTA SOFALI KONUTLAR	İÇ SOFALI KONUTLAR

İKİ BÖLÜMLÜ (HAREM + SELAMLIK) KONUTLAR		
TEK SOFALI KONUTLAR	SOFA + ÇARDAKLI KONUTLAR	İKİ ÇARDAKLI KONUTLAR
İKİ SOFALI KONUTLAR		

Şekil 4.4. Kastamonu Konutları Plan Tipolojisi (Eyüpgiller, 1999)

b. İç Sofalı Plan Tipi

Geleneksel Kastamonu konutlarında en sık rastlanan plan tipi olan iç sofalı plan tipinde, dikdörtgen planlı bir sofa, birbirine paralel iki oda dizisinin arasında dikey bir şekilde yer almaktadır (Şekil 4.4). Genellikle sofanın kısa kenarlarından biri sokak cephesine, diğeri ise bahçeye bakmaktadır. Konutlardaki farklılaşmalar, merdivenin biçimi ve plan içerisindeki konumuna göre oluşmaktadır. Çift kollu merdivenlerin giriş bölümünün hemen karşısındaki, sofanın kısa kenarına yerleştirilmesi sofayı görkemli kılmaktadır. Konutlarda zaman içerisinde alan ihtiyacının artması nedeniyle oda sayısının fazlalaşması, merdivenin binanın dış köşesinden, sofanın her iki tarafındaki oda dizisinin arasına çekilmesine neden olmuştur. Merdivenin sofanın yan bölümünde yer alması sofanın bütünlüğünü bozmamaktadır (Eyüpgiller, 1999).

3. İki Bölümlü (harem ve selamlık) Konutlar

Bütün örneklerinde iç sofa ögesinin plana hakim olduğu iki bölümlü konutlar:

- a. Tek Sofalı Konutlar
- b. Çardaklı+Sofalı Konutlar
- c. İki Çardaklı Konutlar
- d. İki Sofalı Konutlar

olmak üzere 4 başlıkta incelenebilir.

a. Tek Sofalı Konutlar

Bu gruptaki örneklerde, harem ve selamlık için ayrı giriş kapıları bulunmakta ve her bölüm, birbirinden uzakta konumlandırılmış merdivenlerle bağımsız kullanılabilir (Şekil 4.4).

b. Çardaklı+Sofalı Konutlar

Bu gruptaki örneklerde çardaklı ve sofalı iki bölüm, birbirine L biçiminde eklenmektedir. Çardaklar bahçeye paralel, uzun bir dikdörtgen şeklindedir (Şekil 4.4).

c. İki Çardaklı Konutlar

Bir tek örneği olan bu konut şemasında, yol cephesindeki bölümde, iki yanında birer oda bulunan bir çardak yer almaktadır (Şekil 4.4).

d. İki Sofalı Konutlar

Planlarında çoğunlukla simetri hakim olan bu gruptaki planlar, boyutlarının büyük olması nedeniyle görkemli yapılardır. İki sofa ana strüktürü belirlemektedir(Şekil 4.4). Harem ve selamlık arasındaki bağlantı mabeyn odası aracılığıyla sağlanmakta, bazı örneklerde ise sofalar arasında bir kapı olabildiği de görülmektedir (Eyüpgiller, 1999).

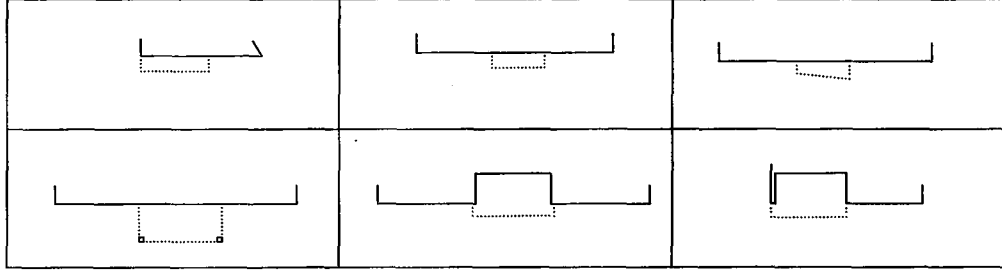
4.3.2. Cephe Düzeni

Geleneksel Kastamonu konutlarının dış görünüşleri, her cephede yer alabilen cumbalar ve pencere düzenlemeleri ile hareketlendirilmiştir. Mahremiyet olgusunun etkisiyle, giriş katının dışa kapalı olduğu, üst katlarda ise cumbalar ile manzaraya daha iyi yönelme, sokak perspektifini görme, arsanın çarpıklığını üst katta düzeltme, mekanı genişletme gibi isteklerin sağlandığı ve dışa dönük tasarlandığı görülmektedir. Üst katlardaki odaların, alt kattaki sınırın dışına taşması, düzgün olmayan yapı parsellerinin üzerinde düzgün bölümler elde etmek isteğinin bir sonucudur. Bu durum aynı zamanda kent silüetine de bir dinamizm katmaktadır (Eyüpgiller, 1999).

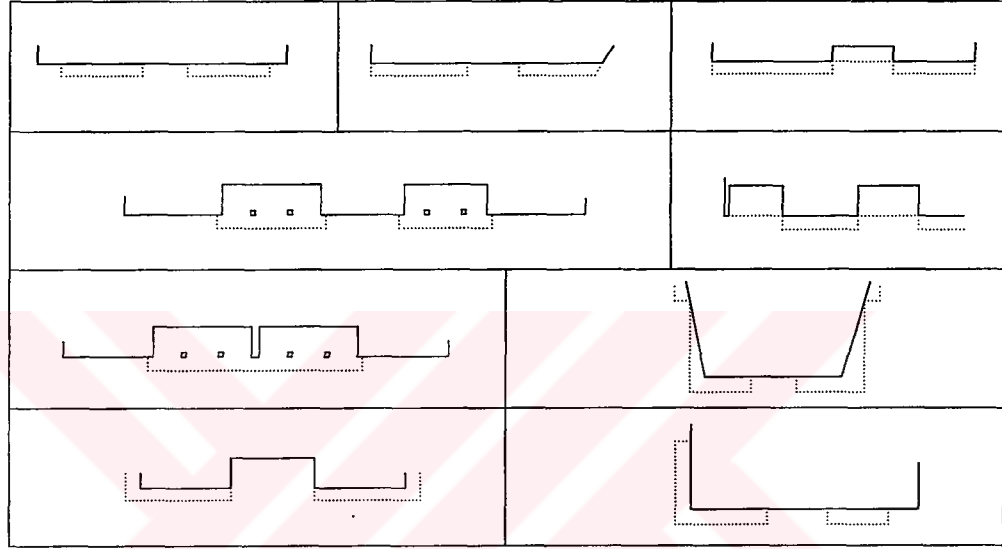
Konutlarda, yol cephelerine yapılan cumbalar, tek çıkma, ikili çıkma, cephe boyu ve testere dişi çıkma olmak üzere dört grupta incelenebilir (Şekil 4.5). Tek çıkmalar, çoğunlukla iç sofanın dışarı taşması ile oluşturulmuştur. Bazı örneklerde çıkma(cumba) cephenin sağına veya soluna çekilmiştir. Genelde harem ve selamlıklı, cephesi geniş olan konutlarda ise ikili çıkma uygulanmıştır. Cephe boyu çıkma, Kastamonu konutlarında çok sık görülen bir uygulamadır ve cepheye getirdiği dinamik hareketlilik ile zengin tasarımlara olanak vermektedir. Testere dişi çıkmalar ise alt katlarda arsa sınırları, yol veya topografyadan dolayı zorunlu olmuş mekanları belli bir geometriye oturtma kaygısını taşır (Eyüpgiller, 1999).

Genelde konutlardaki pencerelerin düzeni ait oldukları mekanın boyutu, işlevi ve statüsüne bağlı olarak belirlenmektedir. Buna göre en bol pencereli mekanlar sofalar olup, ardından statülerine bağlı olarak odalar ve servis mekanları gelmektedir. Kışın kullanılan ara katlarda pencere boyutları küçük iken, üst katlar bol ışık ve hava almayı ve bazen de manzaradan olabildiğince yararlanmayı sağlayan ve hem de alt kattakilerden daha büyük çok sayıda pencereler görülebilmektedir.

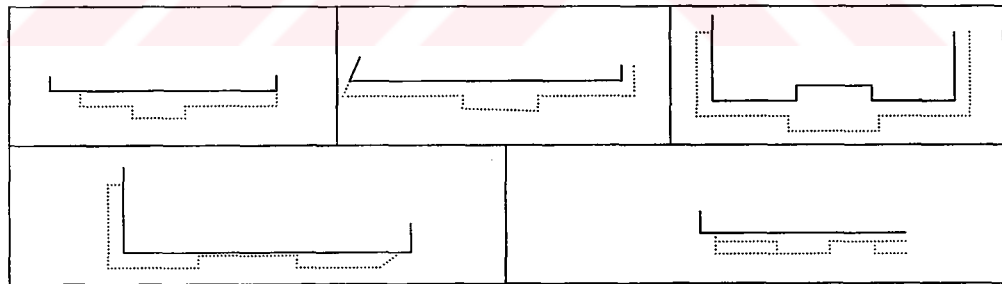
TEKLİ ÇIKMA TİPİ

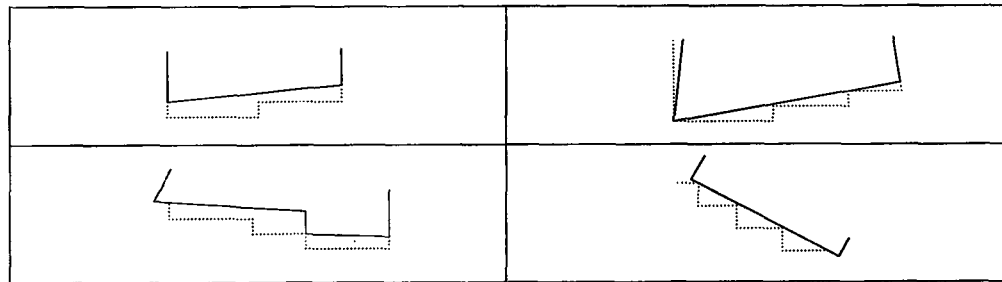
İKİLİ ÇIKMA TİPİ

CEPHE BOYU ÇIKMA TİPİ

KADEMELİ (TESTERE DİŞİ) ÇIKMA TİPİ

Şekil 4.5. Konutların Çıkma Düzeni (Eyüpgiller, 1999)

Konutlardaki pencere tipleri yalın, kemerli, üçgen alınlıklı, tepe pencereli ve özel nitelikliler olmak üzere 5 grupta toplanabilir. Özellikle başoda ve sofaların sokağa bakan cephelerinde, dikdörtgen biçimli ve dairesel kemerli veya dikdörtgen biçimli ve üçgen alınlıklı pencereler bir arada, en az üçlü bir düzen içerisinde yer almaktadır. Ahır ve depolama amaçlı kullanılan bodrum katlarda ise, mahremiyet olgusunun da etkisiyle, mümkün olduğunca az pencere açılmış ve açılan pencerelerin boyutları küçük tutulmuştur. Bodrum kat pencereleri kimi örneklerde taş duvarın içinde küçük bir girinti şeklinde yapılırken, bazı örneklerde demir kafesler ve taş sövelerle oluşturulmaktadır (Eyüpgiller, 1999).

4.3.3. Yapısal ve Süsleme Amaçlı Bileşenler

Geleneksel Kastamonu konutlarında en sık uygulanan temel tipi, binayı taşıyan ahşap dikmelerin altına birer blok taş konulması ve dikme aralarının, taşıyıcılığı olmayan kerpiç veya taş duvar ile doldurulmasıyla meydana getirilmiştir. İkinci temel tipi ise, taş duvarın altına uygulanan sürekli taş temeldir. Duvarlarda ahşap hatıllı kaba yonu moloz taş örgünün tercih edildiği anlaşılmaktadır. Üst kat dış ve iç duvarları genellikle çaprazlama destekli ahşap karkas tekniğinde inşa edilmektedir. Dış duvarlar, yaygın olarak kerpiç veya tuğla dolgunun, saman katkılı çamur ve alçı ile sıvanmasıyla oluşturulmuştur. Dış duvarların ahşap ile kaplandığı örnek sayısı azdır. Ahşap karkas strüktür iç duvarlarda, üzeri sıvalı bağdadi çıtalarıyla örtülmektedir. Konutlarda farklı duvar tekniklerinin birleşme sınırları ya da kat birleşmelerindeki malzeme farklılaşması, yaklaşık 15-20 cm eninde ahşap kornişlerle gizlenmiş, aynı teknik düşey hatlar için de uygulanmıştır. Çıkmaları destekleyen payandalar ise, taşıyıcı fonksiyonlarının yanı sıra, ahşap süsleme sanatının en güzel örneklerini teşkil etmektedir. Konutların üst örtüsü, kırma veya beşik tarzında ahşap oturtma çatıdır. Çatı örtüsü olarak kiremit kullanılmaktadır (Eyüpgiller, 1999).

Konutlarda ahşap işçiliğinin özgün örnekleri görülebilmektedir. Konutların dış cephelerinde, ana kapı, pencere kanatları, katları ayıran silmeler, köşe sütunları, çıkma ve balkonlar ile saçak altları, konutların iç bölümlerinde ise kapı kanatları, dolaplar, ocak çerçeveleri, tavanlar ve merdiven korkulukları bitkisel ve geometrik desenli çeşitli motiflerle süslüdür. Kapı kilitleri ve tokmaklar da değişik şekillerdedir (Anon, 1984). Konut girişlerindeki çakma ve tablalı kapılar, gösterişli ahşap işçilikleri ile dikkat çekmektedir. Ahşap çakma kapılar, demirden yapılmış kapı

kulbu ve kilitlerle süslenmektedir. Tablalı kapıların ise diktörtgen, sekizgen ya da çokgen tablalı birçok örneğine rastlanmaktadır. Dış kapıların gösterişliliğine karşın iç kapılar daha sadedir. Dekorasyonda ahşap işçiliği yoğun kullanılmakla beraber, ocak kenarlarındaki yaşmaklar, nişler ve tepe pencerelerinde alçı süslemeler de kullanılmıştır. Anadolu konut geleneğinde terek, sergen adlarıyla anılan rafların, Kastamonu'da yaygın olmadığı saptanmıştır (Eyüpgiller, 1997).

4.4. Kentte Geleneksel Konutlarda Koruma

Kastamonu'da, kentsel gelişme yönü kuzey-güney doğrultusunda olduğu için, doğu-batı ekseninde yer alan geleneksel konutlar, gelişmeden fazla etkilenmemişlerdir. Büyük kentlere göç nedeniyle kent nüfusunun fazla artmaması göreceli olarak geleneksel Kastamonu konutlarının ayakta kalmasını ve rant amacıyla yıkılmamasını sağlamış ve böylece bir çoğu günümüze kadar ulaşabilmiştir.

1869 yılına ait Kastamonu salnamesinde, kentte 3138 hane yer aldığı kayıtlıdır. 1993 yılında yapılan tespitlerde ise 797 tarihsel nitelikli geleneksel konut bulunduğu saptanmıştır (Eyüpgiller, 1999). Özellikle 1950'li yıllardan sonra, betonarme teknolojisinin yaygınlaşmasıyla, geleneksel konutların yıkılıp, yerlerine betonarme binaların yapılması süreci hızlanmıştır. Çok sayıda ahşap bina yıktırılıp, yerine taban alanı daha geniş ve daha yüksek apartmanlar inşa edilmiştir. Kullanıcılar, modernleşme ve çağa ayak uydurmak amacıyla, çağdaş konfora sahip betonarme konutlarda yaşamayı tercih etmişlerdir.

1973 yılında çıkarılan Eski Eserler Kanunu' nun ardından Kastamonu kenti sit alanı ilan edilmiş, 300'ün üzerinde konut tescil edilmiştir. Kentte, sit alanı ilan edilmesine rağmen bilinçli bir koruma yaklaşımının olmadığı ve geleneksel konutlara bugüne dek herhangi bir müdahalede bulunulmadığı görülmektedir. Son yıllarda, az sayıda konuta, mimar eliyle ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu onayıyla restorasyon ve restitüsyon çalışmaları yapılmıştır. Eyüpgiller(1999)'e göre bu çalışmalar üç ayrı grupta toplanabilir; Bu gruplardan ilki, koruma imar planı ölçütlerine göre planlanmış, boş parsellere inşa edilmiş yeni binalardır. Bu yapıların zemin katlarındaki dükkanların cephelerinin boydan boya camekan oluşu, geçmişteki konut geleneğinden farklı olarak, çevreye ve mahalleye farklı özellikler getirmektedir. İkinci grup çalışma; yıkılan veya yıktırılan ahşap konutların yerine yapılan özgün yapının sadece cephesini taklit etmeye çalışan, iç mekanın özgün

plandan tamamen farklı olduğu betonarme binalardır. Son grup ise, çağdaş restorasyon kuramı çerçevesinde inşa edilmiş konutlar olup, uzmanlarca başarılı uygulamalar olarak kabul edilmektedir. Konutların restorasyonunda özgün malzemelere ve detaylara bağlı kalınmıştır. Restorasyonu tamamlanmış binalardan, Liva Paşa Konağı, Etnografya Müzesi olarak, Sirkeli Konağı ise otel ve restaurant olarak kullanılmaktadır. Restorasyonu tamamlanmış diğer binalar, Saylav Sokak' ta yer alan 75. Yıl Cumhuriyet Evi, 1. Çoruk Sokak No.1'de yer alan Kastamonu Kültür Vakfı Yönetim Merkezi olarak kullanılan konut, Adliye binasının arkasında yer alan, Sağlık Vakfı için yenilenmiş bir konut olup, konuttan farklı işlevler için kullanılmaktadır. Restorasyonu devam etmekte olan binalar ise, Kastamonu Holding Kültür Merkezi olarak kullanılacak bir konut ile, Kastamonu Kalkınma Vakfı'na ait konaklama amaçlı projelendirilen Alemdar Sokak No.1'de yer alan iki konuttur. Bu konutların hepsine konut işlevi dışında başka işlevler verildiği görülmektedir. Valilik halka örnek olması amacıyla, bu çalışmaları çeşitli kurum dernek ve kişilerin yardımıyla yürütmektedir.

Kastamonu' da yerel yönetimin, ekonomik kaynakların az olduğu gerekçesiyle, geleneksel konutların korunması ile ilgili çalışmalara katılmadığı, hatta kendisine ait tarihi yönetim binasını "yap, işlet, devret" modeli ile özel bir şirkete uzun süreli kiralamış olduğu görülmüştür.

4.5. Bölümün Sonucu

Kastamonu, genel karakterini ve geleneksel konut dokusunu, pek çok Anadolu kentine oranla korumuş kentlerden biridir. Kent, eski çağlardan beri çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmış ve pek çoğunda yönetim ve kültür merkezi olarak hizmet vermiştir. Görkemli bir geçmişe sahip olan kentin kimliğini çok sayıda anıtsal yapı ve geleneksel konutlar oluşturmaktadır.

Kentteki geleneksel konutların plan tipolojisini sofa ve odalar arasındaki ilişkilerin çeşitliliği belirlemektedir. Konutların tasarımını, ailenin ekonomik ve kültürel yapısı ile ailedeki kişi sayısı belirlemektedir. Kentin ekonomik kaynaklarının azlığı, kentten büyük kentlere göç ve konutların yerleştiği topografya ile kuzey-güney doğrultusundaki yeni kentsel gelişim alanının içinde yer almaması nedeniyle, geleneksel konutların birçoğu günümüze kadar gelebilmiştir. Geleneksel konutların bulunduğu alan 1973 yılında sit alanı ilan edilmesine ve çok sayıda yapının tescil

edilmesine rağmen, korumada başarının sağlandığı söylenemez. Toplumsal değişim sonucunda bu konularda yaşayan kullanıcı profili değişmiştir.

5. ALAN ÇALIŞMASI

Alan çalışmasında öncelikle kullanıcının sosyo-kültürel özellikleri belirlendikten sonra, konutlarda sosyo-kültürel değişim nedeniyle yapılan değişiklikler tespit edilmiştir.

5.1. Konutların Özellikleri

Tespit yapılan 33 evden 26 tanesi Kastamonu Deresi' nin batı tarafında tarihi kalenin yer aldığı yukarı bölgedeki Akmescit ve Şazibey mahallerinde, 7 tanesi ise dere yakınındaki Hepkebirler ve İbni Neccar mahallelerinde yer almaktadır.

Yapılan tespitlerde evlerin büyük çoğunluğunun(21 ev) iç sofalı plan tipine sahip oldukları görülmüştür. Kapalı dış sofalı olan evler 8 adet iken, iki sofalı harem-selamlıklı evler(Şekil B5, Şekil B23 ve Şekil B24) 3 adettir. 1 evde ise çardaklı plan tipine (Şekil B1) rastlanmıştır.

Evlerdeki genel plan şemasındaki oda sayısına bakıldığında, 13 adet dört odalı ev, 11 adet 2 odalı ev, 7 adet 3 odalı ev olduğu görülmektedir. Kalan 2 ev bir ve altı odalıdır. Harem ve selamlıklı evler diğer evlere oranla daha fazla odaya sahiptirler. Evlerin kat adedine bakıldığında, büyük bir kısmının(21 ev) iki katlı, 9 evin üç katlı, 2 evin 4 katlı, 1 evin ise tek katlı olduğu tespit edilmiştir.

Evlerin tamamında hımsız yapı tekniği kullanılmıştır. Yapılan tespitlere göre 22 ev orta korunmuş, 6 ev kötü korunmuş iken, 5 ev iyi derecede korunmuştur.

5.2. Kullanıcıların Sosyo-kültürel Özellikleri

Geleneksel Kastamonu konutlarında, anket ve gözlem tekniği ile yapılan araştırmada, 45 kullanıcı ile görüşülmüştür. Bunlardan 35 kişi kadın, 10 kişi erkektir (Tablo A1). Görüşmeler genellikle evi daha çok kullanan kişiler olan kadınlarla yapılmıştır.

Kişilere yaşları sorulduğunda, 60 yaş ve üstünde olanların 15 kişi olduğu ve en büyük grubu oluşturduğu görülmektedir. 40-60 yaş arasındakiler 13 kişi, 30-40 yaşlarında olanlar 10 kişi, 20-30 yaşlarında olanlar ise 7 kişidir (Tablo A2).

Görüşülen kişilerin eğitim durumuna bakıldığında, 19 kişinin ilkokul mezunu, 6 kişinin lise, 4 kişinin ortaokul, 1 kişinin üniversite mezunu, 3 kişinin sadece okur yazar olduğu, 12 kişinin ise okuma yazma bilmediği görülmüştür (Tablo A3).

Kullanıcılara meslekleri sorulduğunda, 32 kişi ev hanımı, 7 kişi ise emekli olduklarını belirtmişlerdir. Geri kalan 6 kişi ise memur, işçi v.b. diğer işlerde çalışmaktadır (Tablo A4).

Görüşülen kişilere medeni durumları sorulduğunda, 34 kişi evli, 8 kişi dul, 3 kişi ise bekar olduğunu belirtmiştir (Tablo A5). Eskisine oranla daha az kişi olmasına rağmen ebeveynler ve diğer kardeşlerle beraber oturulan geniş aile düzeninin hala varolduğu görülmüştür. Anket yapılan 22 evde anne, baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile, 13 evde yakın dereceli akrabalarından oluşan birkaç kuşak ailenin bir arada bulunduğu geniş aile yaşamaktadır. 5 evde ise yalnız yaşayan kişiler bulunmaktadır (Tablo A6).

Ailede yaşayan kişilerin sayısının azalmasıyla, büyük konutlar birkaç aile tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Geleneksel konutlar, gerek kiracılar, gerek ev sahipleri tarafından bütçelerine uygun olduğu için tercih edilmektedir. 13 örnekte konut, birkaç aile tarafından kullanılmaktadır. Bu örneklerden, 6 konutta kullanıcılar birbirleriyle akraba, 5 konutta ev sahibi ve kiracı, 2 konutta ise tamamen kiracıdır. Konutlar birkaç aileye ait bölümlere ayrılırken, mahremiyet olgusuna dikkat edilmiş, konutlara girişler mümkün olduğu kadar farklı yerlerden verilmeye çalışılmıştır.

Görüşülen kişilere doğum yerleri sorulduğunda, Kastamonu'nun köy ve ilçelerinde doğanlar 24 kişi ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bu grubu 18 kişi ile Kastamonu kent merkezinde doğmuş olanlar izlemektedir. 3 kişi ise diğer illerde doğduklarını belirtmiştir (Tablo A7). Kastamonu kent merkezi doğumlu olanların oluşturduğu grup, geniş ailenin parçalanması sonucu geride kalan, bazen iki kardeş, bazen yakın akraba vb. olan, eski kültürü sürdüren kişilerden oluşmaktadır.

Kullanıcılara mahallelerinde ne kadar zamandır oturdukları sorulduğunda, 19 kişi, 20 ve daha fazla süredir burada oturduklarını söylemişlerdir. 6 kişi 10-20, 10 kişi 5-10

yıldır aynı mahallede oturduklarını ifade etmişlerdir (Tablo A8). İnsanların uzun süredir aynı mahallede oturdukları görülmektedir.

Kullanıcılara daha önceki konutlarından ayrılma nedeni sorulduğunda, 20 kişi ekonomik, 16 kişi ailevi nedenlerden dolayı anket yapılan evlere taşındıklarını belirtmişlerdir (Tablo A9).

Konutların mülkiyet durumuna bakıldığında, ankete katılanlardan 32 kişinin ev sahibi, 11 kişinin ise kiracı olduğu saptanmıştır (Tablo A10).

Ev sahiplerine evlerini elde ediş biçimi sorulduğunda 22 kişi peşin para ile satın alarak, 10 kişi ise miras yolu ile elde ettiklerini belirtmiştir (Tablo A11). Yine ev sahiplerine bu ev dışında sahip oldukları bir konut olup olmadığı sorulduğunda, başka konuta sahip olanların 4 kişi, sahip olmayanların 28 kişi olduğu görülmektedir (Tablo A12).

Evde ne kadar zamandır oturulduğu sorusuna, 12 kişi 20 yıldan fazla bir süre, 9 kişi 5-10 yıl arası, 4 kişi 10-20 yıl arası, 6 kişi 1-5 yıl arası bir süredir, 3 kişi ise 1 yıldır cevabını vermiştir. Konutların sakinlerinin uzun zamandır aynı binada oturmakta olduğu görülmektedir (Tablo A13).

Oturulmak istenen konut türü sorulduğunda, kullanıcılardan 21 kişi geleneksel ahşap, 10 kişi betonarme apartman, 8 kişi ise geleneksel betonarme bir konutta oturmak istediğini belirtmiştir (Tablo A14).

Konutlarda yaşayan ailelerin gelir durumları açıkça sorulmamış, gelir durumunu anlatabilecek, sahip oldukları dayanıklı tüketim malları tespit edilmiştir. Evlerin büyük bir çoğunluğunda buzdolabı, televizyon, fırın, çamaşır makinesi, elektrik süpürgesi ve radyo bulunmaktadır. 14 evde müzik seti, 10 evde otomobil, 5 evde video, 4 evde bulaşık makinesi vardır (Tablo A15). Konutlara, en fazla ihtiyaç duyulan dayanıklı tüketim mallarının girmiş olduğu görülmektedir. Kullanıcılar çağdaş yaşamın ve teknolojinin sağladığı, hayatı kolaylaştıran olanakları kullanmak istemektedir.

5.3. Konutların ve Yerleşmenin Kullanıcı Açısından Değerlendirilmesi

Görüşme yapılan kullanıcılara yaşadıkları mahalleye ilişkin görüşleri sorulduğunda; büyük bir bölümü (39 kişi) mahallelerinden memnun, az sayıda kullanıcı ise (4 kişi)

kısmen memnun olduklarını söylemişlerdir. Memnun olmayanlar (2 kişi) çok düşük bir sayıda kalmaktadır (Tablo A16). Memnuniyet nedeni olarak 7 kişi muhitin iyi olduğunu, 3 kişi merkeze yakın olmasını, 35 kişi ise diğer nedenleri göstermektedir (Tablo A17).

Kullanıcılara bu mahallede konut sahibi olmak konusundaki düşünceleri sorulduğunda, 16 kişi bunun sıradan bir durum olduğunu söylerken, yakın sayıda (14 kişi) bir grup ta bu mahallede yaşamının ayrıcalıklı bir durum olduğunu ifade etmiş, 6 kişi ise fark etmediğini belirtmiştir (Tablo A18).

Evin mi, yoksa çevrenin mi nitelikli olması gerektiği sorusuna, kullanıcılardan 22 kişi çevrenin, Çok az sayıda kişi (3 kişi) sadece evin nitelikli olması gerektiğini, 17 kişi her ikisinin de nitelikli olması gerektiğini yanıtını vermektedir (Tablo A19).

Kullanıcılara komşuluk ilişkilerine ilişkin görüşleri sorulduğunda, 37 kişi komşuluk ilişkilerinden memnun olduğunu, 6 kişi kısmen memnun olduğunu belirtmiştir (Tablo A20). Kullanıcılardan 20 kişi komşularını her gün bir defa, 11 kişi her gün iki defa, 7 kişi haftada bir ziyaret etmektedir (Tablo A21).

Kullanıcılara çevredeki sosyal ilişkilerden memnun olup olmadıkları sorulduğunda, 11 kişi memnun olduğunu, 4 kişi çok memnun olduğunu, az sayıda (5 kişi) bir grup ise çevredeki sosyal ilişkileri çok kötü bulduğunu söylemektedir (Tablo 22). Öte yandan 28 kişi çevrede dayanışma olduğunu belirtirken, 15 kişi çevrede dayanışma olmadığı görüşündedir (Tablo 23). Çevrenin güvenli olup olmadığı sorulduğunda, 42 kişi çevreyi güvenli bulmakta, 1 kişi güvensiz bulmaktadır (Tablo 24).

Evlerde oturanlara yaşadıkları evden memnuniyetleri sorulduğunda, 37 kişi oturdukları evden memnun, az sayıda kişi (5 kişi) kısmen memnun olduklarını veya memnun olmadıklarını (3 kişi) belirtmiştir (Tablo A25). Kullanıcılar genellikle yapılan görüşmelerde konutla ilgili şikayetleri olmasına rağmen, anketlere verdikleri cevaplarda, evlerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum kişilerin evlerini benimsemiş olmaları şeklinde yorumlanabilir. Evlerde yaşayanlara, evlerinden memnun olmamalarının nedenleri sorulduğunda, 8 kişi bakım masraflarının fazla olması, 4 kişi mekanların birbirleriyle ilişkilerinin kötü olması, 10 kişi kışın ve yazın yaşanan ısınma problemlerini neden olarak göstermektedir (Tablo A26).

Kullanıcılar konutlarında iptal etme, dönüştürme, genişletme, bölme, ekleme gibi değişiklikler yaparak, kullanışlı ve yaşanılabilir hale getirmek istemektedirler. Evlerinde değişiklik ve onarım yapabilmiş olanların, plan olarak evlerinden memnun oldukları görülmüştür. Evlerini iyi planlanmış ve kullanışlı bulup, bulmadıkları sorulduğunda, 27 kişi kullanışlı bulduğunu belirtirken, 16 kişi kullanışsız bulduğunu belirtmiştir (Tablo A27).

Bu olumlu düşüncelerin yanında, komple bakım ve onarım yapmaya ekonomik güçleri elvermediği için, yapısal sorunlardan dolayı şikayetleri vardır. Dış cephedeki yalıtım sorununu gideremedikleri için ısınma problemini çözememiş olduklarını belirtmişlerdir. Evlerde kullanılan ısınma aracı sorulduğunda, kullanıcıların tamamına yakını (43 kişi) soba kullandıklarını belirtmektedir (Tablo A28). Kastamonu gibi yılın sadece 3 ayı soba yakılmayan, kış aylarında iklimin çok soğuk olduğu bir kentte ısınma büyük bir problemdir. İnsanlar, sofaları bölüp, daha küçük odalar elde ederek, hem oda kazanmış, hem de ısınma problemine bir ölçüde çözüm getirmişlerdir.

Kullanıcılara çocukların nerede ders çalıştıkları sorulduğunda, büyük çoğunluğu (12 kişi) çocuklarının oturma odasında, 2 kişi yatak odasında, 2 kişi salonda, 4 kişi ise hepsinde birden ders çalıştığını belirtmektedir (Tablo A29). Isınma problemlerinden dolayı kış mevsiminde küçük odalardan birinde oturulmakta ve çocuklar derslerine yoğunlukla burada çalışmaktadır. Oyun çağındaki çocukların oyun oynama yeri sorusuna büyük bir grup (13 kişi) sokak yanıtını vermiş, 4 kişi çocuklarının evde, 4 kişi ise evde, bahçede ve sokakta oynadıklarını belirtmektedir (Tablo A30). Çocukların oynamasının tercih edildiği yerler sorulduğunda 6 kişi bahçeyi, 2 kişi sokağı, diğer 2 kişi ise ev ve parkı tercih ettiklerini söylemektedir (Tablo A31).

Konutların 35'inin bahçesi vardır (Tablo A32). Kullanıcılara bahçelerinden memnun olup, olmadıkları sorulduğunda, 29 kişi memnun olduklarını, 5 kişi memnun olmadıklarını belirtmiştir (Tablo A33). Bahçelerini nasıl kullandıkları sorulduğunda, 15 kişi oturma amaçlı kullandıklarını belirtirken, 15 kişi de depolama, meyve sebze yetiştirme gibi farklı amaçlı kullandıklarını söylemiştir (Tablo A34). Ev sahipleri 7 evde, bahçenin kiracılar tarafından kullanılmasını istememektedir.

Evlerini nasıl gördükleri sorusuna 20 kişi hoş, 20 kişi ise vasat cevabını vermiştir (Tablo A35). Kullanıcılara evlerini diğer evlerden ayıran özellikler bulunup

bulunmadığı sorulduğunda, büyük çoğunluğu (29 kişi) konutlarının diğer evlere göre ayırtedici özeliği olduğunu, 13 kişi ise olmadığını söylemektedir.(Tablo A36). Kullanıcıların, konutlarının ve yaşadıkları semtin taşıdığı tarihi değerin farkında oldukları, görülmektedir. Kullanıcıların büyük çoğunluğu, evlerinin kendilerine ne anlam ifade ettiği sorusuna, kafalarını sokacak (22 kişi) ve kendilerini en rahat hissettikleri yer (10 kişi) cevabını vermiştir (Tablo A37).

5.4. Konutta Tespit Edilen Değişiklikler

Kentte, kültürel ve ekonomik alandaki değişmelere paralel olarak aile yapısının ve üretim biçiminin değişmesi, geçmişte geniş aile yapısına göre planlanmış olan konutların mekanlarının fonksiyonunu yitirmesi sorununu getirmiştir. Bu sorun, evin planına ve formuna müdahaleye gerek duyulmaksızın, yemek yeme, yatma, oturma gibi birden fazla fonksiyonu barındıran odaların farklı amaçlar için kullanılması yoluyla belirli bir süre çözümlenmektedir. İçinde tek aile yaşayan konutlarda, çoğu kez ekonomik nedenlerden dolayı evin bazı bölümleri kullanılmamaktadır. Günümüzde konutlar kardeşler, varisler ya da kiracılar tarafından ortak kullanılmak zorunda kalınca, daha radikal değişiklikler yapılmaya başlandığı görülmektedir (Kuban, 2000). Konuta yapılan değişiklikler incelendiğinde yapılan müdahalelerin, çoğunlukla konutun iç bölümünde olduğu görülmüştür. Tespit edilen değişiklikler,

- İptal etme
- Bölme
- Dönüştürme
- Genişletme
- Ekleme

gibi beş ana grupta toplanmaktadır.

İptal Etme

Kullanıcıların kendi ihtiyaçları doğrultusunda yaptıkları planlamalarda, kapı, pencere gibi bileşen düzeyindeki iptal etmeleri, merdiven, giriş holü, banyo gibi mekan düzeyinde iptal etmeler takip etmekte, bazı örneklerde ise tamamen kat iptali yoluna gidilmektedir. Yapılan tespitlerde 4 evde merdivenin, 4 evde kapının, 1 evde giriş holünün, 1 evde pencerenin iptal edildiği görülmüştür. Bazı konutlarda alt veya üst katların kullanılmadığı tespit edilmiştir. 10 evde üst katların kullanılmadığı tespit

edilmiştir. Bunun nedenleri arasında çatı ile ilgili yapısal sorunların ekonomik nedenlerden dolayı giderilememesi, üst katlara koymak için yeterince eşyanın olmaması, binada yaşayanların sayısının az olması gösterilebilir. Bu örneklerde üst katlar boş kalmakta, genellikle kışlık erzakların yada kullanılmayan eşyaların konulduğu depolama alanı olarak değerlendirilmektedir. Kiracıların oturduğu örneklerin bazılarında üst kat ev sahibine ait eşyaların durduğu bir depo olarak kullanılmakta ve bu durumda evde üst kata çıkan merdivenler kullanılmamaktadır. Bunun yanında 10 evde ise alt katlar kullanılmamaktadır. Bu örneklerde de çoğunlukla alt kat depolama alanı olarak ya da bahçeye çıkış amacıyla kullanılmaktadır (Şekil 5.1).

KAPI İPTAL ETME		MERDİVEN İPTAL ETME		GİRİŞ İPTAL ETME	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM
				MUTFAK: M DEPO: D BANYO: B	

Şekil 5.1. Değişiklik Türü : İptal Etme

Bölme

Bölme işlemi odanın, sofanın, giriş holünün bölünerek ailenin farklı ihtiyaçlarının karşılanabilmesini ve bir sonraki aşamada ise evin farklı kullanıcılar tarafından kullanılabilmesini sağlamaktadır. Evin birden fazla aile tarafından kullanıldığı örneklerde ayrı girişler verilebilmesi amacıyla binanın yatayda ve düşeyde bölündüğü görülmüştür. Binanın yatayda bölündüğü örneklerde (7 ev), kot farkından yararlanılarak pencereler kapıya dönüştürülmüş, kot farkı olmayan yerlerde ise binaya dışarıdan ya da içeriden merdiven eklenerek ayrı katlara giriş sağlanmıştır. Binanın düşey olarak bölündüğü örneklerde (4 ev) ise düşey sirkülasyonun sağlanabilmesi için binaya merdiven ve giriş holü eklemesi yapılarak ayrı girişler verilmiştir. Yapılan tespitlerde sofanın bölünüp 4 evde banyo-wc, 8 evde oda, 6 evde ise giriş holü yapıldığı, 7 evde odanın bölünüp, banyo-wc, 4 evde mutfağın bölünüp banyo-wc yapıldığı görülmektedir. Evin yatayda bölündüğü örnekler 7 adet, düşeyde bölündüğü örnekler ise 4 adettir (Şekil 4.2).

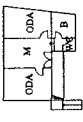
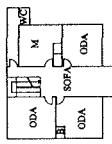
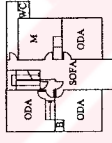
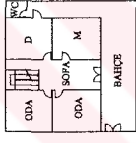
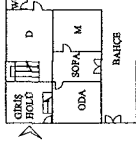
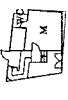
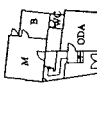
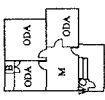
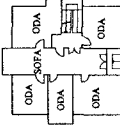
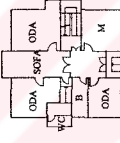
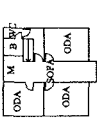
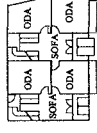
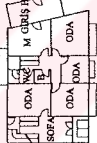
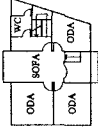
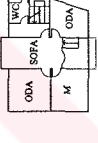
Dönüştürme

Geleneksel konutlarda daha önce çok amaçlı kullanılan odaların, günümüzde her birinin ayrı bir işleve hizmet etmesi nedeniyle, odaların kullanımı değişmiştir. Özellikle birkaç aile tarafından kullanılan konutlarda mekanlara başka işlevler verilmesi kaçınılmaz olmuştur. Yapılan tespitlerde 2 evde sofanın genişletilerek bir bölümünün mutfak olarak kullanıldığı, 4 evde odanın mutfağa, 4 evde sofanın mutfağa, 1 evde mutfağın odaya, 1 evde ise odanın giriş holüne dönüştürüldüğü saptanmıştır. Özellikle ıslak hacimlere dönüştürülen mekanlarda sıhhi tesisatların bina dışından ya da iç duvarların önünden geçirilmesinin, binaların özgün görünümelerini bozmakta olduğu görülmüştür.

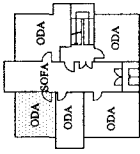
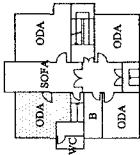
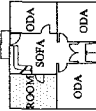
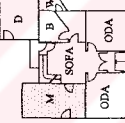
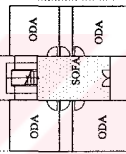
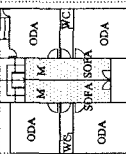
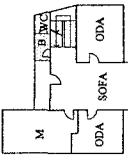
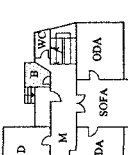
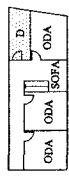
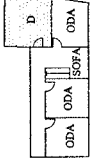
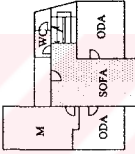
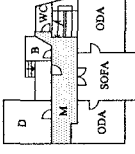
Genişletme

Geleneksel konutlarda genişletme, odanın genişletilmesi ve odanın genişletilerek, odaya başka bir işlev verilmesi şeklinde olmaktadır. Yapılan tespitlerde 2 evde odanın genişletildiği, 1 evde WC 'nin genişletilerek banyoya, 1 evde ise odanın genişletilerek mutfağa dönüştürüldüğü görülmüştür (Şekil 5.2). Genişletme işlemi, cephede hoş olmayan görüntülere yol açmaktadır.

ODANIN BÖLÜNMESİ		SOFANIN BÖLÜNMESİ				MUTFAĞIN BÖLÜNÜP BANYO-WC YAPILMASI		BİNANIN YATAYDA BÖLÜNMESİ		BİNANIN DÜŞEYDE BÖLÜNMESİ			
BANYO- WC YAPMA AMACIYLA		BANYO- WC YAPMA AMACIYLA		GİRİŞ HOLÜ YAPMA AMACIYLA		ODA YAPMA AMACIYLA		MUTFAĞIN BÖLÜNÜP BANYO-WC YAPILMASI		BİNANIN YATAYDA BÖLÜNMESİ		BİNANIN DÜŞEYDE BÖLÜNMESİ	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM

SOFAYI MUTFAĞA DÖNÜŞTÜRME		ODAYI MUTFAĞA DÖNÜŞTÜRME		ODAYI GİRİŞ HOLÜNE DÖNÜŞTÜRME		MUTFAĞI ODAYA DÖNÜŞTÜRME	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM
							
							
							
MUTFAK: M DEPO: D BANYO: B							

Şekil 5.3. Değişiklik Türü: Dönüştürme

ODANIN GENİŞLETİLMESİ		ODANIN GENİŞLETİLEREK MUTFAĞA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ		SOFAYI GENİŞLETİLEREK MUTFAĞA DÖNÜŞTÜRME		BİNANIN GENİŞLETİLEREK BANYO OLUŞTURULMASI	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM
							
						MUTFAK: M DEPO: D BANYO: B	

Şekil 5.4. Değişiklik Türü: Genişletme

Ekleme

Ekleme, değişiklik türleri içinde binanın dış görüntüsüne yansıyan, konutun tarihsel, yapısal ve mimari kimliğini en çok etkileyenidir. Banyo-wc, mutfak gibi ıslak hacimlerden oluşan eklemelerin yapıldığı örnekler 5 adet iken, giriş holü eklemesi 1 adet, oda eklemesi 1 adettir. 2 evde, yapılan eklemelerin bina eklemesi şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Farklı kullanıcılara bağımsız girişler verebilmek amacıyla, 6 evde merdiven eklemesi, 4 evde merdiven ve giriş holü eklemesi yapıldığı görülmüştür. 4 evde merdiven binanın dışına eklenmiştir (Şekil 4.4). Yapılan eklemelerin çoğunluğunun betonarme ve gelişigüzel yapılması, konutların mimari kimliğini bozmakta, ne eski ne yeni olan, tamamen farklı bir biçime sokmaktadır.

Kullanıcıların, geleneksel konutlardaki alt yapı bugünkü ihtiyaçlarına cevap veremediği için, imkanları elverdiği ölçüde ıslak hacim eklemeleri yaptıkları tespit edilmiştir. Değiştirme imkanı olmayanlar, dolap içlerinde yer alan gusülhaneleri günümüzde de halen kullanmaktadır. Gusülhanelerin kullanıldığı 12 örnek tespit edilmiştir. Helalar birçok örnekte aynen kullanılmaktadır. Yapılan araştırma sonucunda, ekonomik durumları görece daha iyi olan ailelerin, konutlarında daha çok plan değişikliği ve tadilat yaptığı, ekonomik durumları görece kötü olan ailelerin ise plan ve cephe üzerinde köklü değişiklikler yapamadıkları tespit edilmiştir. Kiracı olan kullanıcılar da değişiklik yapamamaktadır.

5.5. Konutta Bakım, Onarım ve Koruma

Ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun (29 kişi) evlerini korunmaya değer bulmakta, az sayıda kişinin (3 kişi) ise korunmaya değer bulmadığı görülmüştür (Tablo A38).

Konutların bakım onarım ihtiyacı sorulduğunda, 36 kişi evlerinin bakım ve onarıma ihtiyacı olduğunu, 6 kişi ise ihtiyacı olmadığını belirtmiştir (Tablo A39).

Onarımın ölçeği sorulduğunda, 14 kişi binalarının büyük ölçekli, 13 kişi ise orta ölçekli onarıma ihtiyacı olduğunu düşünmektedir. (Tablo A40).

Olanaklarının olması durumunda bakım ve onarım yapmayı isteyip istemedikleri sorulduğunda, 24 kişi bakım ve onarım yapmak istediğini, 9 kişi ise istemediğini belirtmiştir (Tablo A41).

MERDİVEN VE GİRİŞ HOLÜ EKLEME				ODA EKLEME		BANYO-WC EKLEME		BİRDEN FAZLA BİRİM EKLEME	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM

Kullanıcılara bakım ve onarım yaptırmak istememe nedenleri sorulduğunda, 15 kişi ekonomik nedenlerden dolayı istemediğini söylerken, 22 kişi de fikir belirtmemiştir (Tablo A42).

Kullanıcılara restorasyon için yardım alınabilecek yerler sorulduğunda, tamamına yakını(43 kişi) bir fikri olmadığı söylemiştir (Tablo A43). Kullanıcıların bu konuda bir girişimde bulunmadıkları görülmüştür.

5.6. Bölümün Sonucu ve Değerlendirme

Günümüzde, geleneksel Kastamonu konutları kullanıcıları profili, büyük şehirlere göç eden ailelerin yerine, çoğunlukla Kastamonu'nun köy ve ilçelerinden ailelerin gelmesi nedeniyle değişim göstermiştir. Ankete katılan kişilerin eğitim düzeylerinin genelde düşük olduğu görülmektedir. Kullanıcılar daha önce oturdukları evlerden, ekonomik nedenlerden dolayı ayrılıp bu mahalleye yerleşmişlerdir. Kullanıcıların büyük çoğunluğunun uzun süredir aynı mahallede oturmakta ve ev sahibi olduğu tespit edilmiştir. Ev sahiplerinin büyük çoğunluğu, alım güçlerine uygun olduğu için geleneksel konutları tercih edip, peşin para ile satın almışlardır. En çok ihtiyaç duyulan dayanıklı tüketim malları konutlara girmiştir.

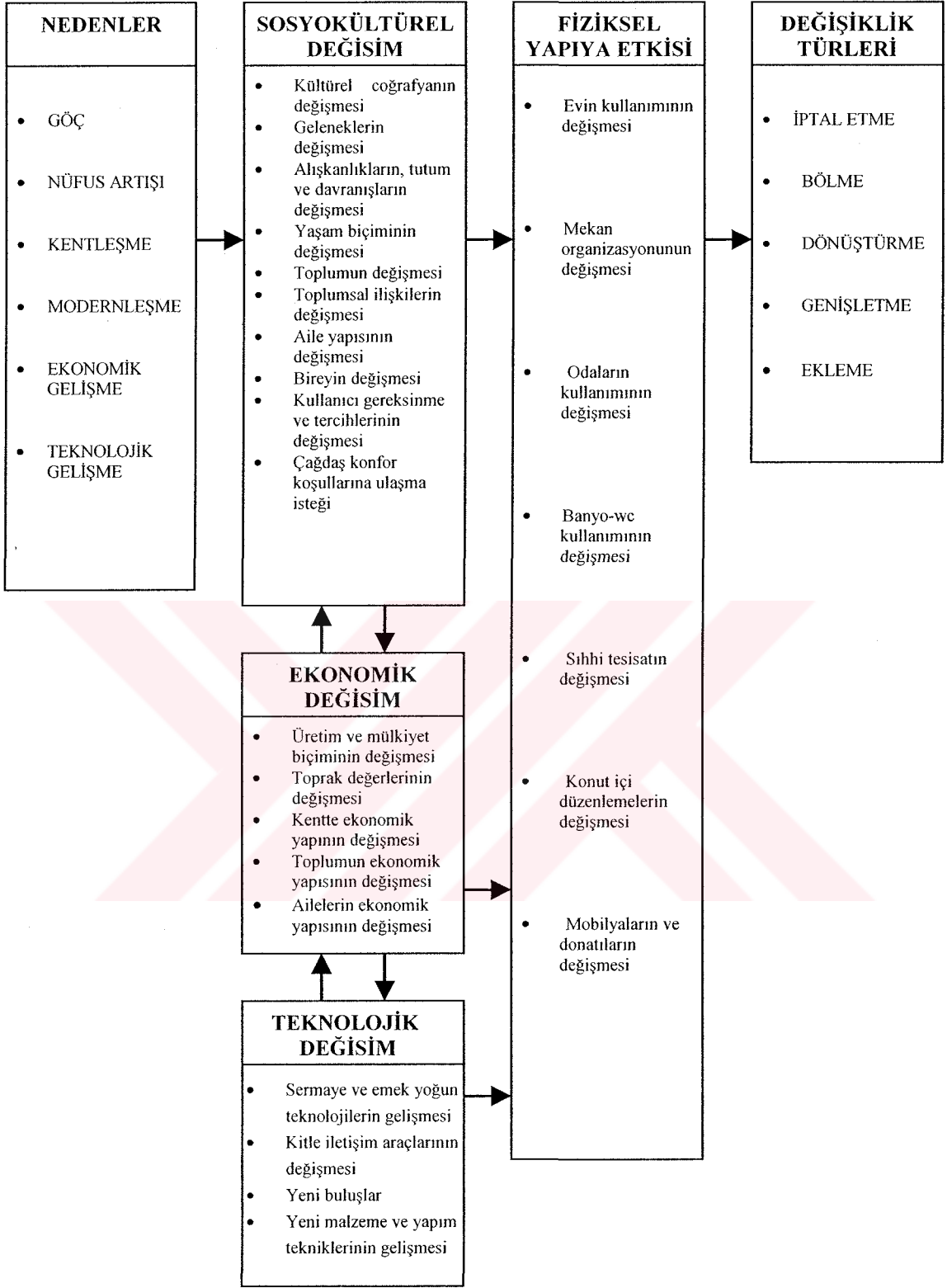
Kullanıcıların mahallelerinden memnun oldukları görülmektedir. Kullanıcılar komşuları ile sık aralıklarla görüşmektedirler. Genel olarak insanlar, pek çok şikayetleri olmasına rağmen, evlerinden memnun olduklarını belirtmektedirler. Konutlarının memnun olmadıkları yönleri ise bakım, onarım masraflarının fazla olması, yalıtım problemleridir.

Konutlarda, geleneksel konutlarda yer alan sabit divanlı oturma düzeninin terk edildiği, yerine koltuklardan oluşan yeni mobilya düzeninin tercih edildiği gözlenmektedir. Odalar eskiden çok amaçlı kullanılırken günümüzde ihtisaslaştığı, yatak odası, oturma odası, çocuk odası gibi farklı isimlerde farklı mobilya düzenleri ile kullanıldığı saptanmıştır. İnceleme yapılan konutlarda başodanın yerini misafir odasının aldığı, çoğunda misafir için ayrı bir oda düzenlendiği görülmektedir. Bütün konutlarda bu doğrultuda koltuk takımı, büfe, masa, karyola, komodin, gardrop, tuvalet masası gibi yeni mobilya türlerinin yer aldığı görülmektedir.

6. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRMELER

Geçmişte farklı toplumlarda, ihtiyaçlara yönelik farklı çözümler getirilirken, günümüzde sanayileşmiş toplumlarda, globalleşme ile birlikte yaşanan mekanlardaki ihtiyaç ve gereksinimler giderek ortak bir noktaya gelmektedir. Bireyler teknolojinin getirdiği olanakları sağlayabilen konutları tercih etmektedir. Geleneksel konutlar, ekonomik nedenlerden dolayı tesisat, altyapı v.b. olanakları sağlayabilir, yaşanılabilir duruma getirilemediği için, bireyler tarafından tercih edilmemekte ve kaderine terk edilmektedir. Gelişen teknoloji ve beraberinde değişen sosyo-kültürel ortam sonucunda ihtiyaç ve gereksinimler değişmiş, geleneksel konutlar bu ihtiyaçları karşılamada yetersiz duruma gelmiştir.

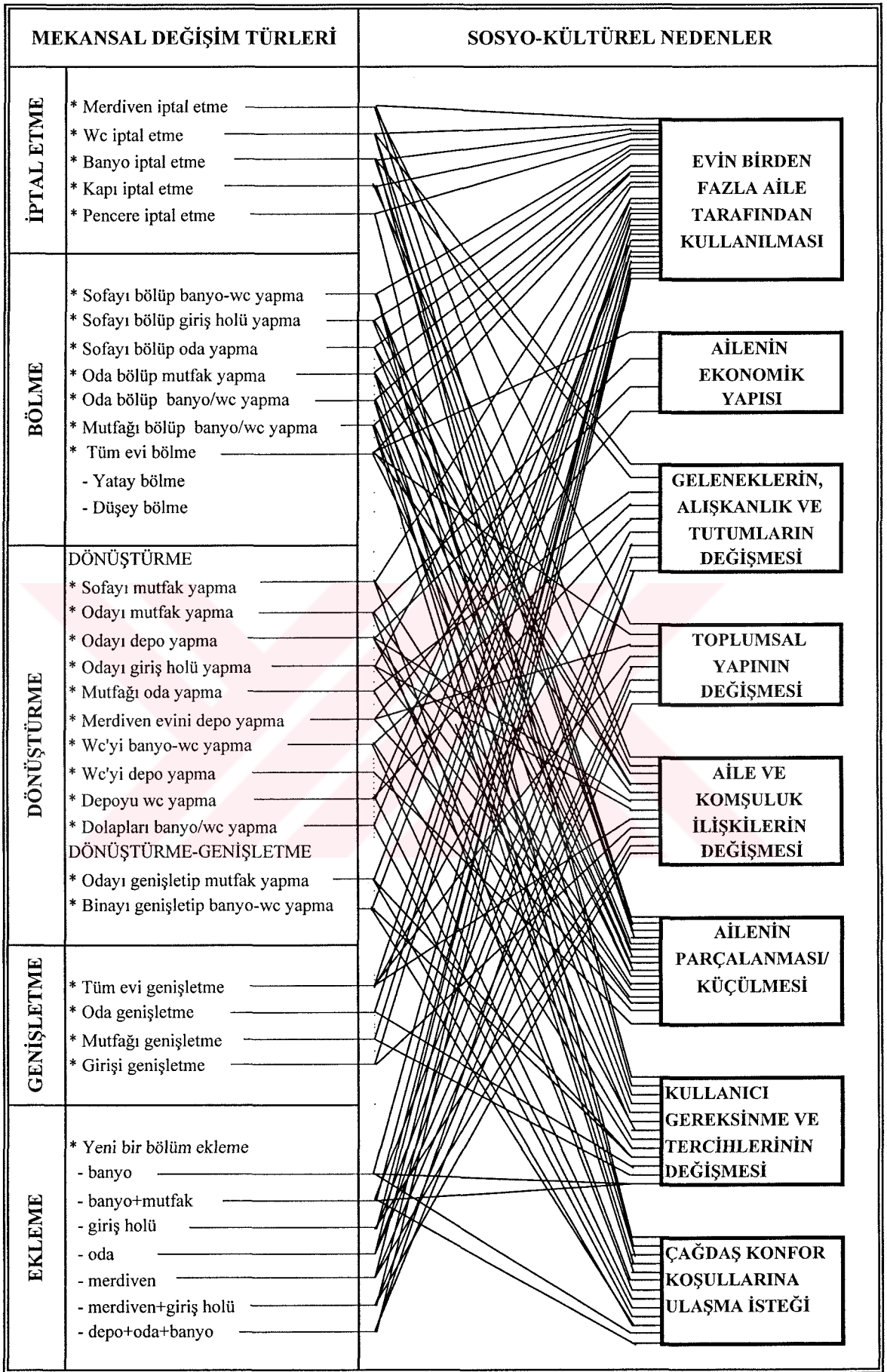
Köyden kente göç, nüfus artışı, kentleşme, ekonomik ve teknolojik gelişmeler, modernleşme v.b. nedenlerle kentlerde oluşan gelişim ve değişim bireye, aileye, topluma ve fiziksel çevreye çeşitli şekillerde yansımaktadır. Birey, aile ve toplumda; kültürel coğrafyanın, geleneklerin, alışkanlıkların, tutum ve değerlerin, yaşam biçiminin, aile yapısının, toplumun ve toplumsal ilişkilerin değişmesi ile birlikte kullanıcı gereksinimlerinin ve tercihlerinin değişmekte, bu değişimin fiziksel mekana yansması ise mekan organizasyonunun, evin, odaların banyo-WC gibi ıslak hacimlerin kullanımının ve sıhhi tesisatın ve hatta konut içinde yer alan sabit, yarı sabit ve hareketli donatı ve mobilyaların değişmesi şeklinde olmakta ve binanın planına ve genel formuna yansımaktadır. Kastamonu'da yapılan alan çalışmasında geleneksel Türk konutlarında zaman içinde yapılan değişiklikler incelendiğinde beş değişiklik türü saptanmıştır. Bunlar: iptal etme, bölme, dönüştürme, genişletme ve ekleme' dir (Şekil 6.1).

Şekil 6.1. Değişimin Nedenleri ve Fiziksel Yapıya Etkileri

Kastamonu geleneksel konutlarında yapılan alan çalışmasında, kullanıcıların konutlarda yapmış olduğu kapı, pencere, merdiven, wc, banyo iptal etme, sofa, oda, mutfak ve binayı yatay ve düşey bölme, sofayı ve odayı mutfağa, wc, depo ve dolap evine dönüştürme, odaları genişletme, banyo-Wc ve oda ekleme v.b. değişikliklerin nedenleri incelendiğinde, evin birden fazla aile tarafından kullanılması, ailenin ekonomik yapısının yetersiz olması, gelenek, alışkanlık ve tutumların, toplumsal yapının, aile ve komşuluk ilişkilerinin, kullanıcı gereksinme ve tercihlerinin değişmesi, ailenin zaman içinde küçülmesi ve bireylerin çağdaş konfor koşullarına ulaşma isteği gibi çeşitli sosyo-kültürel nedenler ortaya çıkmaktadır. şeklinde gruplanabilir (Şekil 6.2). Günümüzdeki yaşam biçimlerinde, apartman dairelerinin bile esnek olmayan planlara sahip olduğu düşünülürse, geleneksel Kastamonu konutlarının birkaç aile tarafından kullanılması, aslında konutların esnek plan yapısını göstermektedir. Yapılan müdahalelerden sonra konutta iç ve dış mekanın değiştiği görülmekte, konut orijinal planından tamamen farklı yeni bir ev olarak yaşamını sürdürmektedir. Evde yapılan değişiklikler kullanıcı tarafından kent yönetiminden ya da ilgili Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'ndan herhangi bir izin alma gereksinimi duyulmadan yapılmaktadır. Gelişigüzel ve izinsiz yapılan müdahalelerin konutların tarihsel ve mimari kimliğini ve sürekliliğini zedelediği açıkça görülmektedir.

Binalar, içinde insan yaşamadığı ya da gerekli bakım ve onarımı görmediği veya çok fazla müdahale görüp, değişiklikler yapıldığı zaman fiziksel ve fonksiyonel özelliklerini yitirmektedir. Oysa geleneksel konutlar, kent ve toplumların sosyo-kültürel ve tarihsel kimliğinde önemli yer tutmaktadır. Toplumların geçmişle olan bağlarının kopmaması, kent kimliğinin, kentte yaşayan toplumun ve kültürün sürekliliği açısından üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bu nedenle, kullanıcıların kendi gereksinimleri sonucunda konutlarda yapmış oldukları müdahaleler, mimar, sosyolog, sanat tarihçisi gibi farklı disiplinlerdeki uzman kişiler denetiminde yapılmalıdır.

Şekil 6.2. Mekansal Değişim Türleri ve Sosyo-kültürel Nedenleri

Geleneksel Kastamonu konutlarının büyük çoğunluğu, bazen birbirleriyle akraba ya da ev sahibi-kiracı ilişkisinde olmak üzere birden fazla aile tarafından kullanılmaktadır. Geleneksel konutların bu şekilde kullanımı günümüzde özellikle dar gelirli ailelerin konut ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak yapının günümüz koşullarına uyum sağlaması amacıyla yapılacak olan eklemeler gelişigüzel olmamalı, yapının orijinal ve geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağıntısına zarar vermemelidir.

Birçok mimar, şehir plancısı ve bilim adamı koruma imar planlarının yerel yönetimlerce katılım ile uygulandığı zaman başarılı olduğunu savunmaktadır. Yerel yönetimlerce ve halk tarafından desteklenmeyen projelerde, hayata geçirildikten sonra aksaklıklar görülmüştür. Kullanıcıların, çalışmalara katılımlarının sağlanması ve söz hakkı verilmesi çok önemlidir. Tarihsel çevre koruma çalışmalarının uygulandığı, Antalya, Muğla, Bursa, Kuşadası, Kütahya, Safranbolu gibi kentlerde, kullanıcıların koruma konusunda bilinçlendirilmesi amaçlı, kar amacı gütmeyen çalışmalar yapılmış ve başarıya ulaşılmıştır. Kitlesele iletişim araçlarının da yardımıyla kamuoyunun desteğı alınmıştır. Bu açıdan Kastamonu şanslıdır. Kentte bulunan çok sayıda yerel basın kuruluşu eğitim amacıyla kullanılabilir. Halkın tarihsel bilinç düzeyi arttırılmadan, koruma konusunda yeterli duyarlılığı göstermeleri beklenmemelidir. Aynı şekilde bu şartlar sağlanmadan koruma konusunda inisiyatif yerel yönetimlere bırakılmamalıdır.

Konutlarda yaşayan gelir düzeyi düşük olan halkın, restorasyon için finansman sorununun çözümlenebilmesi amacıyla, uzun vadeli krediler, teşvik edici fonlar gibi ekonomik destekler sağlanmalıdır. Korumanın sürekliliğinin sağlanabilmesi için, kentin ekonomik canlılığını sağlayacak önlemler alınmalı, bölge insanı için yeni iş alanları yaratılmalıdır.

Kentin koruma çalışmalarında, zengin folklorik değeri göz ardı edilmemelidir. Yok olmuş ya da yok olmakta olan dokuma, bakırcılık v.b. halk sanatları yaşatılmaya çalışılmalıdır. Bu zanaatların yerinde görölerek incelenmesi, tarihi çevrenin günümüzde kaybolmuş olan yaşam biçimlerinin anlaşılmasına, unutulmamasına yardımcı olmaktadır.

Kent yönetimi kent kimliğini olumlu/olumsuz etkileyen, tarihi konut stokundaki bireysel müdahaleleri denetlemeli, sit alanı ilan edilen bu bölgelerde halkı

üniversiteler veya gönüllü kuruluşlar yardımıyla eğitmeli, bilinçlendirmeli, konut dokusunun tarihsel önemi, kente katkıları konusunda bilgilendirmelidir. Yapılan restorasyon çalışmaları dikkatle ve titizlikle incelenmeli ve izlenmeli, orijinal planı bozan, kimliği zedeleyen düzenlemeler engellenmelidir.

Bu noktada kamu yönetimi, yerel yönetimler, üniversiteler ve gönüllü kuruluşlara çok iş düşmektedir. Kastamonu' da yavaş yavaş yok olan, kentin kimliğine katkıda bulunan sosyo-kültürel ve tarihsel yapının fiziksel görüntüsünü oluşturan geleneksel konut alanlarını korumak, yaşatmak, içinde yaşayanları bilinçlendirmek, yeni ile uyumunu ve birlikte yaşamasını sağlamak, ülke çapında herkesin üzerine düşen bir görev olmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akdağ, M.**, 1979. Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi (1243-1453) I, İstanbul.
- Altman, I., Chemers, M.M.**, 1980. Culture and Environment, Cambridge University Press, Cambridge.
- Altman, I.**, 1975. The Environment and Social Behaviour, Brooks/ Cole Publishing Company, California.
- Anon**, 1998. Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Anon**, 1993. Türkiye İstatistik Yıllığı, T.C. Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Anon**, 1984. Yurt Ansiklopedisi,. Türkiye İl, İl; Dünyü Bugünü, Bugünü Yarını, Anadolu Yayıncılık, İstanbul.
- Arel, A.** 1982. Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İzmir.
- Aydınlı, S.**, 1986. Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Bayazıt, N., Yönder, A., Bakır, A.**, 1976. Three Levels of Privacy in the Appropriation of Dwelling Spaces in Turkish Homes; Third International Architectural Psychology Conference, Technical University of İstanbul, Taşkışla.
- Bektaş, C.**, 1996. Türk Evi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Blauw, P., W.**, 1992. The Social and Cultural Function of Home and Neighbourhood, 5th International Conference on Housing, Montreal.
- Bozdoğan, S.**, 1996. Modern Yaşamak: Erken Cumhuriyet Kültüründe Kübik Ev, Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Çadırcı, M.**, 1996. Anadolu Kentlerinde Mahalle, Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Darkot, B.**, 1955. İslam Ansiklopedisi, Cilt 6, İstanbul.

- Dener, A.,** 1990. Sosyal ve Mekansal Değişmenin Etkileşimi, Cumhuriyet Sonrası İstanbul Konutları, Doktora Tezi., İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Dovey, K.,** 1985. Home and Homelessness, Home Environments, der: I. Altman ve C. M. Werner, Plenum Press, New York.
- Eldem, S.H.,** 1968. Türk Evi Plan Tipleri, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Eyüpgiller, K. K.,** 1997. Kastamonu'da Geleneksel Konut Mimarisi ve Korunması, Yapı Dergisi, 184.
- Eyüpgiller, K. K.,** 1999. Kastamonu Kent Tarihi, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Gür, Ş., Ö.,** 1996. Mekan Örgütlenmesi, Gür Yayıncılık, Trabzon.
- Gür, Ş., Ö.,** 2000. Konut Kültürü, Y.E.M. Yayınları, İstanbul.
- Gürkan, Ü.,** 1969. Sosyal Değişmeler, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Güvenç, B.,** 1997. Kültürün ABC'si, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Güvenç, B.,** 1984. İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Güzer, A.,** 1999. 68'den 98'e Konutun ve Mimarın Kısa Öyküsü, Cogito, Sayı:18, Y.K.Y. Yayınları, İstanbul.
- Hall, E., T.,** 1969. The Hidden Dimension, Anchor Books, New York.
- Kongar, E.,** 1985. Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kuban, D.,** 1976. Sanat Tarihimizin Sorunları Yayınları, İstanbul.
- Kuban, D.,** 1982. Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Kuban, D.,** 1995. Türk "Hayatlı" Evi, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Küçükerman, Ö.,** 1973. Anadolu'daki Geleneksel Türk Evinde Odalar, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul.
- Le Febvre, H.,** 1994. The Production of Space, Blackwell Publishers Inc., Cambridge.
- Moore, W.E.,** 1968. Social Change, Sills, D.L., (ed), International Encyclopedia of The Social Sciences, vol.14, The Macmillian Company and Free Press
- Özsoy, A.,** 1994. Konutu Anlamak, Kuram Dergisi, Kitap 6, Kur Yayıncılık, İstanbul.

- Rapoport, A.**, 1969. House, Form and Culture, Englewood Cliffs, N.J.Prentice-Hall.
- Rapoport, A.**, 1977. Human Aspects of Urban Form, Pergamon Press, Oxford.
- Rapoport, A., S. M. Low and E. Chambers**, 1989. Houing, Culture and Design, University of Pennsylvania Press, Philadelphia.
- Rapoport, A.**, 1980. Cross-Cultural Aspects of Environmental Design, I. Altman, A.Rapoport, J.F. Wohlwill, Human Behaviour and Environment: Environment and Culture, Vol:4 New York: Plenum Press.
- Rapoport, A.**, 1982. The Meaning of the Built Environment, "A Nonverbal Communication Approach, University of Arizona Press.
- Saegert, S.**, 1985. The Role of Housing in the Experience of Dewelling, I. Altman, C. M. Werner, Home Environments,Plenum Press, New York.
- Schulz, C.**, 1971. Existence, Space and Architecture, Studio Vista, Londra.
- Smelser, N.J.**, 1967. Sociology: An Introduction, New York.
- Soykan, Ö. N.**, 1999. Ev Üstüne Felsefece Bir Deneme, Cogito, Sayı:18, Y.K.Y. Yayınları, İstanbul.
- Tanyeli, U.**, 1996. Osmanlı Barınma Kültüründe Batılılaşma, Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Tognoli, J.**, 1987. Residential Environments,D. Stokols, I. Altman, Hand Book of Environment Psychology, Vol:2, John Willey and Sons, New York.
- Turgut, H.**, 1990. Kültür-Davranış-Mekan Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir Yöntem, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Ünlü, A.**, 1986. Geleneksel Çevrelerde Tasarım Verilerinin Saptanması İçin Model, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Werner, C. M., Altman I., Oxley D.**, 1985. Temporal Aspects of Homes, A Transactional Perspective,Home Environments, Plenum Press, New York.

EKLER

EK A : KULLANICILARLA YAPILAN ANKETLERİN SONUÇLARI

Tablo A1.Kullanıcıların Cinsiyeti

CİNSİYET	N	%
Erkek	10	22,2
Kadın	35	77,8
TOPLAM	45	100

Tablo A2.Kullanıcıların Yaşı

YAŞ	N	%
20-30 yaş	7	15,5
30-40 yaş	10	22,2
40-50 yaş	5	11,1
50-60 yaş	8	17,7
60-üstü yaş	15	33,5
TOPLAM	45	100

Tablo A3.Kullanıcıların Eğitim Durumu

ÖĞRENİM DURUMU	N	%
Okuma Yazması Yok	12	26,6
Okur Yazar	3	6,6
İlköğrenim	19	42,5
Ortaokul	4	8,8
Lise	6	13,3
Üniversite	1	2,2
TOPLAM	45	100

Tablo A4.Kullanıcıların Mesleği

MESLEK	N	%
Ev hanımı	32	71,3
Memur	2	4,4
İşçi	2	4,4
Emekli	7	15,5
Diğer	2	4,4
TOPLAM	45	100

Tablo A5.Kullanıcıların Medeni Durumu

MEDENİ HALİ	N	%
Evli	34	75,7
Bekar	3	6,6
Dul	8	17,7
TOPLAM	45	100

Tablo A6.Kullanıcıların Aile Yapısı

AİLE YAPISI	N	%
Geniş Aile	18	40
Çekirdek Aile	22	48.9
Yalnız	5	11.1
TOPLAM	45	100

Tablo A7.Doğum Yeri

YER	N	%
Kastamonu merkez	18	40
Kastamonu'nun İlçeleri	6	13.4
Kastamonu'nun Köyleri	18	40
Diğer İller	3	6.6
TOPLAM	45	100

Tablo A8.Mahallede Oturulan Süre

SÜRE	N	%
1 Yıldan az	3	6.7
1-5 yıl	7	15.6
5-10 yıl	10	22.2
10-20 yıl	6	13.3
20--	19	42.2
Toplam	45	100

Tablo A9. Daha Önce Oturulan Evden Taşınma Nedeni

TAŞINMA NEDENİ	N	%
Ekonomik nedenler	20	44.6
Ailevi nedenler	16	35.6
Konut çevresine ilişkin nedenler	-	-
Konuta ilişkin nedenler		
Büyüklüğü yetersizdi	2	4.4
Yapısal sorunları vardı	3	6.6
Fikri yok	4	8.8
Toplam	45	100

Tablo A10. Oturulan Evin Mülkiyet Durumu

MÜLKİYET	N	%
Kendinin	32	71.2
Kira	11	24.4
Bir akrabanın	-	-
Diğer	2	4.4
Toplam	45	100

Tablo A11. Evin Elde Ediliş Yolu

YOL	N	%
Peşin para ile satın alarak	22	68.7
Kredili satın alarak	-	-
Miras yoluyla	10	31.3
Toplam	32	100

Tablo A12. Bu Konutun Dışında Sahip Olunan Konut

DİĞER KONUT	N	%
Var	4	8.9
Yok	28	91.1
Toplam	32	100

Tablo A13. Evde Ne Kadar Zamandır Oturulduğu

SÜRE	N	%
1 yıl	3	6.7
1-5 yıl	6	13.3
5-10 yıl	9	20
10-20 yıl	4	8.8
20~ yıl	12	26.8
Fikri yok	11	24.4
Toplam	45	100

Tablo A14. Oturulmak İstenen Konut Türü

KONUT TÜRÜ	N	%
Ahşap geleneksel	21	46.7
Kagir geleneksel	-	-
Betonarme geleneksel	8	17.8
Betonarme apartman	10	22.2
Fikri yok	6	13.3
Toplam	45	100

Tablo A15.Sahip Olunan Dayanıklı Tüketim Malları

DAYANIKLI TÜKETİM EŞYALARI	VAR		YOK		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%
Buzdolabı	43	95.6	2	4.4	45	100
Fırın	37	82.2	8	17.8	45	100
Bulaşık makinesi	4	8.9	41	91.1	45	100
Çamaşır makinesi	36	80	9	20	45	100
Elektrik süpürgesi	29	64.4	16	35.6	45	100
Renkli televizyon	42	93.3	3	6.7	45	100
Video	5	11.1	40	88.9	45	100
Radyo	28	62.2	17	37.8	45	100
Müzik seti	14	31.1	31	68.9	45	100
Bilgisayar	-	-	45	100	45	100
Otomobil	10	22.2	35	77.8	45	100

Tablo A16. Mahalleden Memnuniyet

MEMNUNİYET	N	%
Memnun	39	86.7
Memnun değil	2	4.4
Kısmen memnun	4	8.9
Toplam	45	100

Tablo A17. Mahalleden Memnuniyet Nedenleri

MEMNUNİYET NEDENLERİ	N	%
Yeşil	-	-
Merkeze yakın	3	6.7
Manzara var	1	2.2
Merkeze yakın,muhit iyi	1	2.2
Merkeze ve tanıdıklara yakın	2	4.4
Muhit iyi	7	15.6
Muhit iyi,satın alma gücü içinde	1	2.2
Tanıdıklara yakın	2	4.4
Havası temiz	2	4.4
Diğer	21	46.8
Fikri yok	4	8.9
Toplam	45	100

Tablo A18. Bu Mahallede Konut Sahibi Olmak Konusunda Ne Düşündükleri

GÖRÜŞLER	N	%
Ayrıcalıklı bir durum	14	31.1
Sıradan bir durum	16	35.6
Farketmiyor	6	13.3
Fikri yok	9	20
Toplam	45	100

Tablo A19. Evin Mi, Yoksa Çevrenin Mi Nitelikli Olması Gerektiği Konusunda Tercih

TERCİH	N	%
Evin nitelikli olması	3	6.7
Çevrenin nitelikli olması	22	48.9
Her ikisi de önemli	17	37.8
Farketmez	3	6.6
Toplam	45	100

Tablo A20. Komşuluk İlişkilerinden Memnuniyet

MEMNUNİYET	N	%
Memnun	37	82.3
Memnun değil	2	4.4
Kısmen	6	13.3
Toplam	45	100

Tablo 21. Komşuları Ziyaret Sıklığı

ZİYARET SIKLIĞI	N	%
Her gün iki defa	11	24.4
Her gün bir defa	20	44.5
2-3 günde bir	4	8.9
Haftada bir	7	15.6
Hiç	3	6.6
Toplam	45	100

Tablo A22. Çevredeki Sosyal İlişkilerden Memnuniyet

MEMNUNİYET	N	%
Çok memnunum	4	8.9
Memnunum	11	24.4
Vasat	2	4.4
Kötü	1	2.2
Çok kötü	1	2.2
Fikri yok	26	57.9
Toplam	45	100

Tablo A23. Çevrede Dayanışma Olup Olmadığı

DAYANIŞMA	N	%
Var	28	62.3
Yok	15	33.3
Fikri yok	2	4.4
Toplam	45	100

Tablo A24. Çevrenin Güvenli Olup Olmadığı

GÜVENLİK	N	%
Güvenli	42	93.4
Vasat	-	-
Güvensiz	1	2.2
Fikri yok	2	4.4
Toplam	45	100

Tablo A25. Oturulan Evden Memnuniyet

MEMNUNİYET	N	%
Memnun	37	82.2
Memnun değil	3	6.7
Kısmen	5	11.1
Toplam	45	100

Tablo A26. Evle İlgili Sorunlar

SORUNLAR	N	%
Büyüklüğü yetersiz	2	4.4
Büyüklüğü yetersiz,bakım masrafları	3	6.6
Oda sayısı yetersiz	1	2.2
Mekanların birbirleri ile ilişkileri kötü	4	8.9
Kış/yaz sıcaklığı kötü	2	4.4
Kış/yaz sıcaklığı ,bakım masrafları	8	17.9
Su sıkıntısı var	2	4.4
Depolama yeri yok	1	2.2
Bakım masrafları fazla	-	-
Diğer	1	2.2
Fikri yok	21	46.8
Toplam	45	100

Tablo A27. Evin İyi Planlanmış Ve Kullanışlı Olup Olmadığı

KULLANIŞLILIK	N	%
Kullanışlı	27	60
Kullanışsız	16	35.6
Fikri yok	2	4.4
Toplam	45	100

Tablo A28. Evi Isıtma Şekli

ISITMA ŞEKLİ	N	%
Soba	43	95.6
Kalorifer	-	-
Diğer	2	4.4
Toplam	45	100

Tablo A29. Çocukların Ders Çalışma Yeri

DERS ÇALIŞMA YERİ	N	%
Oturma odası	12	26.7
Yatak odası	2	4.4
Salon	2	4.4
Hepsi	4	8.9
Okul çağında çocuk yok	25	55.6
Toplam	45	100

Tablo A30. Çocukların Oynama Yeri

OYNAMA YERİ	N	%
Ev	4	8.9
Ev ve sokak	2	4.4
Bahçe ve sokak	2	4.4
Sokak	13	28.9
Oyun çağında çocuk yok	24	53.3
Toplam	45	100

Tablo A31. Çocukların Oynamasının Tercih Edildiği Yerler

YERLER	N	%
Ev	1	2.2
Bahçe	6	13.3
Sokak	2	4.4
Park	1	2.2
Farketmez	34	75.9
Toplam	45	100

Tablo A32. Evin Bahçesi

BAHÇE MEVCUDİYETİ	N	%
Var	35	77.8
Yok	10	22.2
Toplam	45	100

Tablo A33. Bahçeden Memnuniyet

MEMNUNİYET	N	%
Memnun	29	82.8
Memnun değil	5	14.2
Fikri yok	1	3
Toplam	35	100

Tablo A34. Bahçeyi Kullanma Şekli

KULLANMA ŞEKİLLERİ	N	%
Oturma	10	22.3
Oturma ve depolama	1	2.2
Oturma ve misafir ağırlama	2	4.4
Oturma ve diğer	2	4.4
Diğer	15	33.4
Bahçesi yok	10	22.3
Fikri yok	5	11
Toplam	45	100

Tablo A35. Evlerini Nasıl Gördükleri

GÖRÜŞLER	N	%
Hoş,davet edici	20	44.4
Vasat	20	44.4
İtici,hoş değil	2	4.4
Fikri yok	3	6.8
Toplam	45	100

Tablo A36. Evlerini Diğer Evlerden Ayıran Bir Özellik Bulunup Bulunmadığı

AYIRDEDİCİ ÖZELLİK	N	%
Var	29	64.4
Yok	13	28.9
Fikri yok	3	6.7
Toplam	45	100

Tablo A37. Evin Anlamı

ANLAM	N	%
Kafanızı sokacak bir yer	22	49.4
Sıcak aile yuvası	6	13.2
Ailenin birarada olduğu yer	1	2.2
Kutsal aile ocağı	2	4.4
Kendinizi en rahat hissettiğiniz yer	10	22
Sahibi olmaktan gurur duyduğunuz yer	1	2.2
Diğer	1	2.2
Fikri yok	2	4.4
Toplam	45	100

Tablo A38. Sokaktaki Evlerin Korunmaya Değer Bulunup, Bulunmadığı

KORUNMA GEREĞİ	N	%
Değer	29	64.5
Değmez	3	6.7
Fikri yok	13	28.8
Toplam	45	100

Tablo A39. Evin Bakım Ve Onarıma İhtiyacı Olup, Olmadığı

BAKIM GEREKLİLİĞİ	N	%
Var	36	80.1
Yok	6	13.3
Fikri yok	3	6.6
Toplam	45	100

Tablo A40. Binanın Bakım İhtiyacı Ölçüsü

ÖLÇEK	N	%
Büyük ölçekli	13	28.9
Orta ölçekli	14	31.2
Kısmi	5	11.1
Küçük onarımlar	1	2.2
Fikrim yok	12	26.6
Toplam	45	100

Tablo A41. Olanaklar Olmaması Durumunda Bakım Ve Onarım Yapma İsteği

DEĞİŞİKLİK İSTEĞİ	N	%
Var	24	53.3
Yok	9	20
Fikri yok	12	26.7
Toplam	45	100

Tablo A42. Bakım Ve Onarım İstememe Nedeni

NEDENLER	N	%
Çok pahalı	15	33.3
Kredi yok	-	-
Diğer	8	17.8
Fikri yok	22	48.9
Toplam	45	100

Tablo A43. Restorasyon İçin Yardım Alınabilecek Yerler

YARDIM YERLERİ	N	%
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	1	2.2
Valilik	1	2.2
Belediye	-	-
Toplu Konut İdaresi	-	-
Bankalar	-	-
Fikri yok	43	95.6
Toplam	45	100

EKLER

EK A : KONUTLARIN PLANLARI

KAT ADEDİ : 2
MALZEME :HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECESESİ : KÖTÜ

EV KART NO : 1
EVİN ADRESİ : İbni Neccar Mahallesi
Şamlıoğlu Sokak No:22

ZEMİN KAT PLANI		VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	
PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER *Bütün odalar depo olarak kullanılıyor. *Yukarı çıkılan iç merdiven iptal edilmiş. *Sokak giriş kapısı kullanılmıyor. *Binaya sadece bahçe kapısından girilebiliyor. *Üst kata açık sofadaki(çardak) merdivenden çıkılıyor.		

1. KAT PLANI		FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	
PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER * Sofanın bir bölümü perdeyle kapatılıp, depo yapılmış. *İç merdiven önü kapatılarak iptal edilmiş. *Sofaya giriş bölümü kapatılıp, ayrı bir kapı açılmış.		

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.

Şekil B.1.İbni Neccar Mahallesi-Şamlıoğlu Sokak No:22

EV KART NO : 2
 EVİN ADRESİ : Hepkebirler Mahallesi
 Şamlıoğlu Sokak No:13
 KAT ADEDİ : 2
 MALZEME : HİMİŞ
 KORUNMUŞLUK DERECESESİ : KÖTÜ

ZEMİN KAT PLANI		VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	

1. KAT PLANI		FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.
 Şekil B.2. Hepkebirler Mahallesi-Şamlıoğlu Sokak No:13

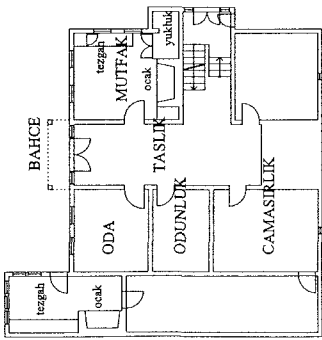
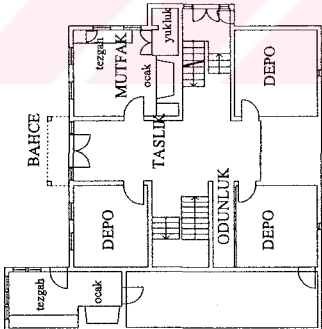
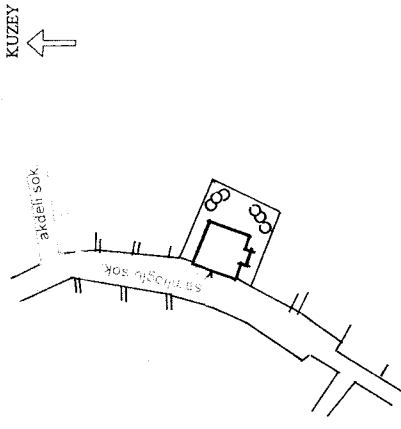
EV KART NO : 3

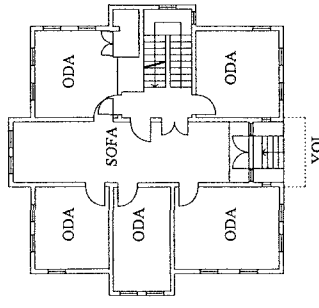
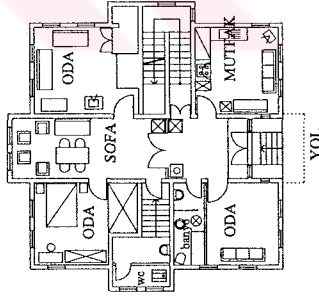
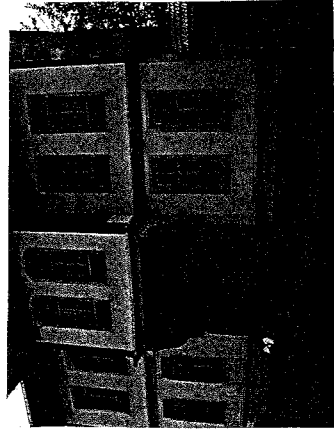
EVİN ADRESİ : Hepkebirler Mahallesi
Şamlıoğlu Sokak No:7

KAT ADEDİ : 2

MALZEME :HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECESESİ : İYİ

BODRUM KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Odunluğun bulunduğu yere yeni merdiven eklenmiş. * Eski çamaşırlığın bir bölümü odunluk, bir bölümü depo olarak kullanılıyor.	

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sofa camlı bir bölmeyle ikiye ayrılmış. * Üst kata çıkan ana merdiven iptal edilip, tam karşısına yeni bir merdiven eklenmiş. * Eklenen merdivenin sahanlığından girilen bir wc eklenmiş. * Eklenen merdivenin üzerine taşan döşemenin üzerine yan taraftaki odadan kullanılan bir dolap yapılmış. * Girişin sol tarafındaki oda bölünerek, sofordan girilen bir banyo oluşturulmuş. * Girişin sağındaki oda içine bir eviye eklenerek mutfak yapılmış.	

Not: Orjinal plan Eyüpgiller, 1999' dan alınmıştır.
Şekil B.3.Hepkebirler Mahallesi-Şamlıoğlu Sokak No:7

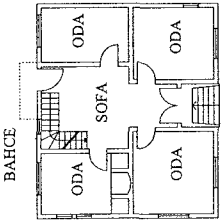
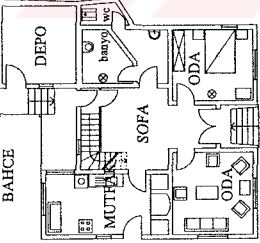
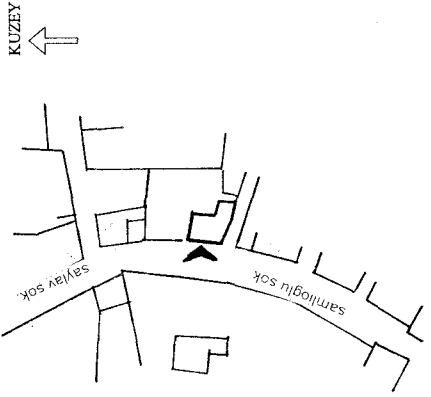
EV KART NO : 4

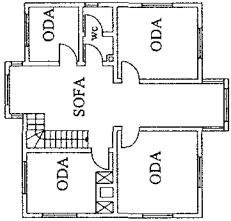
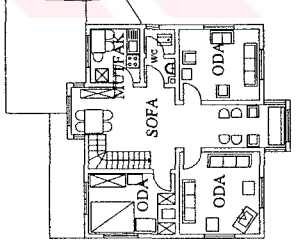
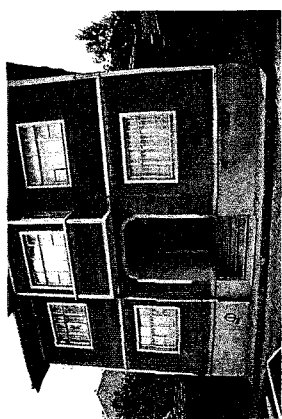
EVİN ADRESİ : Hepkebirler Mahallesi
Şamlıoğlu Sokak No:3

KAT ADEDİ : 2

MALZEME :HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECEŚİ : İYİ

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Merdivenin yukarı çıkışı bir kapıyla ayrılmış. * Merdivenin sol tarafındaki oda genişletilerek mutfak yapılmış. * Merdivenin sağ tarafındaki oda önce genişletilip, sonra bölünerek banyo ve wc oluşturulmuş. * Bahçe tarafına depo eklenmiş.	

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Merdivenin sağ tarafındaki oda, kapısı ileri alınarak mutfak olarak düzenlenmiş.	

Not: Orjinal plan Workshop'ta çizilmiş rölevlerden alınmıştır.
Şekil B.4. Hepkebirler Mahallesi-Şamlıoğlu Sokak No:3

KAT ADEDİ : 4
MALZEME : HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECEŚİ : ORTA

EV KART NO : 5
EVİN ADRESİ : Hekkebirler Mahallesi
Saylav Sokak No:21

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŐİŐKİLİKLER	VAZİYET PLANI
ORİJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sofanın her iki ucu camlı bölme ile bölünerek, iki ayrı oda oluşturulmuş. * Binaya giriş, bahçe tarafına eklenmiş bir merdivenle sağlanmış. * Sol alt köşedeki odanın içindeki dolap, duş ve mutfak olarak değerlendirilmiş. * Sol alt köşedeki oda ile yanındaki oda arasına sürme kapı yapılmış.	

Not: Orijinal plan Eyüpğiller, 1999' dan alınmıştır.
Şekil B.5. Hekkebirler Mahallesi-Saylav Sokak No:21

EV KART NO : 6

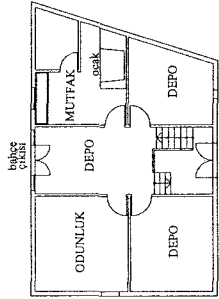
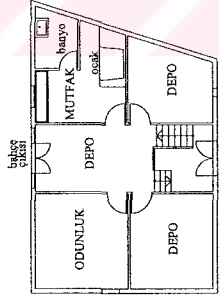
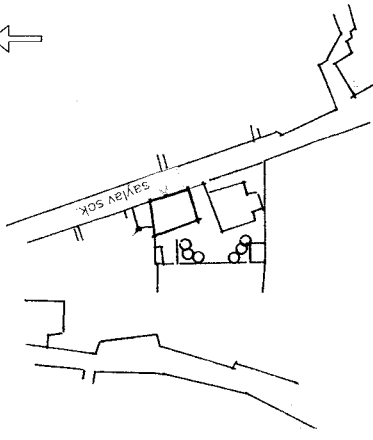
EVİN ADRESİ : İbni Neccar Mahallesi

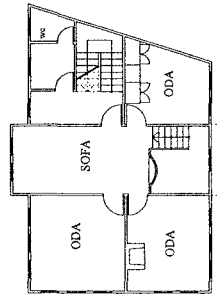
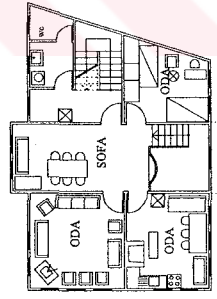
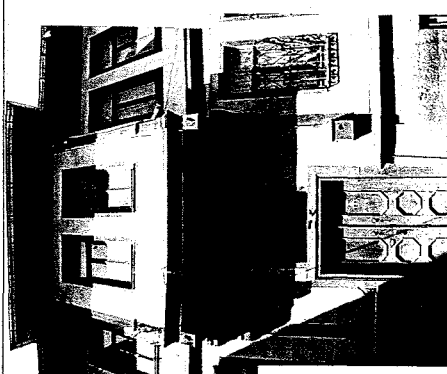
Saylav Sokak No:6

KAT ADEDİ : 2

MALZEME : HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECEŚİ : ORTA

BODRUM KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Depolama amaçlı kullanılıyor.	

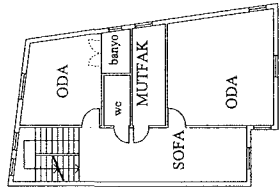
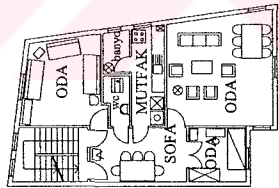
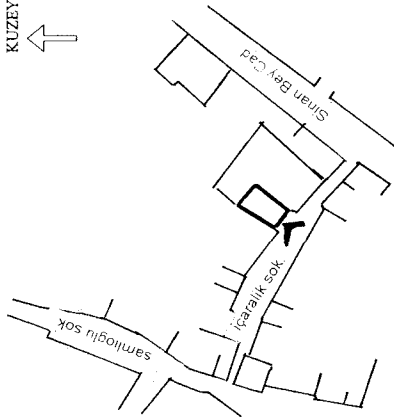
ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Girişin solundaki oda mutfak olarak düzenlenmiş.	

Not: Orjinal plan Eyüpğiller, 1999' dan alınmıştır.

Şekil B.6. İbni Neccar Mahallesi-Saylav Sokak No:6

EV KART NO : 7
EVİN ADRESİ : Hepkebirler Mahallesi
İç Aralık Sokak No:4

KAT ADEDİ : 2
MALZEME : HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECESESİ : ORTA

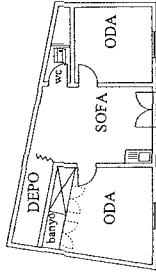
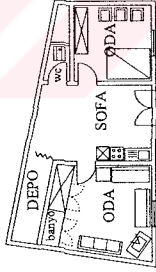
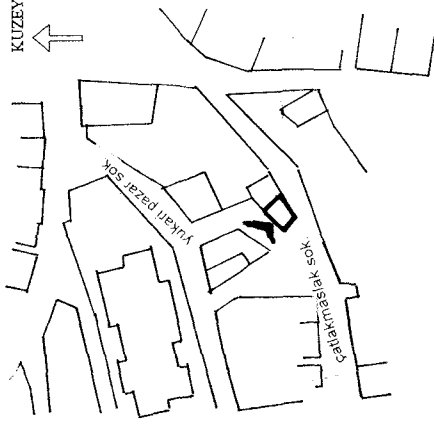
1. KAT PLANI		ŞİMDİKİ DURUM	PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN				
		* Sofa camlı bölme ile bölünüp, bir oda oluşturulmuş. * Dolap içindeki banyo bir duvarla kapatılıp, mutfak tarafından açılan bir kapıyla kullanılmış. * Wc'nin duvarı biraz geri çekilip, oda girişi kapısı içeri alınmış. * Ana merdivenden sofaya geçiş bölücü bir duvarla kapatılıp iki tane kapı açılmış.		

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.

Şekil B.7. Hepkebirler Mahallesi-İç Aralık Sokak No:4

KAT ADEDİ : 1
MALZEME : HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECESESİ : KÖTÜ

EV KART NO : 8
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi
Çatlak Maslak Sokak No:7

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Binada bir değişiklik olmamış.	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.
Şekil B.8. Akmescit Mahallesi-Çatlak Maslak Sokak No:7

EV KART NO : 9

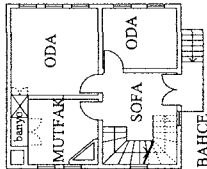
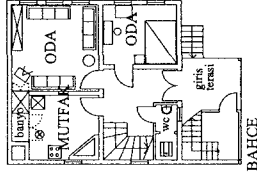
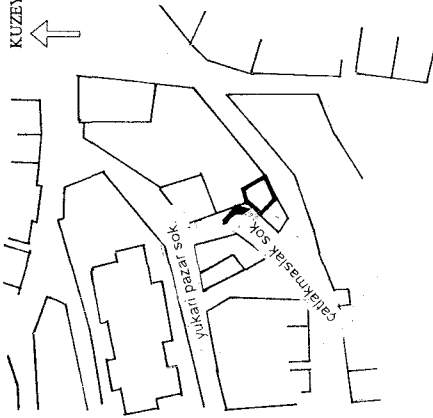
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi

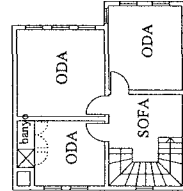
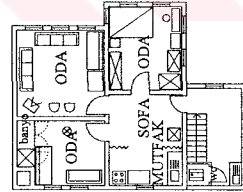
Çatlak Maslak Sokak No:5

KAT ADEDİ : 2

MALZEME :HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECESEİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	
		

1. KAT PLANI		FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	
		* İptal edilen merdivenin üstü kapatılıp, sofaya dahil edilmiş. * Sofanın bir bölümü bir perde ile ayrılıp, mutfak olarak kullanılıyor. * Sağ taraftaki odanın kapısının yeri değiştirilmiş. * Ek bölümde bir wc oluşturulmuş. * Ek bölümün çevresi duvarla kapatılıp pencere açılmış.

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.

Şekil B.9. Akmescit Mahallesi-Çatlak Maslak Sokak No:5

EV KART NO : 10

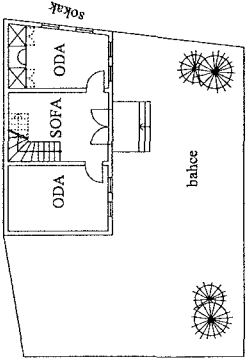
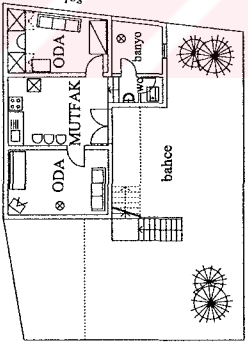
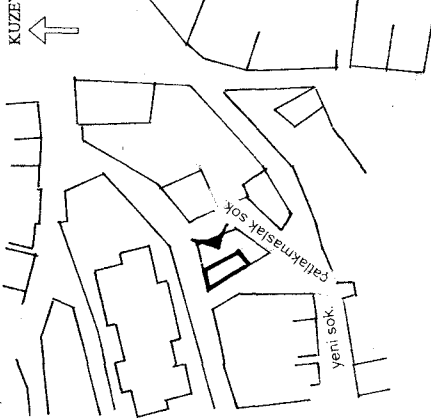
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi

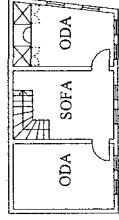
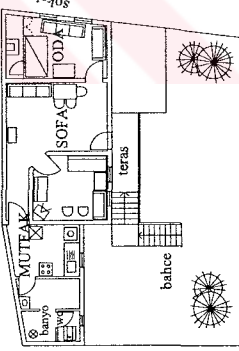
Çatlak Maslak Sokak No:2

KAT ADEDİ : 2

MALZEME : HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECESESİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Üst kata çıkan merdiven iptal edilmiş. * Sol taraftaki oadanın kapısının yeri değiştirilmiş. * Giriş tarafına, içinde wc ve banyo bulunan bir bölüm eklenmiş. * Ek bölümün duvarındaki pencere iptal edilmiş.	

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Üst kata çıkış için, binanın dışına bir merdiven ve açık teras eklenip, giriş için bir kapı açılmış. * İçinde mutfak, banyo ve wc bulunan bir bölüm eklenmiş. * Ek bölüme geçiş için sol taraftaki oda daraltılıp, bir koridor yaratılmış.	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.

Şekil B.10. Akmescit Mahallesi-Çatlak Maslak Sokak No:2

EV KART NO : 11

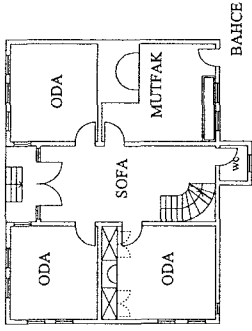
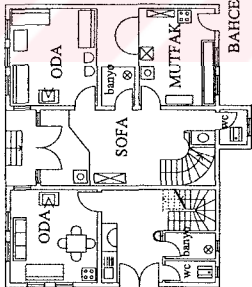
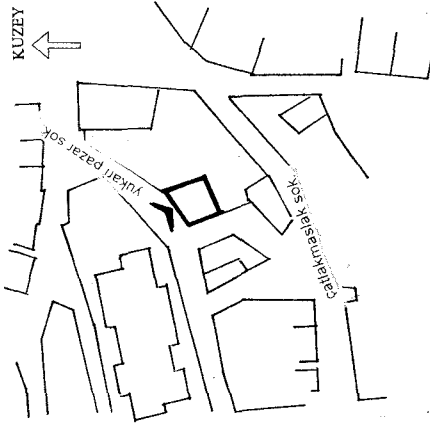
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi

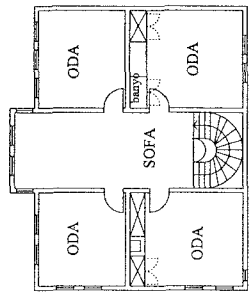
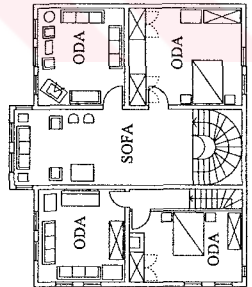
Yukarı Pazar Sokak No:7

KAT ADEDİ : 2

MALZEME : HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECEŚİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	
		
PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER * Sofanın sol tarafı, ikinci bir aileye ayrılmış ve girişi diğer sokaktan verilmiş. * Birinci bölümde üst kata çıkış için merdiven eklenmiş ve merdivenin yanında wc ve banyo oluşturulmuş. * Birinci bölümde girişe eviye eklenmiş ve mutfak olarak kullanılmış. * Birinci bölümdeki odanın içinde yemek pişiriliyor. * İkinci bölümde mutfak içine banyo eklendiği için daraltılıp kapısının yeri değiştirilmiş. * İkinci bölümde sofa banyoya giriş için kapı açılmış. * İkinci bölümde merdivenin altına lavabo eklenmiş.		

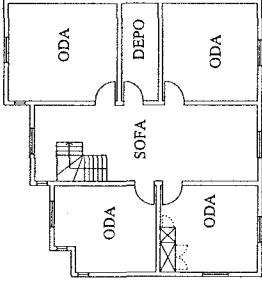
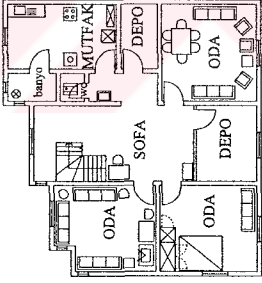
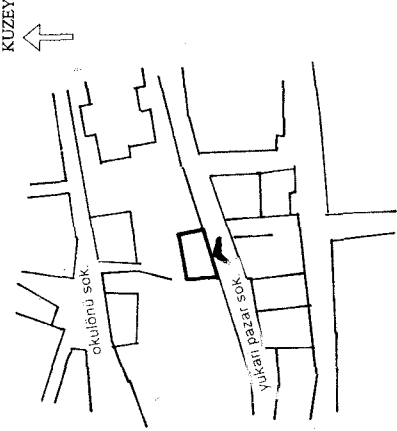
1. KAT PLANI		FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	
		
PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER * Birinci bölümde ilave edilen merdivenden sonra küçük bir hol oluşturulup odalara giriş sağlanmış. * İkinci bölümden, birinci bölüme açılan kapılar iptal edilmiş.		

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.

Şekil B.11. Akmescit Mahallesi-Yukarı Pazar Sokak No:7

KAT ADEDİ : 2
MALZEME : HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECEİ : ORTA

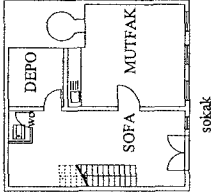
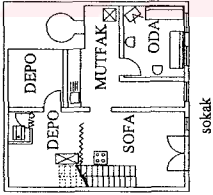
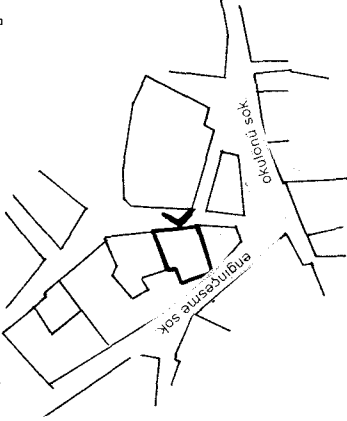
EV KART NO : 12
EVİN ADRESİ : Şazibey Mahallesi
Yukarı Pazar Sokak No:6

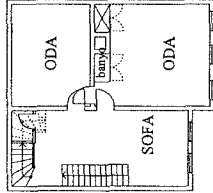
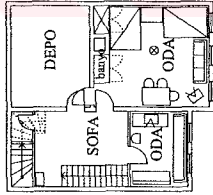
1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sofanın uç kısmı kapatılarak depo yapılmış. * Sağ taraftaki depo küçültülmüş. * Sağ taraftaki oda, banyo, wc ve mutfak olmak üzere üç bölüme ayrılmış. * Banyoya mutfaktan giriliyor.	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.
Şekil B.12. Şazibey Mahallesi-Yukarı Pazar Sokak No:6

KAT ADEDİ : 2
MALZEME :HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECEİ : ORTA

EV KART NO : 13
EVİN ADRESİ : Şazibey Mahallesi
Okul Önü Sokak No:19

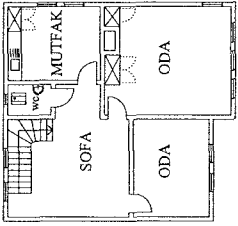
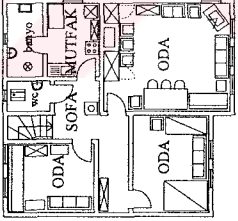
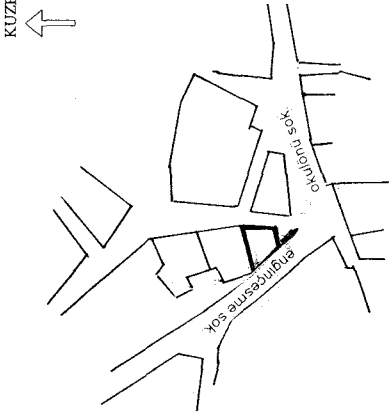
ZEMİN KAT PLANI		VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	
		

1. KAT PLANI		FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	
		* Sofa bir perde ile bölünmüş. * Mutfak sokak cephesi tarafında bir oda oluşturulmuş. * Mutfak ışık alabilmesi açısından sokak cephesine bakan bir koridor oluşturulmuş. * Üst kata çıkan merdiven bir duvarla kapatılıp iptal edilmiş. * Sofa camlı bir bölme ile kapatılıp, bir oda oluşturulmuş. * Sağ üst köşedeki oda depo olarak kullanılıyor.

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.
Şekil B.13. Şazibey Mahallesi-Okul Önü Sokak No:19

KAT ADEDİ : 2
MALZEME : HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECEŚİ : ORTA

EV KART NO : 14
EVİN ADRESİ : Şazibey Mahallesi
Engin Çeşme Sokak No:4

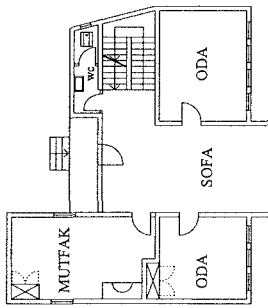
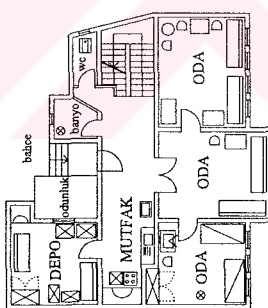
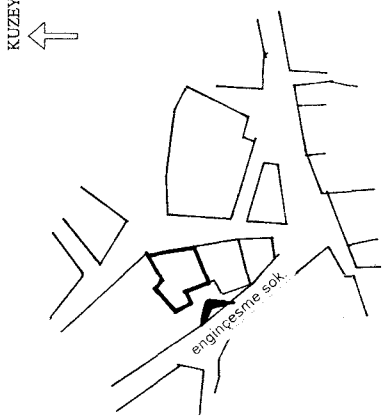
1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sofada merdivenin bir bölümünün üstü kapatılarak oda oluşturulmuş * Mutfağın içinden girilen bir banyo yapılmış.	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.

Şekil B.14. Şazibey Mahallesi-Engin Çeşme Sokak No:4

KAT ADEDİ : 3
MALZEME : HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECESESİ : ORTA

EV KART NO : 15
EVİN ADRESİ : Şazibey Mahallesi
Engin Çeşme Sokak No:4-A

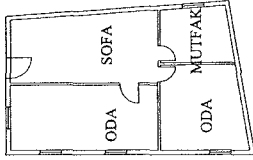
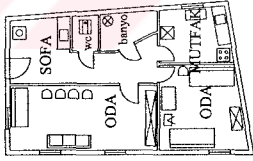
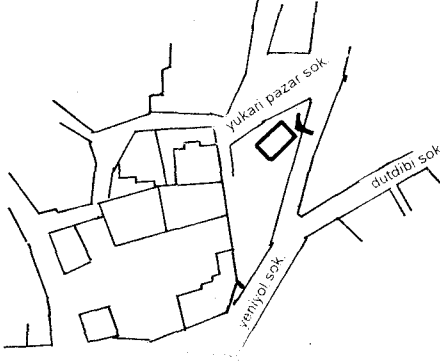
1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sofa bölünerek bir oda oluşturulmuş * Mutfak bölünerek, depo alanı oluşturulmuş. * Sofa ile mutfak arasındaki duvar kaldırılıp, bir köşesi açık mutfak olarak düzenlenmiş. * Wc'nin yanına banyo eklenmiş.	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.

Şekil B.15. Şazibey Mahallesi-Engin Çeşme Sokak No:4-A

EV KART NO : 16
 EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi
 Yeniyol Sokak No:22

KAT ADEDİ : 2
 MALZEME : HİMİŞ
 KORUNMUŞLUK DERECESESİ : KÖTÜ

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sofa bölünerek banyo ve wc oluşturulmuş.	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.
 Şekil B.16. Akmescit Mahallesi-Yeniyol Sokak No:22

EV KART NO : 17

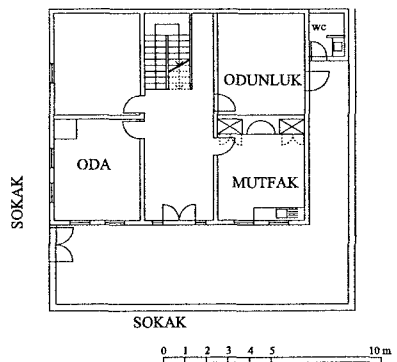
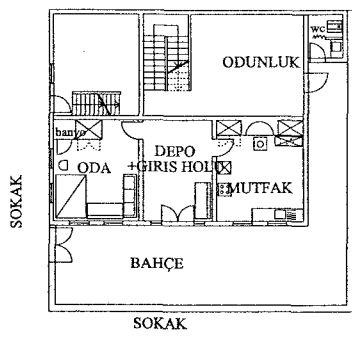
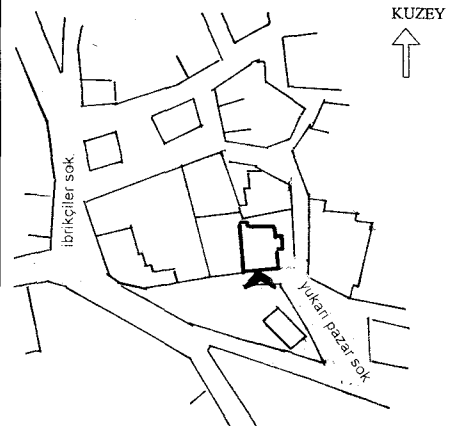
EVİN ADRESİ : Akmesit Mahallesi

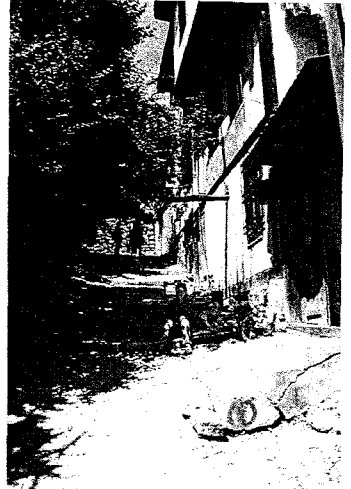
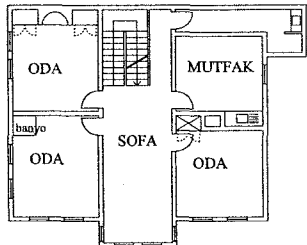
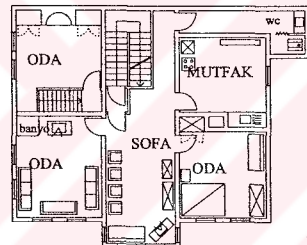
Yukarı Pazar Sokak No:18

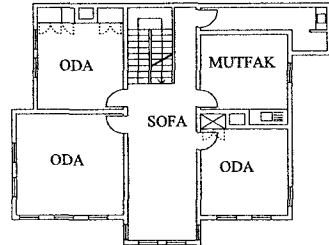
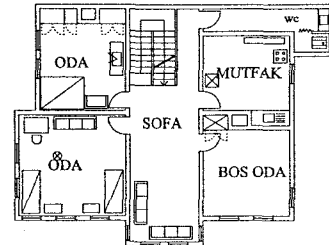
KAT ADEDİ : 3

MALZEME :HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECEİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Bir aile tarafından kullanılan ön bölüme bahçeden giriliyor. * Sofa bir duvarla ikiye ayrılmış. * Üst katlara çıkış için sokak tarafından girilen odanın içinde bir merdiven yapılmış.	

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* İkinci aile tarafından kullanılan bu kata giriş için sofada küçük bir hol oluşturulup, buradan üst kata çıkış ve bu kattaki bölüme giriş için iki kapı oluşturulmuş. * İçinde merdiven olan odaya giriş için bir kapı açılmış.	

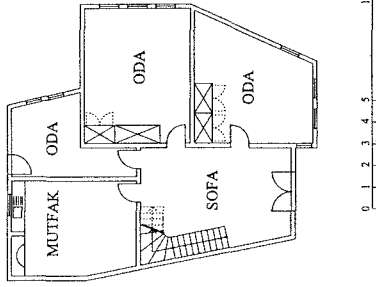
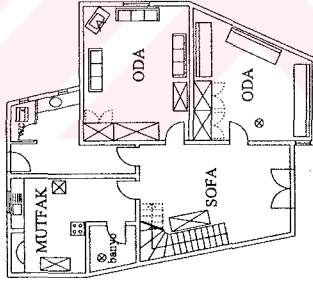
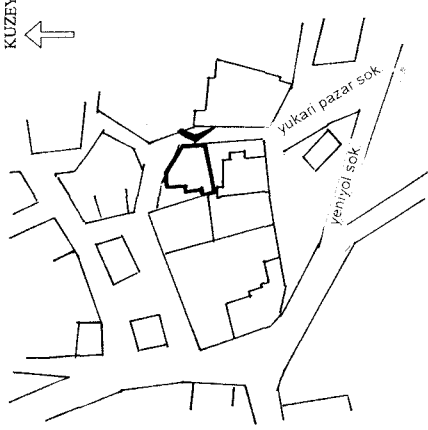
2. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Ana merdivenle bu kata çıkılıyor.	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.

Şekil B.17. Akmesit Mahallesi-Yukarı Pazar Sokak No:18

EV KART NO : 18
 EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi
 Yukarı Pazar Sokak No:16

KAT ADEDİ : 2
 MALZEME : HİMİŞ
 KORUNMUŞLUK DERECESESİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Mutfakn içinde bir banyo oluşturulmuş. * Sağ üst köşedeki odanın içine bir wc yapılmış.	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.
 Şekil B.18. Akmescit Mahallesi-Yukarı Pazar Sokak No:16

EV KART NO : 19

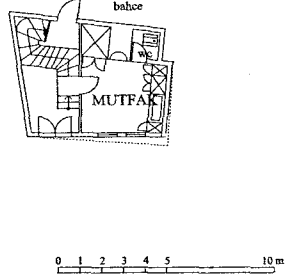
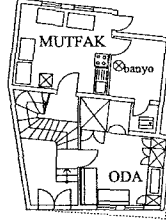
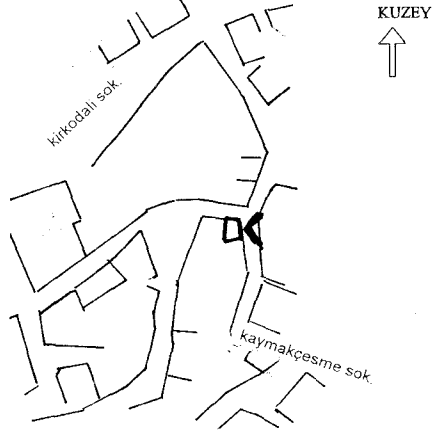
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi

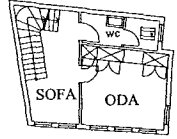
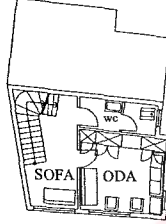
Kaymak Çeşme Sokak No:13

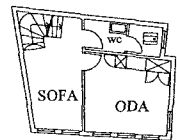
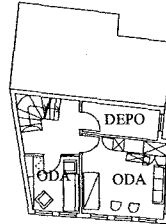
KAT ADEDİ : 3

MALZEME :HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECESİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Mutfak oda olarak kullanılıyor. * Binanın arka tarafına, içinde mutfak, banyo ve wc bulunan tek katlı bir bölüm eklenmiş. * Wc'ye banyonun içinden giriliyor.	

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Bu katta bir değişiklik olmamış.	

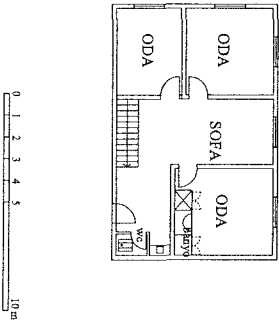
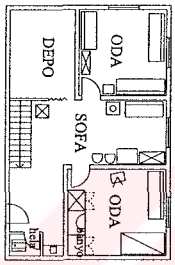
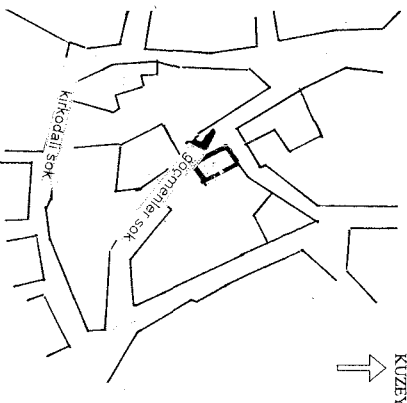
2. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sofa camlı bir bölme duvarı ile bölünerek, bir oda oluşturulmuş.	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.

Şekil B.19. Akmescit Mahallesi-Kaymak Çeşme Sokak No:13

EV KART NO : 20
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi
Göçmenler Sokak No:12

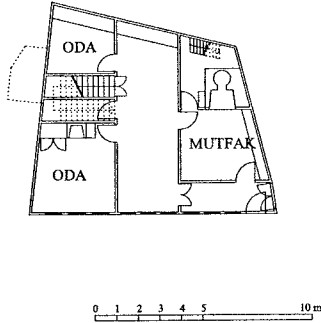
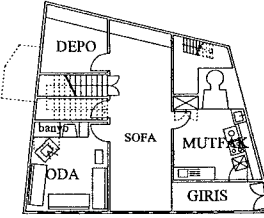
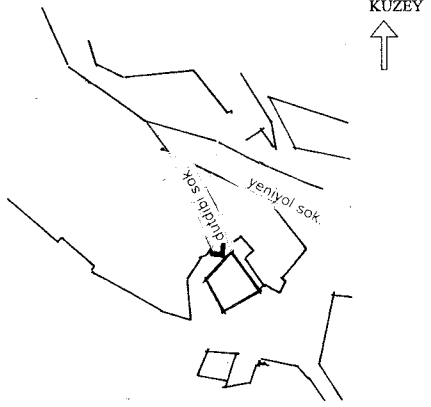
KAT ADEDİ : 2
MALZEME :HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECESEİ : KÖTÜ

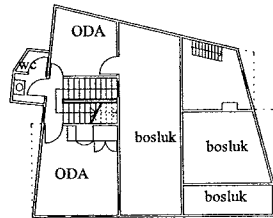
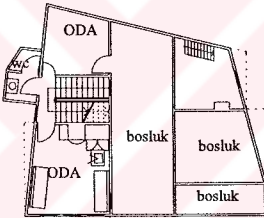
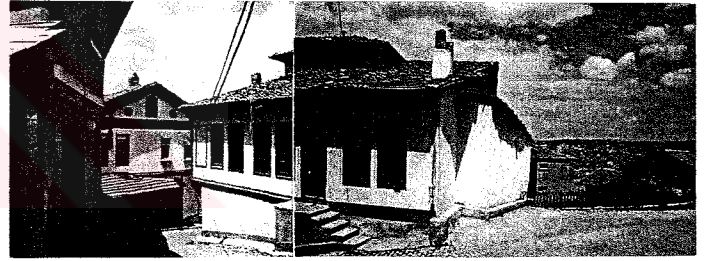
ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORİJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sol alt köşedeki odanın kapısı iptal edilip, sofadan bir perde ile ayrılmış.	

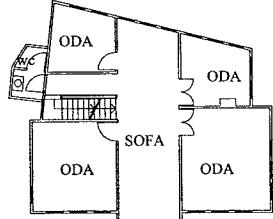
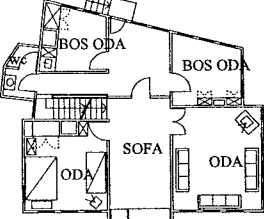
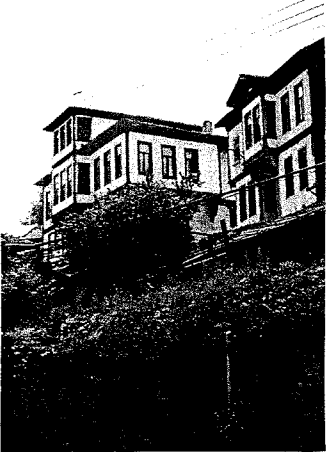
Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.
Şekil B.20. Akmescit Mahallesi-Göçmenler Sokak No:12

EV KART NO : 21
EVİN ADRESİ : Akmesic Mahallesi
Dutdibi Sokak No:1

KAT ADEDİ : 3
MALZEME :HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECEİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORİJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Mutfaktan diğer odaya geçiş kapatılmış. * Giriş bölümünden mutfaka geçiş kapatılmış. * Giriş bölümü ile sofa arasındaki kapı iptal edilmiş. * Mutfakın arkasında, içinde ara kata geçişi sağlayan merdiven bulunan oda iptal edilmiş.	

ARA KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	
ORİJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Bu katta bir değişiklik yapılmamış.	

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	
ORİJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sofa bir bölme duvarı ile ikiye bölünmüş. * Sofanın arka tarafında, arka sokağa giriş kapısı açılmış. * Sağ üst köşedeki kapının yeri değiştirilmiş.	

Not: Orijinal plan Eyüpgiller, 1999' dan alınmıştır.
Şekil B.21. Akmesic Mahallesi-Dutdibi Sokak No:1

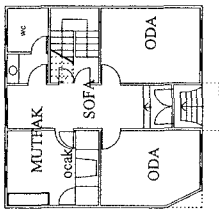
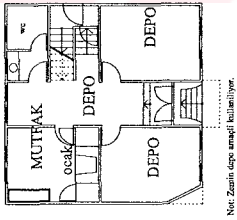
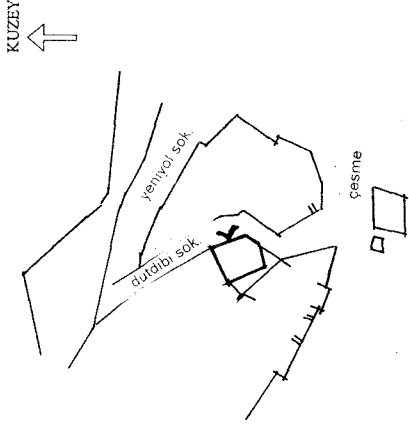
EV KART NO : 22

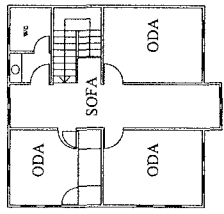
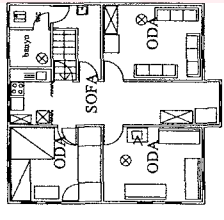
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi
Dutdibi Sokak No:4

KAT ADEDİ : 2

MALZEME :HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECESESİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Bu kat ev sahibine ait depo olarak kullanılıyor. * Üst kata çıkış için binanın yan tarafında, merdiven sahanlığında bir kapı açılmış. * Sahanlıktan alt kata geçiş bir kapı ile kapatılmış. * Merdivenin ortasına bir duvar örülmüş.	

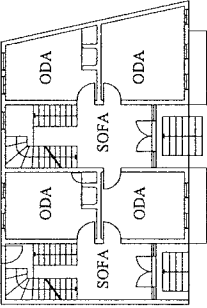
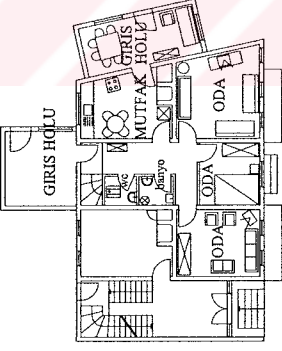
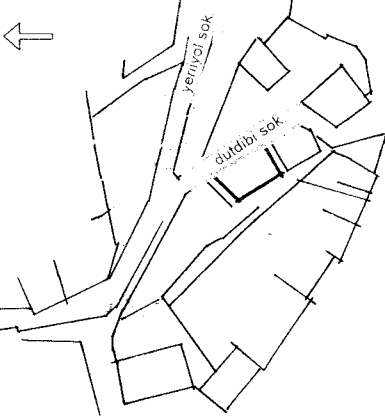
1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sofanın bir bölümü perde ile kapatılarak mutfak oluşturulmuş. * Merdivenin bir kolunun üstü döşeme ile kapatılıp, arka taraftaki banyo ve wc'ye geçiş verilmiş. * Banyoya wc'nin içinden geçiliyor.	

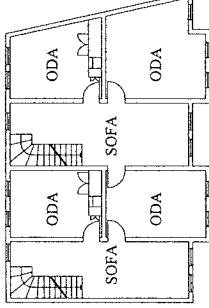
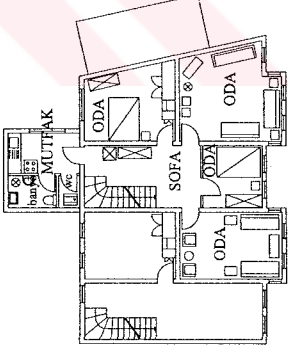
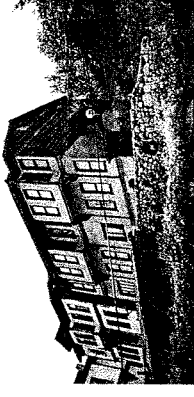
Not: Orjinal plan Eyüpgiller, 1999' dan alınmıştır.
Şekil B.22. Akmescit Mahallesi-Dutdibi Sokak No:4

EV KART NO : 23

EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi

Dutdibi Sokak No:2

ZEMİN KAT PLANI		VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	
		

1. KAT PLANI		FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM	
		

PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER

- * Binanın sokak tarafındaki orijinal girişi iptal edilip, bahçe tarafına eklenmiş bir bina ile giriş sağlanmış.
- * Bahçedeki ek bölümün içinden geçilerek mutfak ve binaya giriliyor.
- * Üst katta kalan ebeveynler için arka bölüme ayrı bir giriş binası eklenmiş.
- * Eklenen giriş binasından asıl binaya, yukarı çıkabilmeleri için geçiş verilmiş.
- * Sofa kapatılarak bir oda oluşturulmuş.
- * Sofa genişletilerek, orijinal bina girişi iptal edilmiş.
- * Sofa bölünerek banyo ve wc oluşturulmuş.
- * Sol alt köşedeki odadan, şu an farklı bir kullanıcının oturduğu bölüme geçiş kapatılmış.
- * Alt kata inen merdiven iptal edilmiş.

PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER

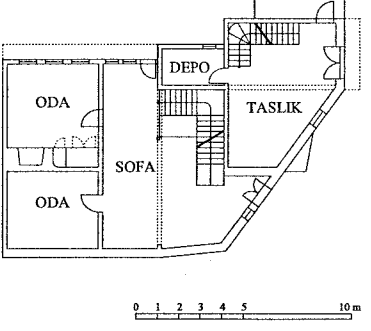
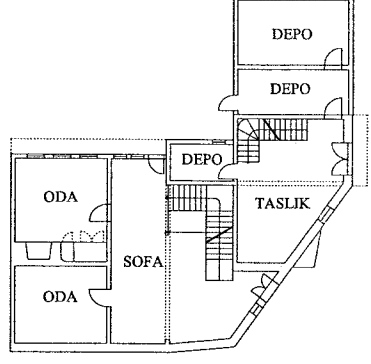
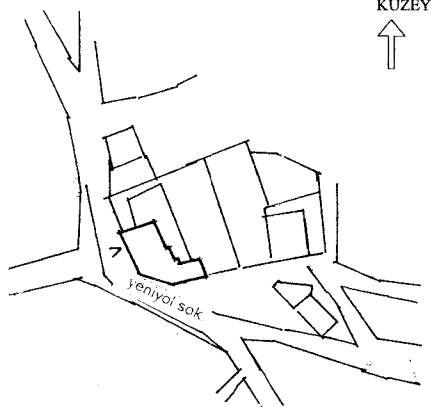
- * Ek bina bölünerek wc, banyo ve mutfak oluşturulmuş.
- * Sofa kapatılarak bir oda oluşturulmuş.
- * Sol alt köşedeki odadan, diğer bölüme geçiş kapatılmış.

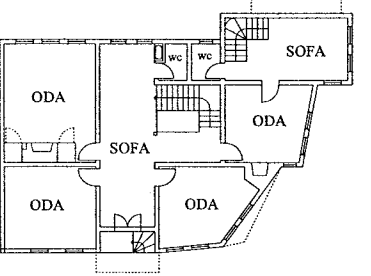
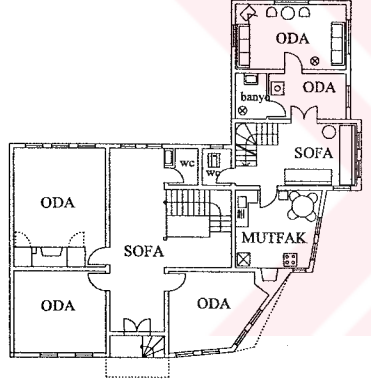
Not: Orijinal plan Eyyüpgiller, 1999' dan alınmıştır.

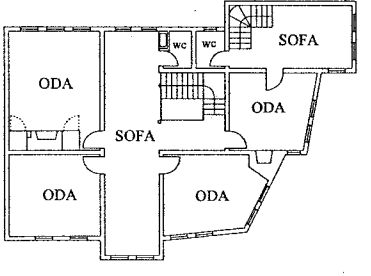
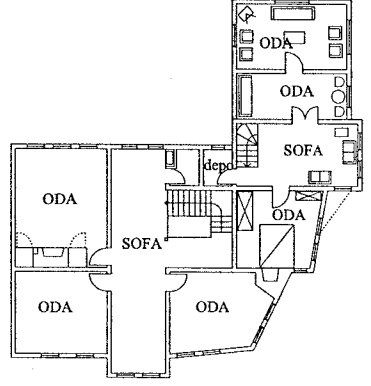
Şekil B.23. Akmescit Mahallesi-Dutdibi Sokak No:2

EV KART NO : 24
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi
Yeniyol Sokak No:26

KAT ADEDİ : 3
MALZEME :HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECEŚİ : ORTA

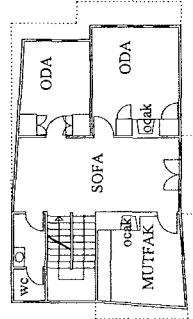
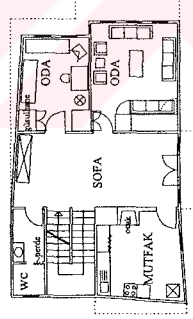
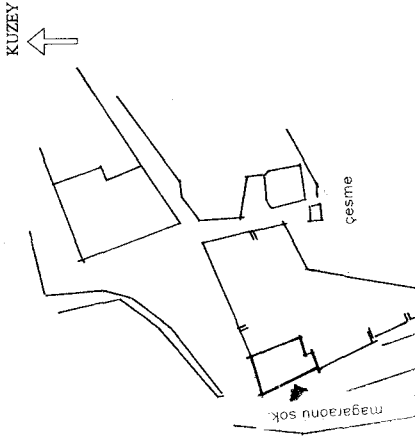
BODRUM KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŐİŐİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORİJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Ana binaya, yığma bir ek bina yapılmış. * Farklı bir kullanıcı tarafından kullanılan ek binada depolar oluşturulmuş.	

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŐİŐİKLİKLER	
ORİJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Ek binada, sofanın içinden geçilen iki tane oda ve bir banyo oluşturulmuş. * Sofanın yanındaki oda mutfak olarak kullanılıyor. * Mutfağın olduğu bölümden, diğeri kullanıcıların yaşadığı bölüme geçiş kapatılmış.	

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŐİŐİKLİKLER	
ORİJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Ek binada, sofanın içinden geçilen iki tane oda oluşturulmuş. * Diğeri kullanıcıların yaşadığı bölüme geçiş kapatılmış.	

Not: Orijinal plan Eyüpgiller, 1999' dan alınmıştır.
Şekil B.24. Akmescit Mahallesi-Yeniyol Sokak No:26

EV KART NO : 25
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi
İbrikçiler Sokak No:8

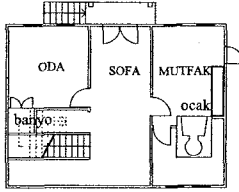
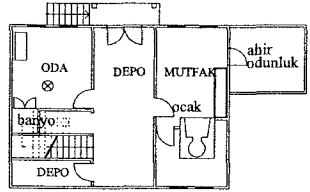
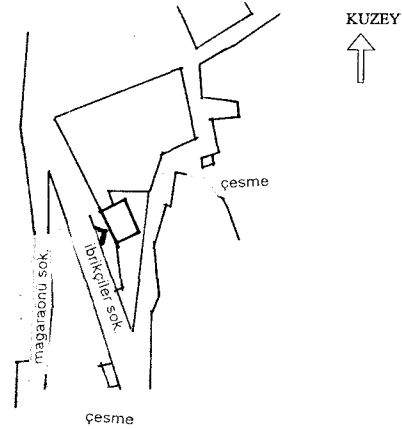
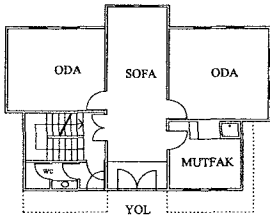
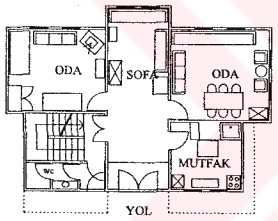
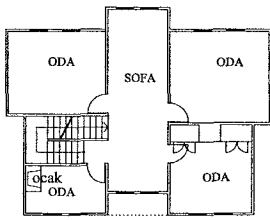
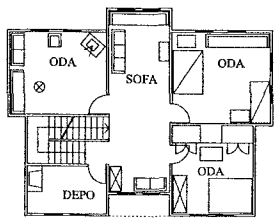
ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Wc'nin kapısının yerine perde konulmuş. * Sağ alt köşedeki odanın içindeki ocak kullanılmıyor.	

Not: Orjinal plan Eyyüpgiller, 1999' dan alınmıştır.
Şekil B.25. Akmescit Mahallesi-İbrikçiler Sokak No:8

EV KART NO : 26

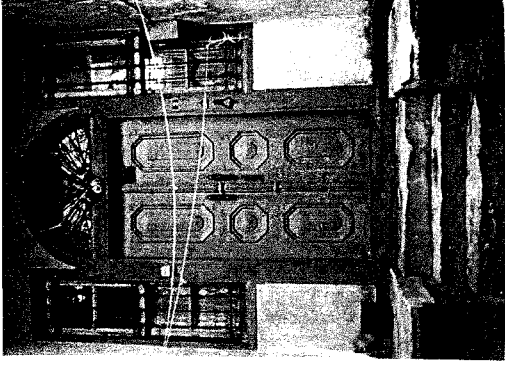
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi

İbrikçiler Sokak No:6

BODRUM KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Depo olarak kullanılıyor.	
ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Bu katta bir değişiklik yapılmamış.	
1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Merdivenin yanından girilen oda depo olarak kullanılıyor.	

Not: Orijinal plan Eyüpgiller, 1999' dan alınmıştır.

Şekil B.26. Akmescit Mahallesi-İbrikçiler Sokak No:6

KAT ADEDİ : 4
MALZEME : HİMİŞ
KORUNMUŞLUK DERECEİ : ORTA

EV KART NO : 27
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi
İbrikçiler Sokak No:3

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sol üst köşedeki oda depo olarak kullanılıyor. * Sofadan merdivenin olduğu bölüme geçiş, camlı bir bölmedeki kapı ile sağlanmış. * Mutfakın içine, girişi mutfaktan verilen bir banyo eklenmiş. * Mutfaka sağ alt köşedeki yatak odasından geçiş verilmiş.	

Not: Orjinal plan Workshop'ta çizilmiş rölevelerden alınmıştır.
Şekil B.27. Akmescit Mahallesi-İbrikçiler Sokak No:3

EV KART NO : 28

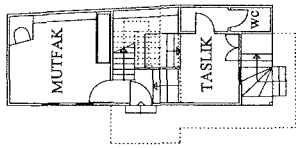
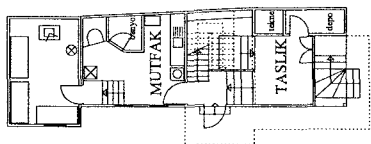
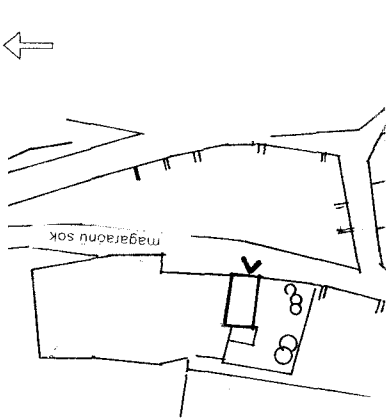
EVİN ADRESİ : Akmesic Mahallesi

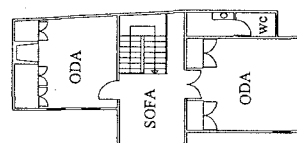
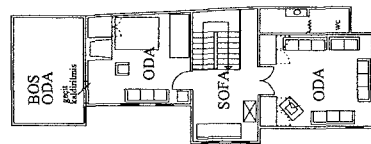
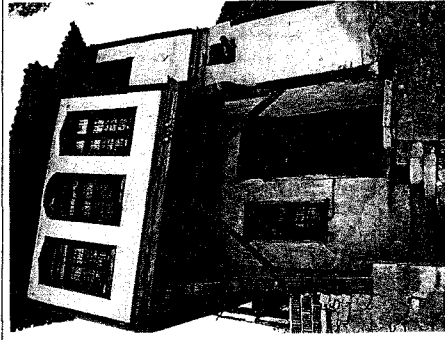
Mağaraönü Sokak No:5

KAT ADEDİ : 2

MALZEME :HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECESE : KÖTÜ

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Girişteki wc bölünerek depo ve su teknesi oluşturulmuş. * Mutfağın içine bir banyo eklenmiş. * Binaya, mutfağın içinden geçilerek girilen bir bölüm eklenmiş.	

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Wc'nin kapısının yerine bir perde konulmuş. * Arka odada, ocağın yanındaki dolap iptal edilmiş. * İptal edilen dolabın yerinde, ek bölüme açılan kapı iptal edilmiş.	

Not: Orjinal plan Eyüpçiller, 1999' dan alınmıştır.

Şekil B.28. Akmesic Mahallesi-Mağaraönü Sokak No:5

EV KART NO : 30

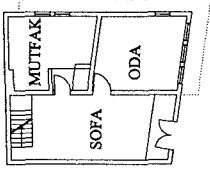
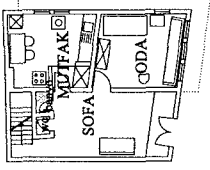
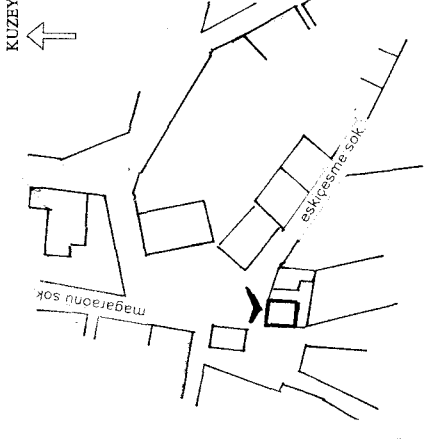
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi

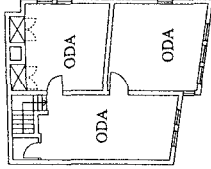
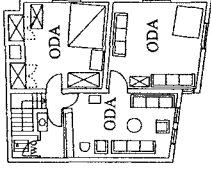
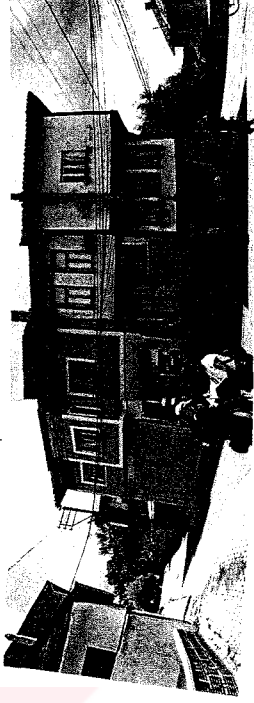
Eskiçeşme Sokak No:19

KAT ADEDİ : 2

MALZEME :HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECESESİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Bu katta bir değişiklik yapılmamış.	

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sofa bölünerek bir oda oluşturulmuş. * Sofadan geçilerek girilen bir wc yapılmış. * Sağ ön ve arka taraftaki odaların pencere boyutu ve adedi değiştirilmiş.	

Not: Orjinal plan Workshop'ta çizilmiş rölevelerden alınmıştır.

Şekil B.30. Akmescit Mahallesi-Eskiçeşme Sokak No:19

EV KART NO : 31

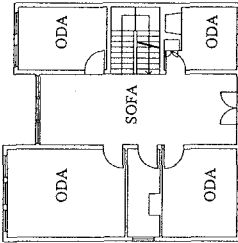
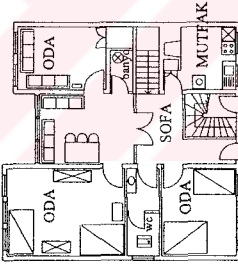
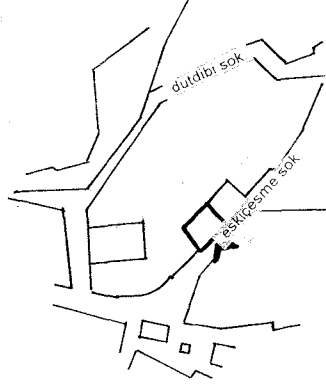
EVİN ADRESİ : Akmescit Mahallesi

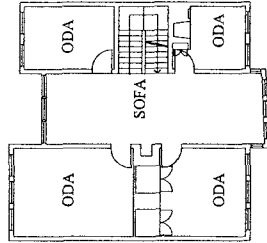
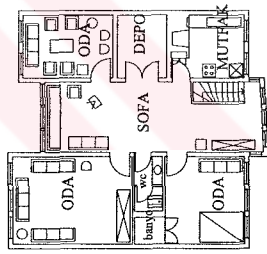
Eski Çeşme Sokak No:20

KAT ADEDİ : 3

MALZEME : HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECESESİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Orjinal merdiven iptal edilmiş, sadece bodrum kata inen kolu bırakılmış. * İki aile tarafından kullanılan binada, üst kattaki aileye çıkış için ikinci bir kapı açılıp, girişte aynı bir merdiven oluşturulmuş. * Sofa ara bölmeyle ikiye bölünmüş. * Boş depo wc yapılmış. * Merdivenin kapatılan kolunda, sofadan girilen bir banyo ve arka odadan kullanılan bir dolap oluşturulmuş.	

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* İptal edilen merdivenin olduğu bölüm, bir döşeme ile kapatılıp sofadan girilen bir depo oluşturulmuş. * Sofadan girilen bir wc yapılmış.	

Not: Orjinal plan Eyüpgiller, 1999' dan alınmıştır.

Şekil B.31. Akmescit Mahallesi-Eski Çeşme Sokak No:20

EV KART NO : 32

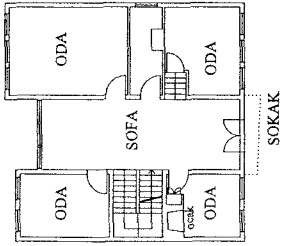
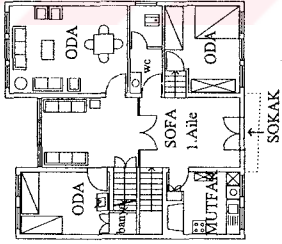
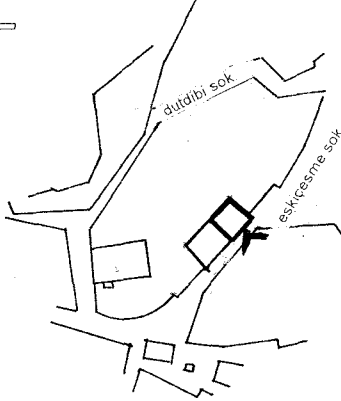
EVİN ADRESİ : Akmesicit Mahallesi

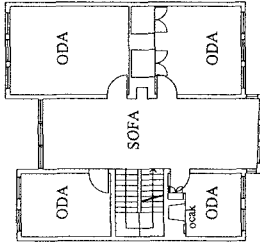
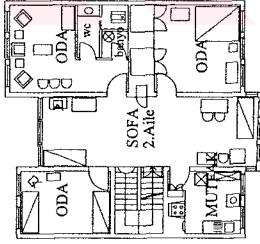
Eski Çeşme Sokak No:18

KAT ADEDİ : 3

MALZEME :HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECESESİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		ŞİMDİKİ DURUM	PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN				
			* Sofa ara bölmeyle ikiye bölünmüş. * Üst kattaki aile merdivenden çıkabilmek için aynı sofadan geçiyor. * Üst kattaki aile için merdiven başlangıcına kapı eklenmiş. * Sofadan girilen bir wc yapılmış.	

1. KAT PLANI		ŞİMDİKİ DURUM	PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN				
			* Sağ arka odanın içinden geçilerek girilen bir banyo ve wc oluşturulmuş.	

Not: Orjinal plan Eyüpğiller, 1999' dan alınmıştır.
Şekil B.32. Akmesicit Mahallesi-Eski Çeşme Sokak No:18

EV KART NO : 33

EVİN ADRESİ : Akmesic Mahallesi

Kızılbaş Sokak No:10

KAT ADEDİ : 2

MALZEME :HİMİŞ

KORUNMUŞLUK DERECEİ : ORTA

ZEMİN KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	VAZİYET PLANI
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* Sağ taraftaki odanın yanına bir oda eklenmiş. * Bahçeye çıkış kapısının yanına ek bölümdeki depoya geçiş verilmiş. * Ek bölümün üst katında, ikinci ailenin yaşadığı bölüme çıkabilmek için sokaktan girilen, içinde merdiven bulunan bir ek yapılmış.	

1. KAT PLANI		PLANDA SAPTANAN DEĞİŞİKLİKLER	FOTOĞRAF
ORJİNAL PLAN	ŞİMDİKİ DURUM		
		* İkinci ailenin yaşadığı ek bölüme geçiş için wc'nin bulunduğu yerden kapı açılmış.	

Not: Planlar Tuğba Sağdıç tarafından hazırlanmıştır.

Şekil B.33. Akmesic Mahallesi-Kızılbaş Sokak No:10

EK C - ANKET FORMU

ANKET NO:.....

Görüşme tarihi :.../.../1999

Görüşme saati :.....

Mahalle:.....

Cadde/Sokak :.....

Hane no:

BÖLÜM 1- KULLANICININ SOSYO DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

1- Görüşmenin Yapıldığı Kişinin:

DOĞUM YILI	CİNSİYETİ	ÖĞRENİM DURUMU	MESLEĞİ	MEDENİ HALİ
19....	a. Kadın () b. Erkek ()	a. Okuma yazması yok () b. Okur yazar () c. İlk öğrenim () d. Ortaokul () e. Yüksek ()	a. Öğrenci () b. Ev hanımı () c. Memur () d. İşçi () e. Serbest () f. Emekli () g. Diğer ()	a. Evli () b. Bekar () c. Dul ()

2- Aile Bireyleri

No	Adı Soyadı	Cinsiyeti	Görüşmeciye Yakınlığı	Doğum Tarihi	Eğitim Durumu	Mesleği
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						

3- Bu mahallede ne kadar zamandan beri oturuyorsunuz?

.....

4- Daha önce nerede oturuyordunuz?

İl/ilçe:.....

Köy/ mahalle:.....

5- Kastamonu' ya ne zaman geldiniz?(Daha önce Kastamonu dışında ise)

.....

6- Daha önce oturduğunuz evden neden taşındınız?

- Ekonomik nedenler
- Ailevi nedenler
- Konut çevresine ilişkin nedenler
 - Bu bölgede ev alması
 - Çevrenin sıkışık ve çok katlı olması
 - Çevrenin pis ve bakımsız oluşu
 - Ulaşım zorluğu
 - Yeşil alanların yetersiz oluşu
 - Çocuklar için uygun olmayışı

7. Komşuların iyi olmayışı
8. Gürültülü olması
9. Olumsuz manzara
10. Diğer

d. Konuta ilişkin nedenler

1. Büyüklüğü yetersizdi
2. Düzenlenişi iyi değildi
3. Baktığı yön uygun değildi
4. Dış görünüşü hoş değildi
5. Yapısal sorunları vardı(rutubet, akma, ses geçirme)

7- Bu konut bölgesine taşınmanızda hangi faktörler etkili oldu?

- a. Ekonomik nedenler
- b. Ailevi nedenler
- c. Konut çevresine ilişkin nedenler
 1. Okula ve işe yakınlık
 2. Çevrenin düzenli ve ferah olması
 3. Çevrenin temiz ve bakımlı oluşu
 4. Ulaşım kolaylığı
 5. Yeşil ve açık alanların planlı oluşu
 6. Çocuklar için uygun olması
 7. Komşuların nitelikli seçkin oluşu
 8. Sakin ve huzurlu bir yer olması
 9. Bahçeli olması
 10. Diğer
- d. Konuta ilişkin nedenler
 1. Büyüklüğü(uygun)
 2. Oda sayısı
 3. Düzenlenişi iyi
 4. Baktığı yön
 5. Binanın dış görünüşü

7- Bu konuttan başka sahip olduğunuz başka konut var mı?

- a. Evet b. Hayır

8- Evet ise) kaç tane?.....

9- Niye onlarda değil de bu evde oturuyorsunuz?

BÖLÜM 2- MAHALLENİN GENEL NİTELİKLERİ

10- Mahallenizden memnun musunuz?

- a. Evet b. Hayır c. Kısmen

11- Memnun değilseniz nedenleri nelerdir?

- a. Kalabalık
- b. Gürültülü
- c. Yollar dar
- d. Hizmet yetersiz

12- Komşuluk ilişkilerinden memnun musunuz?

- a. Evet b. Hayır c. Kısmen

13- Kastamonu içinde hangi mahallede oturmak isterdiniz? Neden?

14- Ne kadar sıklıkla komşularınızı ziyaret edersiniz?

- a. Hergün iki defa
- b. Hergün bir defa
- c. 2-3 günde bir
- d. Haftada bir
- e. Hiç

BÖLÜM 3- KONUT İLE İLGİLİ DÜŞÜNCE VE EYLEMLER

15- Evinizden memnun musunuz?

Neden?.....

- a.Evet
- b. Hayır
- c. Kısmen

16- Eviniz kendinizin mi?

- a. Evet
- b. Hayır

17- Ne kadar zamandır bu evde oturuyorsunuz?.....

18- Evinizde kaç oda var?

- a. 1
- b. 2
- c. 3
- d. 4 ve üstü

19- Bu oda sayısı sizce yeterli mi?

- a. Evet
- b. Hayır

20- Evinizin bahçesi var mı?

- a. Evet
- b. Hayır

21- Varsa memnun musunuz?

- a. Evet
- b. Hayır

22- Ne tür bir konutta oturmak isterdiniz?

Neden?.....

- a. Ahşap geleneksel
- b. Kagir geleneksel
- c. Betonarme geleneksel
- d. Betonarme apartman
- Bahçeli/ bahçesiz

23- Evinizde odaların bu şekilde yerleştirilmiş olmasından memnun musunuz?

- a. Evet
- b. Hayır

24- (Hayır ise) Hangi bakımlardan memnun değilsiniz?

- a. Büyüklüğü yetersiz
- b. Oda sayısı yetersiz
- c. Mekanların birbirleri ile ilişkileri kötü

24- (Hayır ise) Nasıl olmasını isterdiniz? Nasıl olması daha uygun olurdu?

.....

25- Bu sorunları gidermek için şimdiye kadar evinizde ne tür değişiklikler yaptınız?

.....

26- Eğer şimdiye kadar evinizde bu sorunlarla ilgili olarak herhangi bir değişiklik yapmadıysanız, imkan bulunca ne tür değişiklikler yapmayı düşünüyorsunuz?

.....

27- Evinizde en son ne zaman mevsimlik temizlik ve bakım(boya,badana v.b.) yaptınız?

.....

28- Ayrı bir banyonuz var mı?

- a. Evet
- b. Hayır

29- Banyoda aşağıdakilerden hangisi var?

- a. Kurna
- b. Küvet
- c. Duş
- d. Termosifon
- e. Şofben

30- Helanız alafranga mı, alaturka mı?.....

31- Hangi tip helayı tercih edersiniz?

- a. Alaturka
- b. Alafranga

32- Evinizi ne şekilde ısıtıyorsunuz?

- a. Soba
- b. Şömine
- c. Kalorifer

33- Sahip olduğunuz dayanıklı tüketim mallarını belirtiniz.

- a. Buzdolabı
- b. Fırın
- c. Bulaşık makinesi
- d. Çamaşır makinesi
- f. Elektrik süpürgesi
- g. Renkli televizyon
- h. Video
- i. Radyo
- j. Teyp
- k. Müzik seti
- l. Bilgisayar
- m. Otomobil
- n. Diğer

34- Evinizde yemek yediğiniz ve oturduğunuz yerler ayrı mıdır?

- a. Evet
- b. Hayır

35 Evin neresinde yemek yeniyor?

- a. Mutfak
- b. Sofa
- c. Oturma odası
- d. Ayrı yemek odası
- e. Diğer

36- Misafir ağırlamak için ayrı bir odanız var mı?

- a- Evet
- b- Hayır

37- Böyle bir yere ihtiyacınız var mı?

- a. Evet
- b. Hayır

38- Evinizin oturma için kullanılan yerinde yatan var mı?

- a. Evet
- b. Hayır

39- Çocuklar nerede ders çalışıyor?.....

40- Çocuklar nerede oynuyorlar?

- a. Ev
- b. Bahçe
- c. Sokak
- d. Diğer

41- Çocukların nerede oynamasını tercih ederdiniz?.....

42- (Bahçeniz varsa) Bahçenizi ne şekilde kullanıyorsunuz?

- a. Oturma
- b. Depolama
- c. Misafir ağırlama
- d. Diğer

43- (Birden fazla bahçe varsa) Ön / arka/yan bahçe mi daha çok kullanılır?

44- Evinizde yabancıların görmesini istemediğiniz mekanlar var mı?

- a. Evet b. Hayır

45- (Evet ise) Yabancıların evinizin içinde görmesini istemediğiniz yerler nelerdir?

.....

46- Konutunuzun en sevmediğiniz ve en sevmediğiniz yanı nedir?Neden?

En sevdiğiniz

yanı.....

En sevmediğiniz

yanı.....

47- Sizce evinizin nitelikli olması mı, yoksa çevresinin nitelikli olması mı önemli?

- a. Evin nitelikli olması
b. Çevresinin nitelikli olması
c. Her ikisi de önemli
d. Farketmez

48- Böyle bir konut yerleşmesinde konut sahibi olmak konusunda ne düşünüyorsunuz?

- a. Ayrıcalıklı bir durum
b. Sıradan bir durum
c. Farketmiyor

49- Sokağınızdaki evler sizce korunmaya değer mi?

- a. Evet b. Hayır

Neden?.....
.....

ÖZGEÇMİŞ

Tuğba Sağdıç 1974 yılında Mersin'de doğdu. Ortaöğrenimini 1985-1992 yılları arasında İçel Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 1992 yılında İTÜ. Mimarlık Fakültesi'ne girdi. 1997 kış yarıyılında mezun oldu. Çeşitli mimarlık bürolarında, ofis ve şantiyelerde çalıştı. 1998 yılında İTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Bina Bilgisi Programında yüksek lisansa başladı.

